REGIMEN SA-
NITATIS CVM EXPOSITIONE MAGI-
STRI ARNALDI DE VILLA NO-
VA CATHELLANO NOVI-
TER IMPRESSVS.

INCIPIT REGIMEN SANITATIS SALERNITA=num excellentissimum pro conseruatione sanitatis totius humani generis perutilissimum: necnõ a magistro Arnaldo de Villa noua Cathellano omnium medicorũ uiuentiũ gẽma utiliter: ac sm omnium antiquorum medicorum doctrinam ueraciter expositũ: nouiter correctum ac emendatum p egregissimos ac medicinę artis peritissimos doctores Montispessulani regentes. Anno: M.cccc.l.xxx. predicto loco actu moram trahentes.

Anglorum regi scripsit schola tota salerni
Si uis icolumẽ: si uis te reddere sanũ
Curas tolle graues irasci crede pphanũ
Parce mero cenato parũ: nõ sit tibi uanũ
Surgere post epulas: somnũ fuge meridianum
Non mictũ retine: nec comprime fortiter ãnũ.
Hæc bene si serues: tu longo tẽpore uiues.

¶ Iste libellus est editus a doctoribus Salernitensibus in quo inscribunt multa & diuersa p conseruatione sanitatis humanę. Et edit⁹ est iste liber ad usum Regis Anglię. Et in textu lecto auctor põit octo documẽta gñalia p conseruatione sanitatis: de qbus posta spãliter p ordinẽ determinabit. Primũ ergo documentũ est q hõ: sanus uolẽs uiuere: debet ab eo remouere graues curas: Nã curę exsiccant corpa: ex quo tristificant spũs uitales: mõ spũs tristes exsiccãt ossa: Et sub istõ documento etiã cõprehendi debẽt tristicię q similiter corpa exsiccãt & infrigidãt maciẽ & extenuationẽ inducũt: cor strigũt: & spũm obtenebrant: ingenium ebetãt: & rõnẽ impediũt: iudiciũ obscurant: & memoriã obtundũt. Verũ tñ aliq pingues & carnosi sunt spũs adeo nobiles & callidos hñtes q eis interdũ bonũ est tristari: ut spiritus calor ebetet: & corpus aliqliter maceret. Secũdũ documẽtũ est nõ irasci. Primõ qa ira similiter corpa exsiccant: cũ ipsa summę singula mẽbra supcalefaciat. Nimia autẽ calefactio siccitatẽ inducit: teste Auic. i. doc. iii. c. i. Secũdo qa ira pp feruorem cordis oẽs actus rõnis cõfundit. Aduertẽdũ tñ est q qdã frigidi sunt & maleficiati: qbus interdũ irasci pdest in regimine sanitatis: ut in eis calor excitet. Tertiũ est parce uti potu uini: nimia. n. repletio uini somnolẽtiam

pigritiā debilitatē mēbroꝝ:debilitatē stomachi:& multa alia his similia inducit:de q̄bus posterius magis patebit. Quartū est paꝝ cenare:qa nimia nocturna repletio dolorē in uentre inducit:ac inq̄etudinē insomnietatē & angustiā ꝑut manifesta patet expiētiā:& īferius magis declarabit. Quintū est surgere post cibū sumptū:q̄ḋ facit ad digestionē:ꝑpterea ꝙ cibū sumptū facit descēdere ad fundū stomachi in quo uiget uirtus digestiua, Sextū est nō dormire post prandiū:cuius documēta postea tāgunt in textu ibi, Febris pigrities, Septimū est nō diu retinere urinā, Ex nimia .n. urinę retentione aliq̄ñ sequit̄ difficultas mingēdi:aut oīno ꝓhibitio a mictu:ut testat̄ Auic. xix. in trac. ii. c. de difficultate urinę, Similiter ex nimia retentiōe fecali plura ꝑuenīūt nocumēta, Indurant̄ .n. feces in intestinis ꝑp cōtinuā suctionē uenaꝝ miseraicaꝝ cū intestinis cōtinuatarum oēm humiditatē a fecibus sugentiū:& sic remanēt sicce, Difficilis exitus intestina oppilans:ad quā oppilationē ꝑp uentositatē:eductionis prohibitionē & aliaꝝ secum aceruationē sequunt̄ nocumēta in textu posterius posita:ibi Spasmus &c. Octauū est non fortiter cōprimere anum:ex hoc enim sequitur tenasmon siue exitus longaonis, Vlterius subdit autor q̄ḋ omnia ista debite conseruans longo tempore sanus uiuere poterit.

Si tibi deficiant medici:medici tibi fiant.
Hęc tria:mens leta:requies:moderata dieta.

¶ Autor in hoc passu tāgit tria remedia generalia ꝑ cōseruatiōe sanitatis naturę humane:& ꝑcipue ipsoꝝ nobiliū, Primū est ꝙ animus hoīs debet esse letus & gaudens:cū leticia siue gaudiū ętatē floridā facit hoīem in iuuētute cōseruat:uirtutē cōfortat: uitā ꝑlongat:ingeniū acuit. & ad singulos actus hoīem abiliorē reddit, Et debet illud gaudiū in regimine sanitatis cōueniēs esse tēpatū & nō excessiuū:qa excessiuū sincopim & mortē inducit:& maxime gaudiū cōpetit his q̄ multū curāt & sollicitudinibus destruunt̄. Et pōt in ipsis de nouo acqri ꝑ usum cibi & uini delectabiliū & dimissiōe eoꝝ q̄ tristitiā inducūt:& inhabitare cū sibi dilectis & similibus q̄bus uirtus cōfortat̄. teste, Auic. xi. in. c. de casu uirtutis subito sic dicēte. Et scias ꝙ uirtus augmentat̄ cibo & uino subtili cōueniētibus & odoribus bonis: ex tranquilitate & gaudio & dimissione eoꝝ q̄ cōtristant & rixari faciūt:& renouatione reꝝ amabiliū:& habitatiōe cū dilectis, Secūdū est trāq̄litas animi, Nobiles .n. ꝑp nimis magnas & diuersas curas q̄s hñt plꝰ ledunt̄ ceteris paribus q̄̄ q̄ mediocres sunt, Inq̄etatio uero mētis somnū maxie impedit q̄ nobilibꝰ sūme utilis est:q̄ cōiter naturę siccę sūt:atq̄ colericę:

gbus p maxie somnus est utilis. Tertiū est moderata dieta.i.moderata sūptio cibi & pot⁹. Nocumēta uero supflui cibi & potus postea dicem⁹.

Lumia mane manus surgens gelida lauet aqua.
Hac illac modicū pagat:modicūq; sua mēbra
Extendat:crines pectat:dentes fricet:ista:
Confortant cerebrū:confortant cetera membra
Lose:cale:sta:panse:uel frigesce minute.

¶ In hoc textu autor ponit.vi. documēta gbus cerebrum cōfortatur:& similiter singula corporis mēbra. Primū est: postq̄ hō de mane surrexerit debet lauare oculos in aqua frigida: mundari enim debent ut ab eis remoueantur imundicie palpebris adherentes:& circa oculos existentes. ne ab ipsis oculi corrodantur. Et istud satis innuit Auic.in trac.ca.de rememoratione conseruationis sanitatis oculi:& rememoratione eorum quę nocent ipsi:ut dicit. Ex eis autem quę abstergunt oculum & acuunt ipsum est submergi in aqua clara & aperire oculum in ea. Et idem uult trac.iiii.c.de cura debilitatis uisus dicens. Et ingredi aquam claram uiridem & submergi in ea & apire ambos oculos in ea fm quantitatem qua possibile est. Est ex eis que seruant sanitatem oculi & confortant ipsum & pprie in iuuentute: Causa āt quare oculi magis debent lauari in aqua frigida quā calida est: quia unūquodq; conseruat suo simili: ut dicit Auic. in.i.c. Et iō uult Gal.i ter.canone illo. Calidiora calidioribus indigēt adiutoriis. frigidiora frigidioribus:sed sic est.si oculi sunt frigidę naturę: ergo potius debent lauari aqua frigida q̄ calida. Secundum est q homo debet lauare manus: quia sunt instrumenta quibus mundantur organa per que exeunt superfluitates cerebri:ut sunt aures:oculi:nares. Et ergo ob hoc manus debent eē munde. Plus tamen debent lauari in aqua frigida q̄ in calida:quia lotio manuum in aqua calida genera uermes in uentre:& hoc specialiter dūmodo manus in aqua calida lauantur post sumptionem cibi:ut innuit Auic.xvi.in trac.v.c.i.ubi agit de uerminibus in uentre genitis. Et ratio est:quia per lotionem manuum in aqua calida post sumptionem cibi trahitur calor naturalis quo completur digestio i stomacho ad extra:quare imperfecta fit digestio:quæ potissima causa est uermium. Tertiū est quod postq̄ homo surrexerit a somno debet paulatim incedere siue se mouere. Cuius causa est ut superfluitates primę & secundę digestionum quæ sunt feces & urina descendant & preparentur faciliori euacuationi. Quartū est quod postq̄ homo surrexerit a somno

debet extedere manus & pedes & alia membra. Cuius causa est: ut trahantur uitales spūs ad mēbra exteriora: & p hoc subtiliantur spiritus cerebri. Quintū est ꝙ debet crines pectere. Cuius causa est: ut aperiantur pori per hoc capitis & exeant uapores cerebri derelicti post somnum & subtilient eius spiritus. Vnde usus pectinis multum confert uisui & maxime sensibus prodest. Vnde dicit Auic. iii. in. trac. iiii. c. de cura debilitatis uisus: Administratio pectinis super caput iuuatiua est & confert ꝓprie sensibus. quare oportet ꝙ ministretur omni die multotiens: quoniam attrahit uapores ad supiora & mouet eos a parte oculi. Sextum est ꝙ hō debet mūdare & fricare dētes. Cuius cā est: qa imūdicies dētiū est cā fetoris anhelitus: similiter a dētibus imūdis spūs imūdi eleuant ad cerebrū ipsum pturbātes. Præterea cōmixtio limositatis dentiū cū ipso cibo ad stomachū missa est cā corruptionis cibi in stomacho. Modū aūt conseruandi sanitatē dentiū & bonitatē odoris eoꝝ tangit. Auic. yii. in. c. de cōseruatiōe dētiū sub his uerbis. Et ex eo q̄ cōseruant sanitatē dētiū est ut colluat os i mēse bis cū uino in quo decocta est radix titimalli. Est. n. pueniēs ad ultimū i faciēdo bonū odorē: & nō aduenit facięti illud dolor dētiū. Vlterius autor i ultimo uersu subdit aliq̄ ꝑcepta gñalia. Primū est ꝙ hō lotus stupha uel balneo debet se tenere calidū: qa tūc pori sūt apti: & sic de facili frigus posset subintrare: & magna nocumēta corpi inferre. Aliud est ꝙ postq̄ hō sūpserit cibū debet modicū stare: ut cib⁹ pfecte descēdat ad fundū stomachi i quo cōplet digestio: deīde lente ābulet & nō fortiter: ne pp motū fortē calor trahat ad ptes exteriores: & p hoc impediat cibi digestio. Aliud est ꝙ hō frigid⁹ debet cauere ne subito se calefaciat: sed paulatim. Mutatiōes. n. subite naturā ledūt. Oīa. n. extra naturā molesta sunt: ut dicit Gal. in cōmēto illius canonis ꝺm multū & repente.

Sit breuis aūt nullus tibi somnus meridianus
Febris: pigricies: capitis: dolor atq; catarrus
Hæc tibi proueniunt ex somno meridiano.

¶ In hoc textu tāgit autor quattuor nocumenta quæ ꝓueniūt ex sōno facto post prandiū. Quoꝝ primum est ꝙ ex somno meridiano solet seq febris qd' aliq putant uerificari de febre ꝓueniēte ex oppillatiōe cām isti⁹ febris reddētes: qa tpe diei calor & spūs mouēt ad exteriora: & sic uirtus digestiua i die est debilis. Digestio. n. pfecta est qñ calor & spūs ad iteriora mouēt: pp quoꝝ motū calor naturalis icēdit. Et sic tps noctis ē tps pfectionis digestiōis. Indigestio. n. & cruditas

humoꝝ est cā oppillatiōis: q̄ oppilatio est cā febris: ₰m Aui. in. iiii. i plu- rib⁹ passibus. Secūdū nocumētū est pigricies: q̄ ex eadē cā uidet̃ oriri. Ex materia. n. idigesta & grossa: grossi eleuāt̃ spūs: q moti ad mēbra corpis grauedinē corpi: inducunt: quēadmodum spūs subtiles & leues leuitatē animi & corpis inducūt. Tertiū est dolor capitis: q etiā ex eadē cā ꝓueni- re uidet̃. Ex cibo. n. indigesto in stomacho eleuant̃ grossi spūs cerebrum ꝑturbātes: q spūs sunt cā discoloratiōis ēt faciei qñ ad cutē mouent̃: quia ubi est materia grossa. necesse est qcq̄d ex tali materia dissoluit̃ esse gros- sum: ut innuit Gal. in cōmēto illius amphorismi. Et q crescunt sic inqui- ens. Quicq̄d. n. de qualibet re dissoluit̃: ei uñ dissoluit̃ necesse est ut assi- milet̃. Quartū nocumentū est catarrus: q similiter ex eadē cā ur̃ oriri. s. ex reumate. Reuma. n. dicit̃ oīs fluxus materię de mēbro ad mēbrum in quacūq̧ parte corpis fuerit. sed ₰m ꝙ ad diuersas ptes corporis fluit: di- uersa sortit̃ noīa. Qñ. n. mouet̃ ad pect⁹ siue ad mēbra spūalia uidelicet ad pulmonē: dr̃ catarrus. Sed qñ fluit ad fauces siue ad colatoriū palati. dicit̃ brancus. Et qñ fluit ad nares dr̃ coriza: ut habet̃ in istis uersibus.

Si fluat ad pectus dicatur reuma catarrus.
Ad fauces brancus: ad nares dico corizam.

¶ Præter tñ pre dictorū nocumē toꝝ cās narratas alię pñt assignari magis efficaces.

Causa nanq̧ primi nocumenti. s. febris q̄ aliqñ est effimera: aliqñ putri- da. est febris q̄dē effimere retētio fuliginū in somno diurno: quarū reso- lutionē uigilia facere cōsueuerat. q̄bus aceruatis & spiritibus admixtis i eis accēdit̃ calor extraneus causans febrē effimerā. Febris uero putride putrefactio humiditatū multiplicataꝝ ex sōno diurno ad cor effumātiū. Secūdū uero nocumentū. s. pigritia cōtingit ꝑꝑ humiditates per somnū diurnū retentas circa musculos cordas & iuncturas: q̄bus torpescunt & tarde redunt̃ ad solitos motus. Tertiū uero nocumentū ex simili cā orit̃. s. ex humiditatib⁹ & uaporibus ꝑ somnū meridianū retētis: q moti uer- sus caput & cerebrū dolorē ingerūt. Quartū uero nocumentū uidelicet catarrus: quo uniuersal̃r oē reuma significat̃ cōtingit ꝑꝑea q̄a uapores & fumi q undiq̧ ꝑ cutē hora uigiliaꝝ resolui solēt i somno diurno ad caput tēdūt: ubi inspissati recidūt interius reumatizātes. Auic. aūt. in. l. c. fen. iii. do. ii. c. ix. alia supaddit nocumēta somni diurni quoꝝ primum est ge nerare ęgritudines humidas. ut guttas & paralises ex retentiōibus hum ditatū q̄ de die magis resolui solēt. Secundū est corruptio coloris faciei ꝑꝑ humiditates aquosas urinę similes i sanguine multiplicatas ex somno

diurno: resolui solitas tẽpore uigiliaꝝ: q̃ ad faciei cutẽ cũ sanguĩe expulse reddũt eã tumidã & declinantẽ ac citrinitatẽ. Tertiũ est gñatio splenis. i. splenetice passiõis in dispositis ad eã. Cuius cã est retẽtio humoris grossi melancolici in splene ex somno diurno. sicut. n. iuuant uigilię motũ & liberum trãsitũ huius grossi humoris p cãnales strictos cũ calore diei uias apiente. sic somnus ĩpedit maxime diurnus. cũ tunc instet hora ſm plurimũ transitus melancolię p cãnales suos. & maxime p illũ cãnalẽ: qa splen transit ad orificiũ stomachi grã ꝓuocationis appetitus per quem splenis supfluitas emundari solet. Non. n. conuenit ut de nocte ꝓuocet se de die potius appetitũ cibi. Quartũ est relaxatio neruoꝝ seu remolitio eorum. Cuius cã est ꝓhibitio resolutiõis humiditatũ quã facere solẽt uigilię diurnę q̃ interius retente neruos imbibũt. Quintũ est debilitatio appetitus. Cuius cã est ꝓhibitio resolutionis q̃ est prima cã famis: alia cã est repletio stomachi ex fumis uaporibus & humiditatibus remollientibus & saturãtibus orificiũ stomachi. Sextũ est generatio apostematũ. Cuius cã est: qa supfluitates p somnũ diurnũ multiplicate colligunť sępe in aliquo membroꝝ: & ipm intumescere faciũt. Et ulterius di. Aui. ꝙ due de potiorib⁹ causis pp quas nocet somnus diurnus sunt. pria qdẽ: qa cito ĩterrũpiť ꝓpterea ꝙ calor diei trahit uersus exteriora calorẽ corpis. & ecõtra sõnus ad interiora. Vñ motus ꝓuenit agitatiuus. & iõ cõsuliť tũc dormire uolẽtibus qđ in umbra dormiãt: & ĩ tenebroso loco. ſa uero ppea qđ reddit naturã stupidã & q̃si pterritã retrahẽtẽ se ab eo in quo erat. s. a digestione cibi. Aduertẽdũ tñ est qđ licet sõnus diurnus gñaliter uitupeť & nocturnus cõmẽdeť. ex diurno tñ ille minus uitupať: qa mane ẽ usq; ad tertiã. s. ab ortu solis usq; ad tertiã post ipm. Iuxta illud hypocratis ꝓnosticoꝝ ſa dicẽtis. Sõnus ut moris est conueniẽs & naturalis ut noctẽ nõ effugiat & diẽ nõ impediat est laudabilis. cõtrarius uero est ĩprobandus: minus tñ si a mane usq; ad tertiã tenuerit. Quãq̃ tñ somnus diurnus & meridianus ĩtãtũ a primis medicinę inuentoribus deteſteť. moderno tamẽ tẽpore non oĩs somnus diurnus est uituperandus: & ꝓprie si in eo qnq; cõditiones obseruanť. ut uult Bartrucius. Prima est ut sit cõsuetus: secũda ut nõ sit illico supra cibũ: tertia ut nõ sit capite depresso: quarta ut nõ sit lõgus: qnta ut nõ fiat ab eo subito stupida & repẽtina expgefactio: sed morosa.

Quattuor ex uento ueniunt in uentre retento:
Spasmus: idrops: colica: uertigo q̃ttuor ista.

¶ In hoc textu autor ponit quattuor nocumenta proueniẽtia ex retẽtiõe uẽtositatis in corpe nostro quoꝝ primũ est spasmus cuius causa est

ga uentositas retēta sępe capit raptū ad iuncturas: & neruos ipsos replēs ex quorum repletione sequitur ipsoꝝ contractio que uocatur spasmus. Et ab Aui.ii.in.ca.de spasmo: spasmus sic diffinitur. Spasmus est ęgritudo neruosa: qua mouentur lacerti ad principia sua & inobedientes sunt in dilatiōe eorū: Et iste spasmus est duplex. Nā quidā est ex repletione in quo mēbrū abbreuiať & ingrossať pp rē implentē: sicut coriū aut corrigia cū est res iplēs abbreuiať & ingrossať. & iste spasmus fit subito: Alius est ex inanitiōe in quo cōtrahiť lōgitudo & latitudo & minorať mēbrum ꝭm lōgū & latū: sicut in pgameno: cū apponiť igni fit cōtractio ꝭm lōgū & latū: & iste spasmus fit paulatim. Secūdū nocumentū est ydropisis: q̄ est morbus materialis causatus ex re frigida plurima igrediēte & inflāte mēbra aut loca partiū: i qbus regimē. i. digestio ciboꝝ fit & humorū: ut dicit Batrucius. Ydropisis. n. non generať nisi cū sanguis nō generať: ut dicit Gal. yi. pticula amphorismoꝝ in cōmento illius. Emoroides sanāt antiq̄s. Et ē triplex ydropisis. s. ypozacha: asclites: & tīpanite: & de tīpanite intelligiť istud: ꝭm nocumētū. Timpāite. n. ut dicit Bartruclus fit a mala cōplexione frigida stomachi & epatis ꝓhibēte cibū trāsmutare in chilū & humorē benignū aut sanguineū: q̄re cōuertiť in rē uētosam q̄ dū nō expelliť p eructuationē aut aliū de oppilatiōe ulaꝝ ꝓhibēte uel uirtute expulsiua: uel sequestratiua: seu supfluitatū debili existēte colligiť iter ciphac & mirach uētris & causat ydropisim. Tertiū nocumētū est colica q̄ est ęgritudo multū dolorosa: facta in intestino dicto colon: qđ est unū de intestinis grossis: quēadmodū yliaca est ęgritudo dolorosa facta in intestino gracili dicto ylion: & fiūt iste ęgritudines sępe ex uētositate iclusa in dictis itestinis. Quartū nocumentū est uertigo & est ęgritudo cū qua uiť hoi ꝙ oia uoluanť i girū. Cuius ęgritudinis cā ē uētositas ad cerebrū mota q̄ pp eius in cerebro motionē uertiginē facit. Et ista quattuor nocumenta cū qbusdā aliis pulchre cōmemorat. Auic. xviii. in. c. de rebus q̄ nocēt colicis dicēs. Et scias ꝙ retētio uētositatis multotiēs facit accidere colicā: ꝓpterea qđ subleuat eā & reprimit ipsam: ita ut aggregeť res una & qđ facit accidere debilitatē in intestinis. Et qñq; perducit illud ad ydropisim. Et quādoq; generat tenebrositatē & uisus uertiginē & epilensiam. Et quandoq; retinetur in iunctura: & facit accidere spasmum.

Ex magna cena. stomacho fit maxima pena
Vt sit nocte leuis. sit tibi cena breuis.

¶ In hoc textu autor ponit unū documētū ꝓ cōseruatione sanitatis dicens: qđ homo in cena debet eē sobrius & se nō multū cibo replere: qa nimia repletio nocturna iducit impedimētū somni: tortionē uētris: ingetudinē

corpis pustulas in facie:grauitatē capitis īmane.& malitiā oris. Dubiū iam incidit utrū maior q̄titas cibi sit sumēda in prādio q̄ in cena. Pro cuius decisiōe aduertēdū est qđ ſm diuersitatē corpoꝝ:maior aut minor q̄titas cibi sumēda est in prādio q̄ in cena:qa corpa aut sunt in morbum decidētia:aut sub latitudine sanitatis. Si in morbū deciderint:aut cū humoris uitio aut sine humoris uitio. Si sine humoris uitio:sic est magis cenādū. Cuius rō est:qa natura in talibus solū est ciboꝝ digestioni intēta: nō āt supfluitatū maturationi:carēt.n.eis qđ si cū humoris uitio patiāt cōueniētius ē prādio maiore. unī Auic.i.iii.in trac.y.c.de cura epilēsie. Ille cuius cōsuetudo nō tolerat ut semel reficiat:diuidat cibū suū q ē minor refectione sua in tribus ptibus:& sumat duas tertias in prādio & tertiā in cena post exercitiū subtile rōne sic psuadet:qm̄ illo tpe p quo natura debilis iuuat in digestione calore solari uiuifico:& resoluunt amplius supfluitates amplior sumēdus est:hoc āt magis fit in prādio q̄ in cena: ergo &c. Præterea in die calor uitalis adest solaris & locis digestiuus cū sit uitę pricipiū:q̄re ad digestionē diurnalē:tūc duplex operabit calidū: nocte uero nō. Et etiā nocte natura magis est circa superfluoꝝ digestionē in talibus intēta:nō est ergo impediēda multa ciboꝝ exhibitiōe. q̄uis .n.calor in plerisq; fortificet in uocte spirituū retractione & somni reductione nō tn̄ pōt hmōi calor duo:ut alimētū & superfluitates digerere. Cōuenit itaq; in his cenā breuiare. Si uero hmōi corpora sub latitudine fuerint sanitatis:aut sunt sufficiēter sana robusta supfluitatibus sensibilibus carentia:cū oēs expellāt sua uia:ut athlete:& hos expedit cena maiorare. Tu qa natura coꝝ nocte solū ē digestioni ciboꝝ intēta:& nō superfluoꝝ maturatiōi:cū illis ferre careāt. Tū qa solū robur corpis intēdūt: qđ & nocte acquirit magis cum amplior fiat sanguificatio distributio & spirituū in his gn̄atio. Sit aūt corpora fuerint a dicto tpamēto & robore distātia:sicut sunt plura usq; in ęgritudinē nūc deueniētia:talia aut exercitant exercitatio forti cōtinuo & uehementi:aut nō: si sic:ut sunt uictū manibus q̄rentes:melius est eis prādiū sup cenā maiorare. Cuius cā est: qa alimentū nō solū expetit pp nutrire:sed ppter humectare mēbra ac irrorare ne arefiāt ex forti motu:& resistat resolutioni caloris:ppter qđ oportet plus cibi exhiberi in prādio:neq; ppter exercitiū talia corpora cessant ab coꝝ digestiōe:cū ita sint ɔsueti. Vsus.n.est res p̄ter naturam. Est & calor uehemēs ppter exercitiū potēs sup digestionē in eis: ppter qđ uidemus eos ter in die cū appetitu comedere & bn̄ digerere. Si āt nō utant forti & laborioso exercitio cōtinue sicut predicti: dupliciter illud euenit:qa aut solū q̄nq; utunt exercitio forti & laborioso & nō continue: aut:solū utunt exercitio debili. cum quo stat multiplicatio supfluitatū. si utāt exercitio plurimo forti & laborioso ppter occupatiōes necessarias

in uita & ad salutē: sicut ciuiles uiri q̄ plures circa bona fortunæ negociā
tes ad salutē interdū exercitio forti & laborioso mouenť: & diu eqtantes
uel itinerantes: aut aliud quoddā fortius a cōsueto agentes exercitio: &
his utilius est cenā sup prādium amplius augere. Cuius rō est: qa si tales
prādiū augerēt cū ñ sint cōsueti adeo forti & laborioso exercitio agitari
ut priores ipsoꝝ: iā corrūperet digestio: maloꝝ humoꝝ generatiua. Itē
pp motū supfluū calor hoꝝ dissematiōe est debilitatus: cuius quidem
unitio q̄ magis nocte fit q̄ die potissima est fortitudinis & digestiōis cā:
q̄re in cena instāte nocte alimētū amplius pōt administrari. Itē isti prius
nō laborioso utebanť exercitio: & sic corpus eorū humiditatibus plenū
est: qbus & paruo cibo sufficiēter pōt resisti resolutiōi & exsiccatiōi factis
p motū in die occurrētē. Si uero paucis debilib⁹ exercitiis & paruis oc-
cupatiōibus in uita utanť: p̄cipiendū ē ipsis melius prādere q̄ cenare. Et
declarať sicut istud ni corpibus nūc ęgrotātibus apparuit. Cū. n. hi sunt
debilis digestiōis: ut plurimū iuuāť p calorē solis & lucē: ualde uiuificos:
cōfortanť. n. inde spūs ꝑpter suū simile. Ipse. n. est lux: aut effigiē habet
lucis ſm Aui. Iuuať etiā qa supfluitates: tūc melius expelluntur poris aptis
de die q̄ de nocte. Preterea nocte nō oportet eos multo cibo sed pauco
repleri: cū natura tūc intēta ē: magis circa digestionē humoꝝ crudorū:
quos somnus habet maxīe digerere ac ad benignū reducere. Licet enī
nocte digestiua fortificeť uirtus: nō tñ adeo ꝙ ualeat cibū & supfluitates
digerere. Aduertēdū est insup ꝙ in exhibitiōe cibi maioris aut minoris
in prādio q̄ in cena maxīe seruandus est usus: qa cōsuetudo ē res maxīa
in cōseruatiōe sanitatis & ęgritudine curāda. Secūdo regiminis acutoꝝ
quod ōndiť ex eo ꝙ eius mutatio & maxime subita uehemēter ē lesiua.
Vñ Dama. Mutare ɔsuetudinē nociuū est & molestū: & p̄cipue senibus.
Et iō praue cōsuetudines abolēde sunt: sed nō mox: eo qđ natura nō su-
stinet repētinas mutatiōes. Et sicut patet qđ uniuersalius maiorādū est
prandiū super cenā. cū plurime ęgritudines sunt materiales & plurima
corpa lapsa. Si tñ solū semel in die comedať melius est cibū in cena exhi
bere nisi oculi aut cerebrū patianť. tūc. n. melius est in prādio exhibere
cū nō parꝭ ęgrotantis nocet oculis & cerebro. Vlterius circa textū ē no-
tandū qđ non solū repletio nocturna: siue in cena nocet stomacho. imo
oīs repletio cibi generat. n. oppilatōes febres: putredines: apostemata:
& leprā qa est cā indigestiōis: qđ aūt oīs repletio nocitiua est stomacho
declarat Aui. xiii. in trac. i. c. de rebus: quaꝝ usu ledunť stomach⁹ & ite-
stina dicens. Ex rebus magis inimicis stomacho est repletio: & pp illud
nō augeť corpus gulosi: qm̄ cibus eius nō digeriť: quare nō crescit ex eo
corpus. Ille āt q cibo abstinet dū tñ remanet aliqd appetit⁹ eius augeť:
qm̄ stomachus eius bñ digerit cibū. Et sic ualde cauēdū ē ne stomachus

torqueat & multū grauet ex cibo: Ita ut anhelitus angustiet: & pulsus uelociter: & similiter repletio nauseatiua & fastidiū inducēs: multū est euitāda: & spetialiter ex malis nutriētibus. Nā si fastidiū sit ex grossis nutrientibus: ꝓueniunt iuncturarū dolores & renū: & podraga & grossicies splenis & epatis & regulariter ęgritudines flegmatice & melācolice. Et si fastidiū sit ex nutriētibus subtilibus ꝓueniūt febres acute & maligne: & apostemata multū acuta: igit euitāda est repletio nauseatiua: non igit tm̄ est comedēdū: qn stomacho maneat aliqs locus uacuus: nec ex toto debet desideriū sopiri: sed retineri debēt alique reliqe appetitus: & hoc spāliter obseruādū ē in hn̄tib⁹ appetitū fortē. Sūt. n. aliq quoꝝ appetit⁹ naturalr multū sopitus est: & isti forte debēt plus comedere q̄ appetūt.

Tu nunq̄ comedas stomachū nisi noueris an̄.
Purgatum uacuūq; cibo quē sumpseris ante
Ex desiderio poteris cognoscere certo
Hęc tua sunt signa subtilis in ore dieta

¶ In hoc textu ponunt aliqua p̄cepta quę hō sane cupiens uiuere necessario debet obſuare āte sumptionē cibi. Quoꝝ primum est ꝙ hō non debet sumere cibum nisi nouerit stomachū suū esse purgatū a malis humoribus quod fit ꝑ uomitū expellendo humores putridos & malos in eo existētes: qa si sumeret cibus prædictis malis humoribus in stomacho remanētibus ex cōmixtione talium humorū cū cibo: cibus sumptus corrūperet. Secūdū pręceptū est: ꝙ hō nō debet sumere cibū de nouo nisi pręsenserit cibum sumptū in stomacho suo fore digestū & ab eo auacuatū: qa nihil est deterius in humano corpe q̄ intromittere cibū sup aliū q non est digestus: sed digeri icipit. Nā supassumptus cibus prioris digestionē ichoatā impedit. Et digestio prioris ante cōplebit q transiens ad epar ꝑ uenas miseraicas ducet secū cibū supassumptū indigestū: unde crudi humores in corpe multiplicabunt. Vlterius in textu ponunt duo signa euacuatiōis stomachi a cibo p̄assumpto. Primum est desideriū certū. i. uera fames. Et pro intellectu isti⁹ sciēdū est ꝙ duplex est fames. s. uera & mendosa. Verā Gal. describit. ii. Amphorismorū in cōmēto illius canonicis ubi dicit. Indigētia nō oportet laborare. dicēs. Certa fames est cū homo cibo indiget: unde imensus sequat appetitus. Sed mendosa fames est cibi appetitus corpe non indigēte. Et sic ut uera fames fit ex cōstrictione & corrugatiōe uenaꝝ officii stomachi ꝓcedētibus a succiōe mēbroꝝ inanitoꝝ cibo indigentiū. sic mēdosa fames solet ab his fieri q̄ stringūt & rugāt orificiū stomachi mēbris cibo nō egētib⁹: ut ab actu frigidis stipicis aut accetosis. Et istius signi & secūdi precepti

p̄cedētis cōmemorat Auic.i.i.doctri.ii.c.de eo qđ comedit sic ingēs.
Oportet p̄terea ne aliqs comedat nisi post desideriū:neq; in hoc tardet cū desideriū ebullierit.i.forte fuerit nisi mēdosum fuerit,ut ebriorꝝ desiderii:& hn̄tiū fastidiū:qm̄ tollerare famē stomachū putridis replet humoribus.Et postea eodē capitulo dicit:Et neq; ip̄e neq; oēs q sanitatem habere uolunt aliqd comedāt nisi desideriū fuerit certū & stomachus & supiora intestina a p̄io nutriēte euacuata fuerint.Quod.n.in corpore existit deterius ē si nutriēs supnutriēs qđ nō est digestū mittet.Secūdū signū qđ significat sup certo desiderio siue certa fame est subtilis dieta p̄cedens.i.parua administratio cibi:qñ.n.illā sequit fames significat esse certa & uera.Sciēdū est insup q̄ ī una & eadē refectiōe pessimū est simul multos & diuersos cōiūgere cibos:ut carnes & pisces uel pullos & porcū:& postea p̄longare tp̄s in comedēdo:qa primus cibus iā digeri incipit cū aduenit ultimus:& sic p̄tes cibi dissimiles fiūt in digerendo:sic qđ p̄assumpte prius digeste sunt q̄ postremo sumpte sue digestionis mediū attigerit:uñ fit q̄ q̄dā corrūpūt alias.Et istud innuit Aui.in.i.doc.ii.c.de eo qđ comedit dicens.Et nihil qdē deterius est q̄ diuersa nutrimēta simul adiūgere:& post hoc in comedēdo tp̄s p̄longare:cū.n.postremū nutriēs aduenit primū iā incepit digeri:nutriētes ergo p̄tes in digerendo nō similant.Sciēdū est tñ q̄ p̄longatio ī comedēdo moderate facta fere una hora:grā bonę mastigatiōis & transglutitionis est laudabilis & plurimū cōferēs ad cōseruationē sanitatis:qa p̄fecta cibi mastigatio cū morosa transglutitione siue ingluuie est ueluti media digestio:sed mala mastigatio uel digestionē cibi impedit uel uehemēter retardat:sed p̄lōgatio in comedendo cum interlocutionibus & pausis duabus uel tribus horis est plurimum nociua:& sequunt ex ea nocumenta p̄enarrata.

Persica:poma:pira:lac:caseus:& caro salsa.
Et caro ceruina:leporina:caprina:bouina.
Hæc melancolica sunt infirmis inimica.

¶ In hoc textu tangunt decem cibi siue alimēta melācoliā gñatiua aut infirmis inimica.Quorū primū est comestio persicorꝝ:de qbus Gal.ii.ali.c.xix.dicit q̄ & horum succus & qđ uelut caro facile corruptibilis est:& oīno qdē prauus:quare nō oportet:sicut qdē est post aliud alimētū offerre:corrūpunt.n.supernatātia.Meminisse āt oportet huius qđ cōe in cibus:q̄cunq; cacochima humida lubrica & facile subire potentia:pp hoc oportet ipsa comedere priora aliis:sic.n.ipsa celeriter subeunt:& illis uiā faciūt:ultimo āt sumpta simul corrūpunt & alia.Et ita patet q̄ istud dictū debet intelligi de p̄sicis comestis post cibū alium:quia ipsa sumpta ante cibum bona sunt

Melancolicus Cibus Persica poma pira Lac Caseus Caro salsa Caro ceruina Caro leporina Caro caprina Caro bouina

stomacho uentrē lenientia atq; appetitū ꝓuocantia. Iuxta illud Auic. II. cano. c. de psicis: dicētis. Matura sunt bona stomacho: & in eis est uirtus faciēdi appetitum cibi. Et subdit Auic. Et oportet qđē ut nō comedant post alium cibū: qm̄ corrūpunt post eū: sed p̄cedant ante cibū. Similiter Serapion in aggre. c. de eis: auctoritate Diascoridis ait: matura ex psicis sunt bona stomacho & molliunt uentrē. Immatura uero stringūt: & qñ desiccant stringunt fortius: & decoctio siccorū qñ. s. bibit ꝓhibet fluxū humiditatū ad stomachū & uētrē: & qñ trita sup locū puluerizant unde fluit sanguis abscindēt eum. Et licet prænarrata habeāt iuuamēta: qa tñ humorē generāt putrefactibilē: nocitiua sunt infirmis: & maxime qñ indebite sumunt. Et sunt psica frigida in prīo gradu & humida ī secundo. Secundū ē pira siue comestio piroꝝ. Et cā eius est: qa pira & generaliter oīs fructus recēs nō coctus replet sanguinē aquositate buliēte in corpe: & sic p̄parāt sanguinē ad putrefactionē: & p cōsequēs nocēt ęgris. Pira similiter ut dicit Auic. ii. cano. c. de eis: a ꝓprietate inducūt colicā: lp̄a tñ inter cęteros fructus multos īpinguāt: ꝓpterea porci ex ipsis piris īpinguant plusq̄ ab aliqbus aliis fructibus. Et qa pira uentositatē generāt: & sic inducūt colicā. Vsus habet ꝙ pira & alii fructus uētositatē faciētia cū carnatiuis. i. uētositatē expellētibus comedūt: uel possumus obuiare nocumēto ipsoꝝ supbibēdo uinum uetus odoriferū: & meliora pira sunt q̄ magis odorifera sunt: & magis dulcedinē pticipantia: & ēt meliora sunt decocta q̄ cruda: & pñt decoq cū anisofeniculo & zuccaro. Tertiū est comestio pomoꝝ: de qbus dicit Aui. ii. cano. c. i. ꝙ assiduatio comestiōis coꝝ facit euenire dolorē neruoꝝ. Et poma ēt mala hñt ꝓprietatē in generādo uētositatē in secunda digestiōe: q̄re nocēt ęgris: & ēt pp similem cām ill: q̄ dicta est de piris. Et ista dicta de piris & pomis maxīe intelligēda sunt de ipsis crudis & nō de ipsis coctis. Et nedū isti fructus ab infirmis sunt uitādi: imo oēs fructus īplentes sanguinē aquositate ebuliētes ut fructus recētes: quoꝝ succus in humano corpe ebulit sicut mustum. & succus fructuū ebuliunt exterius ī uase: & hoc pp calorē solis derelictū in eis cū maturabant. Isti. n. fructus pp ebulitionē succi coꝝ preparant sanguinē ad putrefactionē: licet ꝓ hora q̄ sumunt iuuamentū p̄stent humectatiōis. Et de hac cā Aui. febricitātibus ꝓhibuit fructus maxīe recētes in. iiii. trac. ii. c. yii. dicēs. Et oēs fructus nocēt febricitāti cū ebulitōe sua & corruptiōe in stomacho. Quartū est comestio lactis. Cuius cā est: qa lac de leui corrumpit: & in fumū aut acetositatē cōuertit ī stomacho immundo: sicut ut plurimū est stomachus febricitantis febre putrida: & ergo febricitantibus febre putrida nō cōcedit. Et similiter est malum habentibus dolorē capitis & siticulosis & pluribus aliis: de qb⁹ loquitur Ipocras. y. pticula amphorismoꝝ: amphorismo illo. Lac dare caput do-

lentibus malum &c. Verū est tñ q̄ in aliq̄bus passionibus cōuenit sicut in ptisi & ethica & aliq̄bus aliis ꝑut ēt dicit Ipocras amphorismo iā allegato: & ēt inferius aliq̄d dicet ibi. Lac ethicis sanū &c. Et licet lac in p̄dictis passiōibus uitupet: in sanis tñ laudabile ē: & hoc si in stomacho & epate bñ digerat: tunc. n. intestina lauat sua aquositate: & mundificat butirositate sua: humoribus uenenosis repugnat: mēbra humectat: caseitate sua uulnera pectoribus iuuat & pulmonis gutturis renū quoq; ītestinorum & uesice morsurā acutorū humorū in intestinis mitigat: quia uisceribus inuiscat: & humorū ꝓhibet morsum. Præterea cōuenit lac corpibus tēpatis: quorū stomachus mūdus ē a colericis & fleumaticis humoribus. In his. n. lac bñ digestū multū dat nutrimentū: laudabilē sanguinē generat carnē augmentat: totū corpus laudabiliter humectat: exteriora pulchra facit. ut refert ysaac in dietis uniuersalibus. Et ibi etiam auctoritate Ruffi dicit q̄ lac bibētes ieiunos esse oportet & bibat calidū cū exeat ubera: neq; aliq̄d comedat quousq; digerat: & labor & nimi⁹ motus caueatur. Non est tñ quiescendū oīno a deambulatiōe sed deambulandū est suauiter quousq; in stomachi fundū descendisse sentiat. In distēpatis uero corpibus lac nō cōuenit. In calidis. n. corpibus cito mutat in fumositatē & colerā. In frigidis uero in acetositatē & putredinē. In stomacho etiā īmundo lac non cōuenit: q̄a in eo corrūpit. Circa electionē āt lactis sciendū est q̄ magis eligendum est lac mediocre in uia nutrimēti & non subtilissimum sicut lac cameli aut ēt asininū neq; pinguissimū & grossissimum: sicut lac uaccarū & pecudū. Eligendū est igit lac capre: nō. n. habet tm̄ aquositatis sicut lac cameli quod non est aptū ad nutriendū rōne nimie humiditatis: sed uētris subductiuū: nec habet tm̄ pinguedinis & grossiciei seu caseitatis & unctuositatis sicut uaccarū & pecudū quod pp grossiciem & unctuositatē est uenarū oppilatiuū: uētositatū generatiuū: & difficilioris digestionis quā sit necessariū in regimine sanitatis. Eligat igitur lac capre nō nimis ꝓpinque partui: nec nimis distātis a partu nō pinguantis: nutrite in bonis pascuis & in tēpore quo reperiunt meliora pascua. Quintū est comestio casei & pōt intelligi de omni caseo maxime tamē de ueteri. Cuius rō est: q̄a caseus recens est frigidus & humidus & grosse substātiæ & difficilis digestionis & oppilatiuus & lapidis generatiuus & non multū cōpetit uia cibi in regimine sanitatis: Et caseus uetus est calidus & siccus pp sal. facit cibū digeri & difficulter digerit parum nutrit & male: in stomacho nocet: & nimis desiccat: & minus competit q̄ recens. Et si aliquis caseus est medius inter nouū ueterē & uiscosum & frangibilem durum & molem: & parum declinans ad aliqualem dulcedinem: non nimis salsus: nō lachrymosus: cū inciditur saporis delectabilis & boni odoris: cuius in stomacho mora nō diuturna ex bono lacte

cõueniẽter fact⁹ sufficiẽter unctuosus: talis utiq; caseus bonus est: & inter alios magis est diligẽdus: & post cibũ sumptus nõ multa quãtitate: multa uero quãtitate stipatus in uia cibi uniuersaliter est malus: stomachum grauans & inobediẽs digestioni: & oppillatiuus: & lapidis in renibus: & humorꝶ grossorꝶ ĩ corpe & uentositatũ generatiuus. Solũ igiť ille caseus est bonus quẽ dat auara manus. Sextũ est caro' salsa. Caro.n. salsa siue sole siue fumo exsiccata cuiuscũq; generis aut aĩalis fuerit generata sanguinẽ grossum & melancolicũ: & p cõsequẽs nocet infirmis: nec est cõueniens sanis. Et istud innuit Aui.ii. in doc.ii.c.xv. in fine dicẽs. Et exẽplum spissi pauci nutrimẽti mali chimi.i. mali humoris est caro solita. Septimũ est caro ceruina: q̃ similiter est sanguinẽ mẽlacolicum generãs. teste Rasi. in Almãsore. c. de aĩalibus siluestribus & domesticis. Octauũ ẽ caro leporina q̃ similiter sanguinis melancolici est gñatiua. Dicit.n. Rasis de ea loco pall. Ipsa.n. plus aliis melancoliȩ gñatiua est. Et de ista ẽt dicit Isaac in dietis uniuersalibus ꝙ nõ cõuenit in uia cibi: sed solũ in uia medicinȩ. Et ẽ sciẽdũ ꝙ ista caro leporina & similiter ceruina cũ puenerit ad antiqtatẽ simpliciter sunt euitãde. si tñ aliquo mõ cõueniãt meliores sũt iste carnes cũ partui sunt ꝓpinque: ut siccitas eorꝶ obtẽpeť ab ȩtate: & ẽt sunt euitãde: nisi sint pigues: nã ex ea piguedine obtẽpať siccitas. Nonũ est caro caprina. Decimũ est caro bouina: qa iste carnes etiã sunt carnes melãcolicȩ. Nã Isaac in dietis uniuersalibus de eis dicit. Caro caprina & bouina sunt pessima dura in digestiõe tarda: & digesta grossum generãt sanguinẽ & melãcolicũ. Et Aui.ii. cano. de carne caprina dicit. Caprina uero nõ est bona multum: & eius humor fortasse est malus ualde. Et sub istis ẽt intellige carnẽ hircinã & uaccinã q peiores sunt p̃dictis carnibus .s. caprinis: & bouinis. Nã de eis dicit Auic.ii. cano.c. de carne. Et caro uaccina & ceruorꝶ hircorꝶ siluestriũ & magnarꝶ auiũ facit euenire febres quartanas. Et de carne uaccina adhuc dicit ꝙ caro uaccina plurimi nutrimẽti ẽ grossa melãcolica generãs ȩgritudines melãcolicas. Et ulteri⁹ dicit qđ caro uaccina generat leprã. Et de carne hircina dicit qđ ẽ mala absolute. Quia iam textus locutus ẽ de carnibus uitãdis: & maxime aĩaliũ quadrupedũ. Videndũ est ulterius de carnibus aĩaliũ quadrupedũ. Et qa circa electionẽ carniũ aĩaliũ quadrupedũ cõtrouersia uť inter auctores medicinȩ. Quidã.n. dicũt carnes porcinas eẽ meliores sicut Gal. & qdã alii. Alii uero dicũt quod carnes edinas esse meliores: sicut Rasis Auic. & Auer. licet Auer.v. colliget ĩponat Aui. qđ dixerit carnes porcinas esse meliores: qđ tñ nõ dicit auctoritate ꝓpria: sed auctoritate christianorꝶ. alii uero laudãt uitulinis p̃aliis. Secundũ ẽ qđ electio & melioritas carniũ aĩaliũ quadrupedũ põt multipliciter attendi. Primo modo ex pte maioris nutrimẽti & irresolubilioris & carnib⁹ humanis similioris.

Et isto modo caro porcina cæteris est melior. Primo ꝑpter maximã similitudinẽ quã habet cũ carnibus humanis: teste Gal. iii. alimentoꝝ ubi dicit: porcinę át carnis similitudinẽ ad hoíes addiscere: est ex eo ꝙ qdã comederunt humanas carnes ut porcinas nullã suspitionẽ habẽtes ſm gustũ ipsaꝝ & odorẽ. Et Auic. ii. cano. c. de sanguine ait. Sanguis hoís & sanguis porci sunt similes in oí re: ita ut qdã fuerunt q uẽdebát carnem hoís ac si esset caro porci: & occultatũ fuerat illud usq; quo inuẽti fuerũt in ea digiti hoís. Et istud idẽ sentit satis Auerro. v. colliget. c. de carne. Secũdo qa caro porcina ualde nutritiua est. Ná dicit Gal. iii. alimẽtoꝝ. Oíum edibilioꝝ caro porcoꝝ est maxime nutritiua: & huius expiẽtiam euidẽtissimã hñt athlete. Et postea eodẽ libro ait: porcoꝝ carne nullum aliud ãplioris nutrimẽti hẽbis sumere. Tertio qa generat alimẽtũ stabile fortiter resistẽs resolutioí. Et ista fuit mẽs Galieni multis passibus ubi nõ paꝝ ꝑfert porcinas carnes cęteris carnibus. s. in octauo de ingenio: ubi dicit. Cęteris carnibus porcina laudabilior est si porcus mõtana incoluerit: post porcũ edus. Et similiter in qnto teraputice ubi dicit. Quadrupedũ caro laudabilior est porcina in calore & humiditate tempata. eiusq; cibus plurimos & sangue ab ea generatus oí melior est sanguine. Et istud ueritatẽ habet de carne porcoꝝ nõ antiquoꝝ: qa coꝝ caro indigestibilis est: nec iuuenũ: siue lactentiũ: qa caro coꝝ humidissima est: sed ętate mediocriũ: puta unius anni uel duorũ tã domesticorũ q̃ siluestriũ. Verisimiliter tñ estimãdũ est qđ porci siluestres sunt domesticis meliores: qa carnes porcorũ domesticorũ sunt plus debito uiscosiores. Et de carnibus porci siluestris siue apri di. Aui. ii. ca. c. de carne. Xp̃iani uero dixerunt: & q eos imitanť qđ melior caro siluestris est caro porci siluestris. nã cũ hoc ẽ leuior carnibus domestici porci: est fortis nutrimẽti & plurimi: & est uelocis digestions: & est melior q̃ esse põt in hyeme. Et ex isto ulterius seqť ꝙ ꝑdicte carnes porcinę multũ laudabiles sunt corpibus iuuẽibus sanis & fortibus, laboratibus nõ dispositis ad oppilatiões: & his q impinguari q̃runt: qa talia corpa indigẽt plurimo nutrimẽto & difficulter resolubili. Et ergo dicit Ra. in Almã. c. de uirtute carnium. Caro uero grossa multũ laborantibus cõueniẽs est: subtilis uero his qui prædictis sunt cõtrarii cõuenit. Et idẽ uult Aui. in. i. c. de regimine eius qđ comediť dicẽs. Exercitati præterea & multi laboris magis sunt tollerãtes nutriẽtia grossa: alio mõ põt attendi melioritas & electio carniũ ex ꝑte tempate cõplexiõis earum: facilis digestiõis & sanguinis ex ipsis generati tẽpantiã. ut. s. illa caro dicať melior q̃ tẽpate est coplexiõis, facilis digestiõis sanguinẽ generãs tpatũ i caliditate & frigiditate subtilitate: & grossitate. Et isto mõ caro edina est melior & laudabilior cęteris ut. uult Rasis Auic. & Auer. Nã dicit Rasis in Almã. c. de aialibus siluestribus

& domesticis. Edina caro est tpata nullā in se hñs malitię admixtionem q̄ licet tpatum genere sanguinem: laborātibus tñ non cōgruit. cui nulla alia caro p̄ferēda est. Nō est. n. adeo debilis ut ex ea uirtus minuat: neq̧ eius nutrimentū adeo multū est & grossum ut ex eo ꝓueniat repletio. & grossus generet sanguis. Sāguis quoq̧ q ex ea generat inter subtilem & grossum: ac inter calidū & frigidū existit. Et ista caro nō conuenit multū laborātibus. sed iuuenibus tpatis exercitio medio cri utētibus: qa ista caro generat sanguinē forti exercitio uel laborare faciliter resolubilē: licet non exercitio medio cri. Et sicut quo ad istā intentionē caro edina inter carnes domesticas. Ita caro capreoli inter carnes siluestres est melior. Et post istā carnē edinā plurimi medicoꝝ sicut Ra. & Auer. ponūt carnē arietinā. Et dicit Auer. y. colliger. c. de carne: ꝙ est hęc opinio maioris ptis medicoꝝ p̄ter gali q abominat carnes arietū. Et uī sibi: qa caro uituloꝝ est melioris nutrimēti quā arietina. Et forsan gali hic attēdit melioritatē nutrimēti ex eo qđ est plurimū nutrire: & nutrimentū dare magis irresolubile: qđ magis uī cōuenire carnibus uitulinis quā arietinis: cū arietine magis humide sint. Tertio mō pōt attendi melioritas & electio carniū ex pte minoris uiscositatis & melioris odoris eaꝝ. Et sic carnes uituline sunt meliores aliis carnibus. Et istud inuit Auer. y. collet. c. de carne dicēs. Et carnes uituloꝝ sunt bonę carnes: iō qa nō hñt illā uiscositatē frigiditatē & siccitatē quā hñt carnes boninę ueteres: & carnes eorū sunt magis odorifere aliis carnibus: & q̄tū est in hoc meliores sunt carnib⁹ edinis: qa in carnibus edinis manifestat q̄dā muscillago. i. uiscositas añq̄ coquant: sed carnes edinę sunt meliores uitulinis: qa meliores generāt humores. Et ex isto patet qūo nō est tāta cōtrouersia inter auctores medicinę sup electiōe carniū q̄ a prima facie apparet. Notandū est insup ꝙ carnes aīaliū siccę cōplexiōis meliores sūt circa ptū q̄ distantes multū a ptu: ergo edi & lactentes uituli meliores sunt hircis & bobus: qa siccitas primæ ętatis humiditate corrigit. Sed carnes aīaliū cōplexionis humidę sunt meliores distantes a partu. & circa partū deteriores: quia sua nimia humiditas ꝓcessu ætatis exsiccātis. s. iuuētutis corrigit aut tollit: & ab humiditate primæ ętatis crescit. Et iō iuuenes castri arietes. s. unius āni sunt meliores & minus uiscosi lactētibus agnis: & porci unius anni uel duorū meliores lactentib⁹ porcellis. Et ergo bñ dicit Aui. iii. c. de regimine eius qđ comedit. Oportet autem ut cibus supple sanitatis cōseruatiuus sit tales q̄les sunt carnes: & ꝓprie carnes edorū & uitulorū lactentium paruorum & agnorū animalium. Et ex hoc patet ꝙ in temporibus & complexionionis humidis magis competunt carnes declinā tes ad siccitatem ut assentur. In temporibus siccis & complexione & ętate siccis magis competunt carnes declinantes ad humiditatem.

¶ In hoc textu ponunt tria alimēta q̄ in modica q̄titate multū nutriūt

Oua recentia: uina rubentia: pinguia iura.
Cum similia pura naturę sunt ualitura.

Quorū primū est oua recētia: quia sunt de his que in modica quātitate multū nutriūt: ut innuit Auic. ii. can. c. de ouis. Et idē uult. iiii. in. c. i. ubi dicit: nutriēs uero paruę q̄titatis: & multi nutrimēti sunt oua & galloꝝ testiculi. Et illud idē in multis aliis locis repetit. Circa electionē ouoꝝ sciendū est oua q̄ gallinarū & ꝑdicū & faseanorū iuuenū & pinguiū sunt bona in sanitatis regimine: & aliis ouis simpliciter meliora: unde oua puula lōga sunt bona, uñ filia p̄sbyteri iubet ꝑ lege teneri. Quod bona sint oua cādida lōga noua. amplius oua tremula. i. ꝑ decoctionē aliq̄liter inspissata: ut ī manu tenētis in cortice suo uideant tremere: sunt meliora duris & sorbilibus: & sunt multi nutrimēti: & facilis & bone digestiōis: & generāt sanguinē maxime cordi ꝓportionabilē. unde cōualescētibus senibus & debilibus maxime cōueniūt: & maxīe uitella. unde Auic. in trac. de uiribus cordis uult ꝙ uitella ouoꝝ aīaliū bonę carnis sicut gallinaꝝ ꝑdicū & falseanoꝝ: licet nō sint medicinę cordi: multū tñ cor cōfortāt. Et postea subdit q̄ cito ī sanguinē cōuertunt: & post cōuersionē pauca hñt sup̄fluitatē: & generāt sanguinē subtilē & clarū: & ergo maxīe ɔfortāt cor gñando sanguinē ei ꝓportionabilē. Et ulterius dicit ꝙ multū ualēt in dissolutiōe substātiæ sp̄ūs & diminutiōe sanguinis cordis. Sorbilia uero oua facilis sunt digestiōis: & leniūt pulmonē: & pectus: uētrē lubricant: & minus nutriunt q̄ tremula. Dura uero oua ꝑ decoctionē facta ad digerendū sunt difficilia: & nutrimētū exhibēt grossum: & tarde a stomacho descēdens: & tarde penetratiuū. Notādū est insuꝑ q̄ ex diuersitate p̄parati̇ōis: ouoꝝ eē acq̄rit in eis bonitas uel malitia: aut enim sunt assata: aut elixa: aut frixa: aut in iure sunt cocta. Assata elixis grossiora sunt: & ad digerendū duriora: q̄a focus substantialē eorū humiditatē desiccat. Et fiunt duobus modis: aut. n. cum corticibus inter calidos cineres ponunt: aut in testis frāgunt. In testis fracta peiora sunt aliis. Illa āt q̄ cū corticibus īter calidos cineres ponunt duob⁹ fiūt modis: aut īter cineres ponunt tota: aut sup carbones pti discoopta: q̄ ī cinerib⁹ ponunt tota sunt peiora: q̄a cū calor foci circumeat: fumositates retinet: discoopta sup carbōes posita fumositatē emittūt: & mūda fiūt. Elixa ī aq̄ meliora sūt q̄ assata: q̄a aq̄ humiditas calori foci ī humiditate desiccāda repugnat. Et fiūt duobus modis: aut. n. cū corticibus elixant: aut īfra aquā frāgunt. Cū corticibus peiora sunt aliis: q̄a cortices ꝓhibēt dissolutionē fumositatū & grossiciei. In aqua fracta calor aq̄ tpate penetrat: & grossiciem suā subtiliat: & aufert

Oua recentia ... optima

sibi grauitatē sui odoris. unde hmōi laudabiliora sunt cęteris oīb⁹. frixa cęteris peiora sunt: qa pessimos generant humores: & sunt in stomacho morātia fumositatē & corruptionē inducētia: & fastidiū facientia. In iure cocta inter assata: & ī aq̄ fracta sunt mediocria. Et ista colligunt ex Isaac in dietis uniuersalibus. Sciēdū est ēt q̄ ouū diuersificat ɨm eius ptes cōponētes. Nā uitellū in caliditate tpatū existit: albumē uero frigidū est & uiscosum dure digerit: & sanguis ēt ex eo gñatus non est bon⁹. ut habet ex Rasi. iii. Almā. ca. de uirtutibus ouoꝝ. Et sicut oua p̄dicta. s. gallinaꝝ pdicū & falsceanorū sunt cōuenientia in regimine sanitatis: ita oua anatū: anserū: struc tionū. & similiū uolatiliū minus cōuenientia sunt ī regimine sanitatis: uel simpliciter euitāda. Secundū est uinū rubeū. Pro quo sciendū est q̄ uina diuersificant in colore. Nā q̄dā sunt alba: q̄dā rubea clara: q̄dā citrina: & q̄dā nigra. Vina. n. alba debiliora sunt cęteris: minus calida & minus nutritiua. ueꝝ sunt minus ledētia caput & magis urine ꝓuocatiua & apitiua. Quod sunt debiliora cęteris. patet: qa ɨm. Gal. sup. i. can. iii. pte regiminis acutoꝝ. Debile uinū est q̄d minus calefacit & minus replet caput: cū ergo uina alba minus calefaciūt & minus replēt caput cęteris: ut patebit debiliora erunt cęteris. Quod aūt uina alba sunt cęteris minus calida: patet p Gal. ī cō. illius can. iii. parti. regiminis acutorū: de uino etenī albo dicētē. Nō est possibile alicui ex uinis albis ut calefaciat calefactiōe uehemēti. Et postea subdit. Vinū aūt albū est minoris calefactiōis oībus uinis. Et istud est uerū cōparādo uina eiusdē territorii adinuicē: & nō aliter: qm̄ uina rubea & russa gallicana nō sūt ita fortia: nec ita calida: sicut sunt multa uina alba q̄ repiunt in aliis territoriis. Debet igit fieri cōparatio inter uina eiusdē maneriei & territorii. Quod aūt sint cęteris minus nutritiua patet p Gal. in cō. illius amphorismi secūde pticule amphorismoꝝ: facile est repleri potu q̄ cibo dicētē. Vinū. n. aquosum subtile atq; albū usualiter aq̄ est uicinū & illius uirtuti uicinat ad nutriēdū. un̄ urina ꝓuocat: nec corpus inde nutrit. E similiter in cō. illius amphorismi eiusdē pticule. Eorū q nutriunt dicit Gal. uinum aquosum nimis dat corpi nutrimētū: cuius liquor ē sicut aq̄ subtilissima & color albus. q̄d aūt nimis ledūt capit p Auic. in. i. doc. ii. c. de regimine aq̄ & uini dicētis. Vinū uero albū & subtile calefactis ē meli⁹: nō. n. capitis efficit dolorē: sed fortasse humectabit: & capitis dolorē alleuiabit. Et idē etiā uult Gal. in cō. illius cano. iii. particule regiminis acutorum. Potus autē dulcis: rō aūt quare minus ledūt caput est: qa minus fumosa & uaporosa sunt cęteris: quod āt magis sunt urinę ꝓuocatiua & aptiua: patet p Ipo. in cano. illo. iii. parti. regiminis acutorū de uino etenim albo dicentē. Sed trāsitus eius. s. uini albi in uesicā est facilior q̄ cuiuslibet alterius potus: cū quo etiā uim apitiuā habere dinoscit. Et ex hoc textu

sequitꝫ ꝙ ista uina alba subtilia plus cõueniunt q̃ alia uina calefactis: siue a natura sicut coloricis & sanguineis naturalib⁹ siue ab accidẽte: sicut calefactis ex ira uel mora in sole. Et similiter magis cõueniũt studẽtibus: q debẽt uti uino nõ turbãte cerebrũ: & similiter ꝯueniũt hñtibus cerebrũ debile: siue naturaliter siue accidẽtaliter: qa hñtes cerebrũ debile ex forti uino faciliter inebriant. ut habet Aui. i. i. loco ꝑalle. Et ergo si uti uelit uinis fortib⁹ necesse est ea fortiter limphare. Et similiter cõueniũt hñtibus epar calidũ & stomachũ calidũ & habitãtib⁹ in regiõe calida: qa calida uina in istis facerẽt estuationẽ. Vina uero rubea clara sicut beluacẽsia calidiora sunt cęteris. ut uult Gal. cõ. illius cano. sup Alman. De uino ẽt albo. ubi dicit. Verũtñ cuius calefactio ex uinis est uehemẽs: eius color est rubeus clarus. Et ista uina ẽt nutribiliora sunt cęteris: ut habet Gal. ĩ cõ. illius amphorismi ꝑal. Facile est repleri. ubi dicit grossum uero & rubeũ uinũ nutribilius est cęteris: implẽs corpa cito obnoxia inanitiõi. Et circa istud est intelligendũ ꝙ uina rubea dicunt nutribiliora eo ꝙ plus eoꝝ in substãtia mẽbroꝝ conuertit: Vina tñ nigra pñt dici nutribiliora cęteris qa cõstãtius dãt nutrimẽtũ: & tardius a mẽbris resolubile. Et isto mõ dicit Gal. ĩ cõ. illius amphorismi ꝑalle. Eoꝝ q nutriunt ꝙ uina grossa & rubea nutribiliora sunt quã aquosa minus tñ quã nigra. Et isto mõ etiã intelligit dictũ Isaac in dietis ꝑticularib⁹ ubi uult ꝙ uinũ nigrũ plus nutrit q̃ rubeũ. Et ista uina rubea magis ledũt caput q alba & min⁹ urinę sunt ꝓuocatiua. & hinc est ꝙ ista uina q fortia sunt hñtibus debile cerebrũ nõ cõueniunt: ut dictum est: sed bene cõueniunt hñtibus forte cerebrũ: cum forte cerebrũ uapores eleuatos ad ipsum non suscipit. ut dicit Auic. in. i. cap. ꝑalle. & circa istud est sciendũ ꝙ ingeniũ hoĩs fortis cerebri magis clarificat & acuit si bibat uinũ bonũ quã si nõ biberet, ut uult Aui. in. c. i. ꝑalle. & rõ est: qa ex bono uino plusq̃ exquocũq; alio potu generant & multiplicant spũs subtiles clari & puri. & inde est qđ theologi cõtẽplati soliti circa altissima bona uina diligũt. & ẜm Aui. ibi. Ista uina ualent hoĩbus frigide cõplexiõis & fleugmaticis. Talia nãq; uina corrigũt lapsum frigiditatis cõplexionis & apiunt oppilatiões euenire solitas frigidis fleugmaticis: & digerũt fleugmata coopantia ad couersionem eorũ in sanguinẽ: & digerunt faciliter: & cito penetrãt & prebẽt alimẽtũ mundũ & spũs plurimos. Vina uero citrina minoris calefactionis sunt q̃ rubea clara. ut uult Gal. i. cõ. illius cano. prealle. de uino etenim albo. maioris tamen calefactionis sunt q̃ alba. & ergo magis sunt caput ledẽtia quam alba. ut uul Gal. in cõ. illius cano. prealle. Potus autem dulcis. Et ista uina etiã minus nutritiua sunt q̃ rubea. magis tñ q̃ alba. Et apud quosdã ista uina etiã nocant alba. Et hinc est ꝙ aliqui dicunt ꝙ uina alba cito calefaciunt multum. Vina uero nigra sunt minoris calefactionis q̃

citrina. & ergo etiã minus ledũt caput q̃ citrina. Sed qa tardioris descẽsus sunt in uentrẽ: & minus urinę ꝓuocatiua q̃ alba. magis ledunt caput q̃ alba: ut habet Gal. i cõ. illius ca. p̃al. Potus ãt dulcis. Et sunt ista uina ẽt plus nutritiua q̃ alba & citrina min⁹ tamẽ q̃ rubea. ut p̃dictũ est. Tertiũ est sorbilia facta est iuribus carniũ. & maxĩe ex brodio pulloꝝ. Talia eñi brodia naturę huma nę sunt amica ex quo facillime ĩ sanguinẽ sunt mutabilia: & bonũ sanguinẽ generãt. & maxĩe dũ fiũt ex simila. i. ex subtilissima pte farinę: qa simila & maxime tritici multũ nutritiua est: & bonũ nutrimentũ affert. ut hr̃. põt ex Ra. in Almã. Et ista tria ponit Auic. ii. in doc. ii. sum. in. c. xv. in fine. ubi dicit. Exemplũ subtilis multi nutrimenti boni chimi. i. humoris est ouorum uitelli & uinũ & aq̃ carnis. Et ex isto cõcludit̃ ꝙ ista tria sunt de genere naturã humanã maxime confortãtiũ.

Nutrit & impinguat triticũ: lac. caseus infans
Testiculi: porcina caro cerebella: medulle
Dulcia uina: cibus gustus iocundior: oua
Sorbilia: maturę ficus: uuęq̃ recentes.

℄ In hoc textu tangunt̃ duodecĩ res corpus humanũ nuurĩetes ac ĩpinguantes: quarũ prima est triticũ. i. panis ex tritico. de quo dicit Auic. ii. cano. c. de pane. ꝙ impinguat uelociter & maxime de frumẽto nouo. Ra. uero ĩ Almã. de tritico dicit. Triticũ tpamẽto uicinũ est: licet caliditati parũ attineat. Quod aũt põderosius & solidius ĩuenit̃ maioris est nutrimẽti. Oĩbus quoq̃ hoĩbus aliis granis ꝓficiens magis ꝓprium ĩuenit̃. Sanguis ẽt ex eo generatus omni sanguine q ex aliis generat̃ granis tempatior est. Et sequẽti. c. dicit. Panis q ex tritico fit pluribus hominũ cõuenientior est. Circa electionẽ aũt tritici sciendũ est. qđ electio eius põt sumi uno mõ ex pte substãtię ĩpius. alio mõ ex pte p̃paratõis ei⁹. Electionẽ aũt eius ex pte substantię ipsius ponit Aui. ii. can. c. de frumẽto dicens. Melius est istud quod est mediũ inter duriciẽ & raritatem. magnũ. pingue. recens. i. nõ nimis antiquũ. planũ. qđ est inter rubedinem & albedinẽ. frumẽtũ uero nigrũ mali est nutrimenti. Rasis uero supaddit põderositatẽ eius sup electione eius. Circa electionẽ uero eius ex pte p̃parationis eius: sciendum est qđ oĩa q̃ sunt ex farina tritici frixa tarde a stomacho descendũt. generãt grossos humores: opilãt uias epatis: augmẽtant splenẽ: & generant calculũ multũ nutriũt si digerant̃. Triticũ uero elixũ est cibus grauis & indigestibilis. sed si digerat̃: fortiter nutrit & roborat uirtutẽ. Sed triticum sub forma panis bñ fermetati & assati in clibano moderato igne ẽ electus cibus. Et oĩa ista colligunt̃ ex Gal. i. ali. Secunda res est lac: Et põt illud intelligi de lacte ebutirato quod apud

medicos adohohe dr:& apud cões balbuca:balbucã.n.recens si comedat cũ pane recenti:siue calido & imposito maxime impinguat:põt etiã intelligi de lacte caprino qđ ẽt multum nutrit de quo prius latius dictũ est ibi:psica poma pira:tertia res est caseus infans:siue recẽs:de quo dicit Aui.ii.can.c.de caseo:qđ est nutritiuus & impinguatiuus.Et licet caseus recẽs nutriat & impinguet.ĩ regimine tñ sanitatis nõ cõuenit: quia sequunť ex eo nocuméta prius dicta ibi:psica poma pira.Quarta res testiculi:& illud maxime intelligendũ est de testiculis galloꝝ impinguatorum:de qbus Aui.ii.cano.c.de testiculo dicit:qđ sunt ualde boni nutrimenti & pulchri:&.iiii.in.c.i.de eis dicit qđ in modica q̃tite multũ nutriunt.Et põt istud ẽt intelligi de testiculis porcoꝝ multũ pinguiũ nõdũ coeuntiũ:sicut porcoꝝ caro:quæ aliorũ aĩaliũ q̃drupedũ melior existit: & hoc quo ad hoc quod est nutrimẽtũ p̄bere maius irresolubilius corpi humano similius:sic ẽt & porcorũ testiculi respectu testiculorũ aliorum aĩaliũ quadrupedũ:& est hoc diligẽter notãdũ qđ testiculi aĩaliũ prouectorũ in qbus est iã fermẽtatũ semẽ & generatũ nõ sunt boni nutrimẽti: sed testiculi aĩalium iuuenũ adhuc nõ coire potentiũ qbus adhuc nõ est sperma fermentatũ:sunt satis laudabilis nutrimẽti si bñ digeranť: & de istis ẽt intelligiť dictũ prius.Quinta est caro porcina:de cuius electione & effectu satis ample dictum est prius.ibi psica:poma:pira.Sexta est comestio cerebrorũ:p̱ quo sciendũ est ꝙ cerebrũ est stomacho malũ nauseatiuũ deiectiuũ appetitus:& grossi humoris gñatiuũ:uerũ ẽ tñ ꝙ si bñ digerať alimẽtum dat corpori notabile:sed nullo modo comedi debet post alios cibos:bonũ autem ẽ ꝙ cũ origano uel calamento uel cum aliquibus obtempantibus eius uiscositatẽ & frigiditatẽ in qbus sit uirtus incisiua & calefactiua pareť.Et cauendũ est qđ si comedatur qđ primitus assetur sup carbones:& est aduertendũ qđ nõ confert illis qbus frigide solent aduenire ęgritudines: sed bene hñtibus cõplexionẽ calidam: ut uult Rasis in Almã.& de uirtutibus membrorũ aĩaliũ.Et breuiter parũ cõuenit in regimine sanitatis:sed aliqñ bñ conuenit uia medicinę, sicut cerebrũ capreolorũ cõueniens est cõtra uenena:& cõtra morsum uenenosorũ:& cerebrũ leporis cõtra tremorẽ:& ꝺm quosdam.cerebrũ pullorum & caponũ ad memoriã & subtiliationem ingenii cõferunt.Circa electionẽ tamẽ cereborũ sciendũ est ꝙ meliora eorum sunt cerebra uolatilium.& p̱prie mõtanoꝝ:& ex cerebris quadrupedũ cerebrũ arietis deinde uituli.ut uult Aui.ii.cano.c.de cerebro.Septima est medullę q̃ multi sunt nutrimenti si bene digerantur.prout dicit Aui.ii.cano.c.de medulla.& etiã facile in sanguinem cõuertiť.hoc tamẽ malũ faciunt qđ deiiciunt appetitũ atq; nauseã inducunt.Et ergo Aui.docet eas comedere cũ pipibus.Et ẽt aliq eas p̄parant cũ citoniis & pastillis:ut faciunt

secardi. Et p electiõe earũ dicit Aui. q̄ cõueniẽtior est medulla uitulorũ & cerui deinde thauri: & postea caprarũ. deĩde ouiũ. Et ƒm aliquos medullę thaurorũ iuuenũ & pinguiũ multum conueniẽtes sunt. Octaua est dulcia uina de quibus posterius diceť ibi: sunt nutritiua. Nona est cibus gustu iocũdior: qa talis maxime nutrit: Iuxta illud Ipoc. ii. pte amphorisͣ morũ dicẽtis. Parũ deterior cibus & potus delectabilior qdẽ melioribꝰ magis delectabilis est appetendus. Et Gal. in cõ. illius ait. Omnis. n. cibus sapidus in quo qsq̄ delectať. cũ accipiť a stomacho complexus retineť: & cũ magna delectatione digeriť plus q̄ qlibet alius q fit abominabilis: fugit unde uomitus fastidiũ inflatio rugitus generãs. Et hinc est q̄ aliq melius ualẽt cũ malo cibo q̄ cũ bono: qa maiorẽ delectationẽ hñt in malo. Decima est oua sorbilia q̄ in modica q̄titate ẽt multũ nutriũt. de qbus ẽt dictũ est supra ibi. Oua recẽtia. Vndecima est ficus maturę que pp suã dulcedinẽ multũ nutriunt & inpiguãt. Circa istud sciendũ est qđ licet nutrimentũ sic nõ existat in robore nutrimẽti carnis: & granorũ. est tñ uehemẽtioris roboris q̄ nutrimẽtũ oĩm fructuũ: ut uult Aui. ii. ca. c. de ficubus. Et ibidẽ etiã dicit qđ ficus est nutribilior cęteris fructibus. Et idẽ uult Aui. in. i. c. de regimine eius qđ comediť dicens qđ inter fructus fructus magis nutritiui & similiores & ppinquiores carnibus in nutriẽdo sunt ficus & uuę ualde maturę & dactili. Circa electionẽ uero earũ sciendũ est qđ ƒm Aui. ii can. c. i. de ficubus. Melior est alba qa lenior. deinde rubea siue citrina & deĩde nigra. Et q̄ uehemẽter matura ẽ melior est & pxima ad hoc ut noceat. Itẽ humide & recentes ficus magis & uelocius nutritiue sunt q̄ sicce & citius transeũt de stomacho ad epar: & magis humectãt epar & magis lenificãt q̄ sicce: sicce uero sunt minus inflatiue & magis stomacho cõueniẽtes q̄ humide de siccis dicit Aui. loco palle. Sicca qdẽ in suis opatiõibus est laudabilis. uerũ sanguis ex ea generatus nõ est bonus: & pp hoc facit pediculos: uerũ si sit cũ nuce tunc eius chimus. i. humor fit bonus: & post nucẽ cũ amigdala. Et postea dicit qđ administratio sicce cũ ieiuniũ adest. est mirabilis iuuamenti in apiendo uias cibi. & pprie cũ nuce & amigdala. cũ tamẽ eius nutrimẽtũ cũ nuce sit plus quã cũ amigdala. Et cõueniũt utreq̄ ficus in hoc qđ in ip̄is est inflatio & lenificatio & expulsio supfluitatũ ad cutẽ & puocatio sudoris & remotio aspitatis gutturis: & mundificatio & lenitio pectoris pulmonis & canne eius aptio oppilationum epatis renũ & splenis. Duodecima res est uua recens. i. uua dulcis & bene matura. Pro quo sciendũ est qđ uua est triplex. Nã q̄dã est ĩmatura & accerba: & fit ex ea agresta. & ista stringit uentrẽ & coleram rubeam repremit atq̄ sanguinem. & multũ ualet influxu uentris colerico: alia est matura uiridis & recẽs: ex qua fit uinũ. Et ista spãliter qñ est alba: & sine nucleis & cortice uentrẽ laxat: & cęteris

fructibus

fructibus plurimi & melioris nutrimenti existit sicut & ficus: minoris tñ nutrimēti est q̄ ficus, ut habet Auic. ii. can. c. de uua. Verū est tamen qđ uētositatē generat & īflatiōes uētris dolorē. Et si remanserit p duos dies uel tres post collectionē suspēsa donec cortex detumescat melius nutrit & minus laxat: nec tantum inflat. Et hñtes stomachū plenum cibo & im mundū malis humoribus nullo mō comedāt uuas & spāliter recētes: & sine arillis: uelociter. n. in stomacho īmūdo corrūpunt: & in stomacho pleno cibis: quia nimis cito digerunt: & nō poterunt exire de stomacho post earū digestionē pp cibū nōdum digestū: q̄re tūc in stomacho cor rumpunt: & alium cibū corrūpunt. Et similiter etiā intelligendū est de aliis fructibus laxatiuis: & si aliquis uelit sumare uuā uiridē & recentem bonum ē qđ primitus infundat in aqua feruēti p horā & deinde ponat in aquā frigidā: & post sumat. Ra. uero ī Almā. de uua recēti: & spāliter dulci, dicit qđ cito corpus īpinguat: & augmētat erectionē uirgę. & ulte rius dicit qđ illa uua quæ est subtilioris corii. i. corticis citius descēdit a stomacho: illa uero quæ grossioris tardius. Alia est uua sicca: quæ passu la uocat: & ista licet ponat & numeratur inter ęqualia: parum tamen cal liditati attinet: & bene nutrit fm Ra. lo. pall. & confortat stomachum & epar fm Auic. loco palle. & opilationes remouet. Et dr̄ qđ epar impin guatur ex eis: & maxime si mundent ab arillis. Et sic text. prædictus pōt intelligi de una matura recenti: & de uua sicca quæ passula dicitur.

Vina probant odore: sapore: nitore: colore:
Si bona uina cupis: hæc qnq; pbantur in illis
Fortia: formosa: fragrantia: frigida frisca.

¶ In hoc textu ponūt quattuor generalia quibus uina probantur. Primū est odor: uinū. n. boni odo ris siue redolens multiplicatiuū est spirituum subtilium. Et fm Cōstā. y. theoricę bñ nutrit: & bonū sanguinē gñat: uinū uero fetidum abomina bile ē naturę humanę spūs grossos melācolicos generās: & fm Cōstā. y. theoricę malū sanguinē & capitis dolorē ex malo fumo caput ascēdere gñat: Gal. uero. iii. regiminis acutoꝝ cō. i. loquēs de diuersitate uinorū ex odore dicit quod ex uino boni odoris ē melioris chimi. i. humoris. & fm illud est multitudo quę implet ex eo caput: ꝙ est: qa est subtilius & ca lidus. Quod autē ex eis est mali odoris fm malitiā chimi generati ab eo erit paucitas lesionis eius ī capite: qđ est: qa est frigidius & grossius: Illud aūt cui penitus nō est odor nō facit oīno aliqd accidere in capite: qa est uehementer grossum. Secundū est sapor. sicut. n. cibus sapidior melius nutrit: & melius a stomacho amplectit, ut dictū est in sñia pcedenti ita & uinū. Circa istud tñ sciēdum est ꝙ uina in sapore diuersificant: q̄dā. n.

ſunt dulcia: aliis nutribiliora groſſum ſanguinē facietia: & uentrē humē ctantia ad digerendū dura & ſitim gñatiua. Alia ſunt pōtica ſiue ſtiptica ſtomachū cōfortātia: uentrē cōſtipātia: pectori & ſuę ptinētię. ſ. pulmoni & cāne eius nociua. inteſtinis cōgrua: ad digerēdū dura: alia ſunt acerba q̄ ſunt diuterica. i. urinę puocatiua: groſſos humores nō generantia: ſed diſſoluentia: alia amara minus calida. ut habet Conſtan. y. theoricę. Tertiū eſt nitor ſiue reſplēdētia q̄ indicat ſup ſubtilitate uini: & ſic ex cōſequenti ſup ſubtilitatē ſpirituū ex ipſo generatoꝝ. Quartū eſt color. Ex pte. n. coloris uina diuerſificant in nutritiōe. Vina. n. rubicūdiora cęteris paribus magis nutribilia ſunt albis: & iō plus cōueniūt macris quam alba. alba tū plus cōueniunt pinguibus. Et de iſta diuerſitate uini: ex colore dictū eſt prius ibi. Oua recentia. Deinde ī textu ponunt qnq; ſpālia qbus pbat bonitas uini. Primū tangit cū dr. Fortia. Fortitudo enī uini cognoſcit ex effectu. Vinū. n. forte eſt qđ calefacit corpus uehementer replens caput ſm. Gal. cō. i. iii. pti. regiminis acutoꝝ. Iſtud. n. uinū maxime ſpirituū eſt multiplicatiuū & multū nutritiuum. Caueant tū ab illo niſi ſit limphatum q ſunt debilis cerebri: qa magna effumatio ab ipſo ad cerebrū ipm pueniret: & ipm lederet. Secundum tangit cū dr formoſa. Vinū. n. formoſum: ſiue pulchrū: qa cū maiori appetitu ſumit meli⁹ digerit & meli⁹ nutrit. Tertiū tangit cū dr fragrātia. Vinū. n. fragrās ſiue bene redolēs maxime cōfortatiuū eſt: & ſpirituū ſubtilium generatiuū. ut dictū eſt. Quartū tāgit cū dr frigida. Nā uinū debet eſſe frigidū quo ad tactum. non aūt quo ad effectū. Vinū. n. calefactum cum ſit rarius & ſubtilius citius inebriat: neruos debilitat. & caput ledit niſi ī modica q̄titate ſumptū fuerit. Quintū tāgit cum dicit friſca. Vinū. n. bonū debet eē friſcū: ſiue leue. qđ ſpumādo ſonū facit & habet ſpumā tenuē de facili labilē: & in medio exiſtente: ſiue qñ in eo mouent athomi. Vinū. n. non iſtius diſpoſitionis pendulū dici debet: & maxime ſi non ſonat uel corpa athomalia nō habeat: uel debet dici debile uel limphatum ſi ſpumā hēat cum magnis ampullis: uel ad latus ciphi ſpuma diu maneat.

Sunt nutritiua plus dulcia candida uina.

¶ In hoc textu ponit unū documētū de uinis. Et eſt ꝙ uina cādida & dulcia cęteris pibus uel nutriūt reliqs uinis. Et iſtud uoluit Cōſtā. loco preal. & idē uult Aui. in. i. c. de regimine aq̄ & uini ubi dicit. Vinū quoq; groſſum qđ eſt dulce. eſt melius illi q uult eſſe pinguis. Et rō eſt qa uina dulcia uehemēter a mēbris attrahunt pp eoꝝ dulcedinē: cui natura congaudet. nā dicit Aui. ii. cano. trac. i. c. iii. opatiōes āt dulcis ſunt digeſtio & lenificatio & multiplicatio nutrimenti: & natura diligit ipm. & uirtus

attractiua attrahit ipm. Et licet iste textus uerificet de omni uino dulci: eligibile est tñ uinũ moderate dulcedinis. & nõ dulce in summo: sicut ul nũ qd uulgo muscadellũ siue muscadetũ dr: q̃a tale corrũpit sanguinẽ. Cuius rõ est: q̃a natura rapit auide tale uinũ a stomacho ad epar prius q̃ digerat qd in eo est utile chilificatiõi & añq̃ maturet eius supfluitas: pp delectatiõnẽ eius: maximã i cõnaturalitate dulciũ: & sic replet sanguinẽ aquositate ĩdigesta: ex q̃ reddit apt? ebulitiõi & putrefactiõi. Et istud ẽt intelligẽdũ est de aliis cibis dulcibus in sũmo: Pro maiori noticia sciẽdũ est q ex usu uini dulcis alioꝝ nutriẽtiũ dulciũ tria timent nocumẽta: & maxime his q ad ea ꝓni sunt. Primũ est fastidiũ ꝑpterea q dulcia suis ca liditate: & humiditate leniũt & applanãt orificiũ stomachi ĩducẽtia illic dispositiõnẽ cõtrariã inanitiõi & corrugatiõi q̃ sunt cã famis. Secũdũ est uelocitas inflãmatiõis eoꝝ: & cõuersiõis in colerã. nã res dulces cõuenie tissime sunt in gñatione colere. Et pp hoc mel plus oĩbus rebus generat colerã: qm̃ ipm est dulcius oĩbus rebus: & post ipm uinũ dulce: ut habet Gal. in cõ. illius can. iii. parti. regiminis acutoꝝ. Mentẽ leuius ꝑcutit. Et hinc est q inducit sitim: nec cõuenit febricitãtibus: nec etiã colericis. ut ibidẽ dicit Gal. Tertiũ est opilatio epatis & splenis: q̃a dulcia trahunt ab eis cũ fece ꝑpter magnã delectatiõnẽ q̃ habet eis: & maxime epar anteq̃ digerat: q̃re illic leuiter inducũt opilatiões: cooperante ad hoc substãtia grossa: in q̃ fundat sapor dulcis ẜm Aui. ii. can. trac. i. c. iii. Et hinc est q uinũ dulce minus est urinę ꝓuocatiuũ q̃ alia uina. Et cõtra ista tria nocu mẽta sũme ualẽt acetosa: q̃a appetitũ sua acetositate ꝓuocãt: & sua frigi ditate inflãmationẽ ꝓhibẽt: & subtilitate suæ substãtię opilatiões apiũt. Notãdum insup q licet uina dulcia & alia nutriẽtia dulcia opilẽt epar & splenẽ: deopilãt tñ ipm pulmonẽ. Et rõ q̃re ñ opilãt pulmonẽ sicut epar & splenẽ est: q̃a a dulcibus in trãsitu suo per meri nil nisi subtile ad ipsum resudat: & sanguis genitus ex rebus dulcibus ad pulmonẽ uenit iam pu rificatus in epate prius: & corde subtiliatus. Et istud uult Gal. ĩ co. illius cano. iii. parti. regiminis acutorum: dulcis potus. Itẽ uina dulcia minus inebriãt ẜm Ipo. iii. par. regiminis acutorum: canone illo mentẽ leuius percutit q̃ reliqua fortiora uina: ex predictis concludi potest q si bibat uinum ratione nutritionis corporis restaurationis & impinguationis. sicut contingit in his qui macri sunt: siue naturaliter: siue accidẽtaliter: tunc uina dulcia & grossa sufficienter colorata. Talia. n. uina sunt suffici enter nutritiua: & deperditi restauratiua: & corporum impinguatiua: unde conuenientiora sunt ad ĩpinguandum corpora macra. Et per op positũ si intendamus nõ nutritionẽ: nce deperditoꝝ restaurationẽ: nec impinguationẽ. ut contingit in his q̃ sunt multũ carnosi & pingues: tũc competunt uina subtilia non dulcia: sed sapore amicabili: odorifera: ad

albedinē declinantia sufficienter fortia eligēda sunt. Si uero def uinum ad sitis extinctionē: tūc uinū albū subtile debile est eligibilius, tale. n. uinū magis humectat: & infrigidat: & p ɔñs melius extinguit sitī: & q̄to sitis est maior: tanto tale uinū est cōueniētius. Si uero uinū def ad spirituū cōfortationē: & reparationē: & uirtutis cōfortationē: tunc debet dari uinū subtile: odoriferū: saporis delectabilis: mediocris coloris: sufficiētis fortitudinis: & tale uinū debet sumi cū pauco cibo: & debet esse depuratum ab utraq; supfluitate. & debet sumi pauca q̄titate. Si uero intendamus pectoris & pulmonis mundificationē & uentris laxationē: tūc uina mediocris substantiæ sapore dulcia sunt magis eligibilia.

Si vinum rubeum nimium q̄ñq; bibatur.
Venter stipatur: uox limpida turbificatur.

¶ In hoc passu ponunf duo nocumenta nimiæ potatiōis uini rubei. Primū est q̄ nimia bibitio uini rubei cōstipat uentrē. i. duros facit recessus seu difficulter hr̄e egestionē. Cuius cā ꝑm aliquos est: quia tale uinum rubeum plus cęteris paribus est calefactiuū: & magis nutritiuū. Inquātū. n. eius plus est calidū magis exsiccat: & inquantū magis nutritiuū auidius a natura retinef. Pōt tñ textus intelligi de nimia potatiōe uini rubei stiptici: aut pontici: ex q̄ stipticaf & cōstipaf uēter pp stipticitatē & pōticitatem uini. Circa istud tñ sciendū est q̄ si exhibeaf uinū ad stomachi: & uiscerū cōtētiue fortificationē eligem⁹ uina grossa pōtica uel stiptica rubea uel uel nigra: sicut cōtingit in hñtibus fluxū uentris pp debilitatē cōtentiue stomachi: & istud uult. Ipo. iii. parti. regiminis acutorū. can. illo palme⁹ qdem & niger: & similiter Gal. in cō. illius. Sed si intēdamus cōfortationē digestioni cōpetunt uina subtilia uel mediocria in substātia & colore boni odoris: & cōuenientis saporis: & sufficiētis uigoris aliqualis stipticitatis. Secūdū est exaspatio gutturis: siue raucedo quā inducunt aliq̄ uina intense rubedinis pp eorū siccitatē & terrestreitatē. Et istud nocumentū etiā cōtingit ex uinis rubei patrię brabātię pp eoꝝ stipticitatem & terrestreitatē: & maxīe qñ musta sunt uina p̄dicta istud nocumētū ꝑm contingit: nō tñ primū: qa mustū magnę rubedinis solet inducere uētris fluxū pp feces suas terrestres cū eo mixtas q̄ sui mordicatiōe mordicāt intestina: ex q̄ mordicatiōe fluxus uētris causaf: & tale uinū nō debet bibi mustū. i. q̄diu fuerit turbidū: & bulliēs. qa ex quo ip̄m est mordicās pp suas feces terrestres: ab eo ēt eleuaf fum⁹ mordicās: q ad cerebrū ueniēs sui mordicitate mordicat oculos: atq; rubificat. Et istud ēt ītelligēdū est de istis mustis patrię brabantię siue rubeis: siue albis pp eoꝝ terrestreitatē. Cā aūt q̄re iste fumus est mordificatiuus est: qa uinum a quo dissoluif est

mordificatiuũ, Iā ut dicit Gal. i. pti. ampho. in cõ. illius ampho. & q cre scunt: qcqd a q̃libet re dissoluit ei: unde dissoluit necesse est ut assimilet.

Allea: nux: ruta: pira: raphanus: & tiriaca.
Hæc sunt antidotũ cõtra mortale uenenum

℄ In hoc textu ponunt sex medicinę ualētes contra uenenũ. Pria est alleum qd maxime ualet cõtra nocumenta puenire solentia ex mala aqua: & maxime ualet cõtra potũ male aq: de quo dicit Serap. in Aggre. c. de eo q qñ sumit alleũ: & post bibit aq corrupta nõ nocet aq illa potanti: & idē innuit Auic. ii. can. c. de eo: & in. i. c. de cõseruatione iter agētis a nocumēto diuersa aquar. Et istud idē ēt opat cepe: ut uult Aui. ii. can. c. de eo: & sic põt cõprehēdi sub alleo: de eo ēt dicit Aui. ī. i. loco pal. q cepe ē ut tiriaca malar aquar: & maxīe cũ aceto: qa cepe ē subtiliatiuũ incisiuũ abstersiuũ cũ stipticitate & apit fortiter, ut uult Aui. ii. ca. c. de eo. Et est calidũ in tertio: q̃re calefacit malas aq̃s phibēs ne sua frigiditate stomacho noceāt: & subtiliat grossas faciens eas cito penetrare. Et acetũ huic pmixtũ uigorat uirtutē eius ī subtiliatiõe & penetratiõe aq̃rũ & phibet a siti quā inducere solet cepe comestũ. Et eadē rõne uerificat de alleo. Et ergo ēt dicit Aui. in. i. primo loco palle. q allea comedenda sunt aquas grossas & turbidas: qa subtiliāt eas cito descēdere faciũt & phibēt ne stomacho noceāt & intestinis: & ne uenas opilent, alleũ pterea comestũ ante iter & post hoc: ex melioribus rebus est: & cõuenientioribus illis q ueniunt ab aere frigido uel q adeũt ad eũ: ut innuit Aui. in. i. c. de regēdo iter agētē in frigore & cõgelatũ. Et ex isto sequit q alleũ multũ ualet iter agentib⁹: & p diuersas terras eũtibus potibus utentibus: iuxta illud metricũ: allea q mane ieiuno sumpserit ore: Hunc ignotar non ledit potus aquarum: Nec diuersorũ mutatio facta locor. Valet pterea alleũ ad pũcturā uermiũ uenenosor & morsum serpētũ qñ bibit cũ uino: qd Auic. ii. can. c. de eo se dicit fuisse exptũ: & cõfert etiā morsui canis rabiosi: & quādo fit emplastrũ ex alleo & foliis ficus & cimino sup morsum migalis confert. ut ibidē dicit Aui. Cepe uero sm Aui. ii. ca. c. de eo: cõfert ēt morsui canis rabiosi cũ linit sup ipm aq eius: aut emplastrat ex eo cũ sale & ruta: & cepe qd comedit expellit nocumētũ uētositatis uenenosor: Et dixerũt qdā qd ipsum generat in stomacho humorē humidũ plurimũ frāgentē nocumētũ uenenosor: notādũ ē circa istud qd alleũ & cepe. & similiter etiā porrũ uia cibi nõ cõpetũt tpatis corpibus: nec calidis: & spāliter cruda: parũ. n. nutriunt: & male nutriunt: generāt sanguinē acutũ & pungitiuum: grossos humores tñ subtiliāt: & uiscosos icidũt: & postq̃ decocta sunt: pdũt pungitiuitatē: & adhuc remanet uirtus icisiua & subtiliatiua:

unde magis cocta cõpetunt q̃ cruda, Porri, n, sunt calidi & sicci:& dant corpi alimentũ illaudabile & oculis nocẽt:& generãt sanguinẽ nigrum melancolicũ:& somnia terribilia:& neruos ledunt rõne pungitiuitatis eoꝝ:nocẽt dẽtibus & gingiuis:& nullus colericus:nec melancolicus eis utaꝛ:& spãliter crudis, Cepe calide sunt:& hñt humiditatẽ supfluã terrestrẽ cũ humiditate aquosa subtili indigesta:Si comedanꝛ cruda generãt in stomacho malos humores & putrefactibiles & corruptibiles:& inducũt somnia mala & terribilia & dolorẽ capitis:& nimius usus eaꝝ disponit hoĩem ad memoriã depdendã:& pturbat intellectũ:& pducit ad demẽtiã, sed si comedanꝛ cocte cũ aq̃ laudabiliũ carniũ laudabiliter iuuãt digestionẽ:& minuunꝛ eaꝝ nocumẽta:& tpant cibaria frigida cũ qbus decoquunꝛ:sed melius est eis nõ uti, Allea calida sunt & declinãt ad aliqualẽ humiditatẽ, sed minus q̃ cepe:ualent cõtra uentositatẽ:& ualẽt in tussi:& bene screare faciunt:sed nocẽt uisui & dolorẽ capitis inducũt:& sunt tiriaca rusticoꝝ:Et sic p̃dicta solũ coueniunt his q fleumaticum aut grossum uiscosum humorẽ habuerĩt, Colerici uero a p̃dictis abstineãt, Secũda est nux de qua dicit Auic, ii, can, c, de ea ꝙ ipsa cũ ficubus & ruta est medicina oĩbus uenenis:& ex ea cũ cepe & sale fit emplastrũ sup morsum canis rabiosi, Et istud maxime ĩtelligitur de nuce sicca ante cibum sumpta modo p̃dicto, Et circa istud ulterius sciendum est ꝙ nuces siccę peiores sunt recentibus & humidis:quia siccę magis unctuosę sunt:ratione cuius incoleram conuertunꝛ:& inducunt capitis dolorẽ:& oculos turbant, & uertiginem generãt:& specialiter sumpte post cibũ & linguæ paralisim inducunt uomitũ ꝓuocãt:& uesicas in ore faciunt, Et habẽtes stomachum colericum maxime debẽt euitare nuces siccas:& q̃to antiquiores tanto peiores sunt, Recentes aũt minus male sunt:qa non sunt tante unctuositatis:& ideo nõ generant dolorẽ capitis:aut uertiginẽ:& similia sicut siccę:& rõne humiditatis lubrificãtis laxãt uentrem:& si aliquantulũ torreanꝛ:& comedanꝛ post cibũ:cõprimunt cibũ sumptum, Et sic patet ꝙ nuces recẽtes sunt magis ꝯueniẽtes corpib⁹ sanis q̃ siccę, Tertia est ruta de qua dicit Auice, ii, cano, c, de ea qua resistit uenenis:& postea subiungit, Et que sibi timet ne in potu sumat uenenum & pungi a uenenosis bibat de semine eius põdus dragme unius cum foliis suis cũ uino:& ꝓprie si bibiꝛ cum nuce & bolo omnibus cõtritis & commixtis, Et dicit Arist, in lib, de aĩalibus ꝙ cum mustela uult pugnare cum serpẽte:siue cũ bufone:ipsa comedit rutã:ut interficiat:eum:qa odor rute est inimicus ueneno:unde comestio rute cum ficubus & amigdalis dulcibus in mane perseruat a ueneno, Notandũ circa istud qđ duplex est ruta quedam domestica & alia siluestris, Domestica melior siluestri est:qa siluestris & maxĩe sicca, calida & sicca est ĩ quarto gradu, quare plurimũ

sumere de ea est pniciosum. Domestica uero humida: calida & sicca est in secūdo gradu. Sicca uero in tertio: & est incisiua: resolutiua: carminatiua uentositum: & istud maxime conuenit siccę. Nam dicit Serap. c. de ea. qđ est de rebus magis cōferentibus inflationibus. i. uentositatibus: sed in humida est inflatio. Item ruta uehementer acuit uisum: & proprie succus eius cū succo feniculi: & melle collirio facto ex ea aut comesta. ut dicit Aui. ii. can. c. de ea. Quia tñ in succo rute q̄dā est bauracitas nocēs oculo: iō ruta pōt applicari oculo uētilando: ita qđ solū uapor siue fumalis euaporatio eius: & nō substātia ruta ad substātię oculi ptigat. Quarta est pira de qbus di. Aui. ii. can. c. de eis. qđ sunt cura fungoꝝ mortificātium. Et qñ quoquunt isti fungi cū piris minorant nocumētū ipsorum. Vel ptiste tex. uerificari de piris aromaticis q̄ sui aromaticitate spūs cōfortarent: & sic nocumētum ueneni repellerēt. Quinta est raphanus de quo dicit Auic. ii. can. c. de eo. qđ cōfert morsui uipe: & cū uino morsui cornute etiā: Et semen eius confert uenenis & uermibus uenenosis. Et si ponat fructus eius sup scorpionē morit: & aq̄ eius est expta in hoc: & est fortior. Et si momorderit aliquē scorpio q raphanū comederit nō nocebit ei. Et si cōfert etiā puocatiōi q̄ fit a fungis mortiferis. Vel pōt dici qđ raphanus ualet cōtra uenenū: q̄a puocatiuus est uomitus: & sic p uomitum stomachus purgat a malis humoribus si q in eo sint. Et circa istud sciēdū est de raphano & radice q̄ sunt ppinq̄ in cōplexiōe qđ nocēt corporibus colericis: generāt. n. sanguinē acutū & pungitiuū. Et raphanus est malus stomacho faciēs eructuare: & gñat humorē grossum: & si digestiua sit debilis generat humorē crudū: habet tñ uirtutē subtiliatiuam: & incisiuā: qdā aūt comedunt radicē & raphanū post alios cibos ad confortandū digestionē. de quo admirat Gal. Vnde uerū est qđ expientia docet. Et dicunt sapiētes medici qđ si comedant post alium cibū iuuāt ad digestionē: & descensum eius: & uentrē laxāt. Sed si comedātur ante alium cibū impellunt ad supiora: & uomitū inducunt. Bonū est autē qđ comedantur cum aceto & sale post alios cibos & in modica quantitate. Veꝝ est tñ qđ oculis nocēt & capiti. Ra. uero in Almā. di. qđ raphanus longā faciēdo morā in stomacho incidit fleuma. Cuius folia cibū digerūt: & appetitiuā adiuuant qñ paꝝ sumit de eis. Sexta est tiriaca que a toto gñe ualet cōtra uenenū. & iō ualet tā rōnabilibus q̄ brutis cōtra uenenū tā frigidum q̄ calidū. Et sub tiriaca pōt cōprehēdi metridatū qđ sīle operat. De teriaca. n. di. Aui. vi. in tra. iii. c. i. Scias qđ canon maximus in curatione ueneni est cōfortatio caloris innati: & exercitatio ipsum expellēdū sicut facit tiriaca. De tiriaca uero & metridato sīr di. Aui. vi. in tra. i. c. đ medicinis cōib⁹ ad uenena sūt medicīæ q̄ cōtrarię sūt ueneno: q̄re nō pmittūt ipm puenire ad cor: & sunt sicut tiriaca & metridatum.

¶ In hoc textu notant quattuor documēta circa electionē aeris habitabilis. Quo℞ primū est qd hō debet eligere aerē mūdū.i.nō infectū uaporib⁹ qa

Aer sit mundus habitabilis ac luminosus
Nec sit infectus nec olens fetore cloace.

aer imundus alterat cor ſm complexionē illius qd sibi cōmiscet: innuit Haly. in tegni in cō. illius can. Oīa hoc. n. &c. Secundum est ꝙ hō debet eligere aerē luminosum. n. turbidus inducit in corpe tristitiā & pgritiē: qa aer turbatus cōmiscet humores: & turbidus ad cor puenit: quare ex ipso & humoribus grossi & turbidi generant spūs aīam rristificātes & pigritiē inducentes. Nihil est ergo qd magis iocundū facit hoīem atq₃ minus grauē quā in claro aere ambulare uel mane surgere. Tertiū est ꝙ hō debet uitare aerē infectū: cuiusmodi ē aer in quo fiūt strages. cōiter. n. in locis in qbus pcessit maxima hominū interfectio sequit pestis: & in locis uicinis aer. n. infectus qn inspirat inficit spūs in nostro corpe. Quartum est ꝙ hō debet uitare fetorem cloace. Et p hoc innuunt infectiones particulares aeris. Cuiusmodi est infectio aeris latrinarū uel fouearum cogne uel loco℞ in qbus proiiciunt cadauera mortua & ossa mortuo℞: & aeris uicini aq̄ in qua putrescit linū uel canapus: aer. n. taliter infectus inficit spūs nostri corpis & maxime cerebro nocet. Et hinc est qd dicit Auic. ii. in doc. ii. c. ii. Et aer qdē dum est tpatus & clarus: neq₃ substātia extranea cōplexiōi spūs cōtraria ei admiscet est sanitatē efficiēs: & ipam cōseruans: & cū mutat cōtrariū suę opationis opat. Et pro maiori declaratione pdictorū sciendū est qd aer necessarius est in regimine sanitatis dupliciter. Primo qdē pp refrigerationē cordis. Secundo pp expulsionem fumosarū supfluitatū tribulātiū spiritū & calorē innatum: sicut. n. in exterioribus nos uidemus qd ignis sine euentatiōe aeris suffocatur & extinguit: sic ēt imaginari debemus quod spūs & calor innatus indigēt aere ipsum nutriente conseruante & obtempante. Obtempatio igit caloris inati fit p aeris attractionē: & eius deputatio fit p aeris expulsionē: primū qdē fit p motum attractionis: & secundū per motū expulsionis: si igit aer attractus sit fetidus & ipurus corrupit calor & spūs innatus: aer igit debet esse bonę substantię cui non admiscet aliqd ex uaporibus: nec fumositate extranea: non. n. debet esse aer turbidus: nec nebulosus: nec malis uaporibus admixtus: hic. n. aer humoris cōturbat: & animū contristat ut dictū est. Et debet esse discooptus cęlo: & non inter parietes & tecta cōstrictus: & ut sit ad unū dicere: maxime euitādus est aer inclusus & non euentatus. Verū est tamē quod tpe epidimie in quo accidit aeris putrefactio cōis: eligendus est aer inclusus. Vnde tpibus illis bonum est

manere

manere in domibus:& tenere fenestras clausulas ne aer putrefactus ingrediatur:sed alius aer discooptus melior existit. Euitãdus est p̃terea in regimine sanitatis:aer cui miscent̃ uapores lacuũ & p̃funditatum aquam putridã cõtinentium:& olerũ taliũ qualia sunt caules & eruca & similia: & arborũ uiscositatũ malaꝝ:quales sunt ficus & nuces. Amplius eligendus ẽ aer in quo sufflant uẽti ex terra alta uel eq̃li. Et multũ ẽt sollicitare debemus q̃d aer nõ excedat in aliq̃ qualitatũ primaꝝ.s.caliditate:frigiditate:humiditate:& siccitate. Quod si forsitan cõtigerit.obtempet̃ per artẽ.quantũ possibile est. Et ista colligunt̃ ab Aui.ii.i.doc.ii.c:diuersis.

Si tibi serotina:noceat potatio uini
Hora matutina rebibas:& erit medicina.

¶ In hoc textu ponit̃ unum documẽtũ & est q̃d si q̃s male ualuerit ex sumptione uini de nocte:siue tẽpore serotino:talis in crastino debet iterato sumere uinũ. Vnde potatio uini nocturna põt inducere ebrietatẽ:siue sitim matutinã:uel põt inducere super calefactionẽ corpis:si uero inducat super calefactionẽ corporis:tũc maximus error est de mane iterũ sumere uinũ:q̃a est addere ignẽ igni:si uero hõ incurrat ebrietatẽ cũ aliquali nausea:tunc de mane bonũ est sumere uinũ:q̃a ex sumptiõe uini de facili tũc p̃uocat̃ uomitus:ex quo sequit̃ mũdificatio stomachi:q̃ mundificatiõe facta:de facili cessat nocumẽtum ebrietatis & nausea. Et p̃pter hoc consulit Ipo.semel in mense inebriari.ut ex ebrietate p̃uocet̃ uomitus:q̃ est maxime p̃seruatiuus ab ęgritudinibus cronicis.i.longis & malis: si etiã ex potatiõe uini nocturna ledat̃ aliq̃s:& hoc p̃pter incõsuetudinẽ potãdi uinum:tuuc de mane põt cõcedi uinum ut assuescat:& sic minus ledit̃ a sumptione uini. A cõsueto.n.minor fit lesio.ut uult Ipo.ii. Amphorismoꝝ:ibi. Ex multo tp̃e consueta &c. Si uero ex potatione uini nocturna sequatur sitis matutina illa est mẽdosa que curatur potione uini: magis tñ sedatur potatiõe aque. Et q̃a iam dictũ est de lesione & sumptiõe uini. Sciendũ est q̃d hõ debilis cerebri & ẽt cuiuscũq̃ alterius cõditiõis summopere cauere debet a frequenti ebrietate. Frequẽs ebrietas ꝺm Auic. in.i.c.de regimine aq̃:& uini inducit sex incõmoda ĩ corpore humano: quoꝝ. Primũ est corruptio cõplexionis epatis:q̃a uinũ sup̃flue bibitum ad epar ueniẽs:uel superflue resoluit calorẽ ipsius: unde amittit uirtutẽ sanguificã:& loco sanguis generat aquositates efficientes ydropisim uel incẽdit epar & humores eius:unde generat̃ lepra uel mania. Secũdum est corruptio cõplexionis cerebri p̃pter assiduã eleuationẽ fumoꝝ uini ad ipsum disponentiũ calidum cerebrum manię & frenesi:& frigidum epilensię litargiæ appoplexiæ & subeth. Tertium est debilitas neruorũ:

uidemus enim bibulos inebriari solitos tremere caput & membra:non solum in senio:sed etiam in senectute & iuuentute quandoqꝫ. Quartum est ęgritudines neruorum sicut spasmus & paralisis:quia uinū superflue acceptum sępe in stomacho acetum efficitur quod ualde nocet neruis. Sępe quoqꝫ conuertit ex defectu digestionis in aquositates indigestas q̄ neruos remolliūt. Et sępe ducit humores grossos ad neruos:quibus distenduntur uel contrahuntur. Quintum est appoplexia ꝑpter humiditates cerebri multiplicatas a uino:ita ut totaliter opilent uias spirituum animaliū a cerebro in mēbra. Sextū est mors subitanea dum.s.stertēdo & dormiendo uiæ anhelitus multitudine uini uel humiditatū ex eo generataqꝫ clauduntur:& ebris suffocatur. Et licet uinum īmoderate sumptum predicta inducat nocumenta:moderate tamen sumptum multa inducit iuuamenta. Tāgit.n. Auic.c.pal.quinqꝫ eius iuuamenta. Primū est qđ est bonus cibi penetrator in toto corpore.i.facilē efficit penetrationem cibi:cui īmiscetur ad oīa mēbra sui caloris subtilitate & cōuenientia in proprietate occulta. Secundum est qđ incidit in fleuma & hoc suis calore & subtilitate substantię:resoluit ipsum coaptando expulsioni uias apiendo:& naturā confortando ad expulsionē. Tertium est qđ incidit colerā rubeā in urina & aliis euacuatiōibus:ut sudore egestione:& resolutione insensibili. Et istud intelligendum est de uino subtili subrubeo uel albo:quod uel debile sit ex natura sui uel fortiter limphatū. Alioqn multiplicaret coleram ꝑ conuersionem ipsius in eam:& supercalefactionem epatis ab eo. Quartū est q̄d facit melancoliā:quę grossa est:& tardi motus faciliter labi ꝑ cannales proprios ab epate ad splenē: & a splene ad os stomachi:& tandem a corpore cum fecibus ixire:& flectit seu reprimit nocumentum melancolię ꝑpter contrarietatem in complexiōe & modo substantiæ & in effectibus. Nam melancolia tristitiam pusillanimitatem & auaritiam parit. Vinū uero gaudium:audaciā:magnanimitatē & liberalitatē. Quintum est qđ resoluit oēs modos seu speties latitudinis:nisi multa qualitas extranea fuerit eis sociata:qa uinū resolutos spiritus abunde reparat:uirtutē confortat:humiditates relictas in musculis:neruis:cordis:& iuncturis tollit:aut minuit. Et si fuerit opus humectatione ut in lassitudine arefactiua uinum uelociter humectat dummodo limphetur. Pręter hec asit iuuamenta plurima alia inducit. Omnium enim uelociter & subito nutrientium est uinum calorem & spiritū naturalem confortat:& totum corpus calefacit:ingenium clarificat:irā compescit:tristitiam remouet:libidinem incitat:& super omnes potus. semicrudos humores digerit. Et ut sit ad unum dicere. Vinum reddit hominē uirilem & ſm animam & ſm corpus:unde cęteris paribus non bibentes uinum sunt effeminati respectu bibentium uinum.

¶ Hic ponit̃ unum documentũ de uino: & est qđ uinũ melius meliores

Gignit & humores: melius uinum meliores.
Si fuerit nigrũ: corpus reddet tibi pigrum
Vinum sit clarumq; uetus subtile maturum
Ac bene limphatũ saliẽs moderamine sumptũ

gñat humores & causa ẽ. quia q̃to massa humoꝝ est melior: tanto humores ex ea geniti meliores eẽ debent. Deinde subditur qđ uinũ nigrũ inducit pigritiã ĩ corpe: Et cã est: qa uinũ nigrũ grossius & terrestriᵃ est, reliqs ergo spũs ab eo geniti grossi sunt, Iuxta aliã auctoritatem Gal. prius al. Quicqd de aliq̃ re dissoluit̃: ei unde dissoluit̃ necesse est, ut assimilet̃: spũs ãt grossi faciũt corpus graue siue pigrũ. Deĩde ponunt̃. vii. documẽta circa electionẽ uini. Primũ est qđ debet eligi uinũ clarũ: tale .n. qa subtile ẽ spũs subtiles & claros gñat. Secũdũ est qđ debet eẽ uetus idest non nouũ: nouũ .n. uinũ siue mustũ cęteris pibus facilius inebriat: fluxũ uẽtris ꝓuocat: atq; colicã ĩducit & cętera accidẽtia: posteriꝰ dicẽda ibi. Impedit urinã: nec est intelligendũ qđ uinum oĩno debet esse uetus: tale .n. ſm Aui. in .i. c. de regimine aquę & uini: est q̃si medicina: & non sicut potus .i. magis inest ei uirtus alternatiua corporis ad caliditatem & siccitatẽ q̃ uirtus alterabilitatis a corpore p opus nutritionis & est pauci nutrimenti: quia est spoliatum a fece: & a uiriditate quam prehabuit & pene ignem factum: ꝓpter quod ĩ Aggre. scribit̃. c. de uitæ: auctoritate Gal. qđ est calidũ & siccum in tertio gradu. Tertiũ est quod uinũ debet esse subtile. Subtile .n. uinũ multos spũs procreat: atq; subtiles: grossum autem grossos. Quartum est qđ uinũ debet esse maturũ & non stipticũ. Vinum .n. stipticum abscindit omnes species euacuationis: ut uult Gal. in cõ. illius cano. iii. particu. regiminis acutorum. Sciendum etiam &c. Et ergo nocet corpibus indigẽtibus euacuatiõe p urinã: & oĩbus membris supioribus: ut ibidẽ ẽt dicit Gal. Veꝝ est tñ q uinũ stipticũ conueniens est infirmitatibus accidẽtibus in intestinis: ut ibidẽ di. Gal. & etiam superius dictum est: remouet̃ tñ stipticitas a uino p multã cõmixtionem aque: ut ibidẽ etiã uult Gal. Quintũ est q uinũ debet esse limphatũ: qa p hoc remittit̃ uinũ a sua fumositate: & sic minus inebriat. Et istud est ueꝝ de uino subtili. Vinum tñ grossum si limphet̃ citius inebriat: quia p hoc subtiliat̃: & magis fumosum efficitur. Et de isto uino intellexit Auic. qñ di. in. c. de regimine aque & uini q uinum limphatum citius inebriat q̃ uinum puꝝ. Sextum est q uinũ debet esse saliẽs cũ ꝓpinat̃: & est de cõditionibus boni uini prius dictis. Septimũ est sumptũ ex cõditiõe bibentis & non uini: & est qđ uinũ debet tempate sumi: qa tpate sumptum acuit

ingeniũ:& inducit iuuamenta prius narrata. Ex predictis oĩbus cõcludi põt ꝙ uinum eligibilius & melius in sanitatis regimine est uinum mediũ seu equale inter uetustatem & nouitatẽ:& est clarum ad rubedinem trahens bonũ hñs odorẽ:& equalis saporis qđ nec acre:nec acutũ:nec dulce sit:qđ non fumosum nec grossum nec ualde subtile:sed ad subtilitatẽ declinãs:qđ etiã inter fortitudinẽ & debilitatẽ obtinet mediocritatẽ:qđ etiã nõ creuit in saxosis & lapidosis mõtibus:nec in terra simpliciter plana & arabili:sed in terra mõtuosa uersus meridiẽ discoopta:& in regiõe non nimis calida:nec nimis frigida. Et ista ptim colliguntꝛ ex Aui.in primo loco pal. Circa regimen uini quo ad ętates notãdę sunt tres regulę: quas ponit Auic.in.i.loco pal. Prima est quod dare uinũ pueris in potu est sicut ignẽ addere igni in lignis debilibus:eo ꝙ pueri uehemẽter rari sunt:& de facili inflamabiles ꝑpter abundantiã sui caloris innati:& sunt debilium neruorũ:& debilis cerebri:quare ledit eos multipliciter uinũ: & inflãmatione facili:& percussione cerebri & neruoꝝ sua penetratione facillima:& fumatione copiosa. Cum igiꝛ pueris uinũ in potu datꝛ calor eius inflãmabilis calori pueri inflãmabili addiꝛ in corpore pueri:qđ est paucę resistentię:sicut debile lignũ uel arundo sicca uel stipula arida ante faciem ignis. Secũda regula est ꝙ seni sp põt dari uinũ in potu q̃tũ tollerare põt sine nocumento.s.q̃tum appetit appetitu naturali & regulato. Sicut.n.ueteres ocreę aridę & rugatę renouanꝛ oleo:leniunꝛ & applanãꝛ:sic corda senũ potu uini electi:sicut uini beluacẽsis. Senes.n.frigidi sunt & a uino calefiunt:& habent spũm tristẽ:& abundant in melancoliis:sed uinum exhilarat eos & melancolias reprimit:cõiter male dormiunt.uinum uerum prouocat in eis somnũ. Ad opilationes ꝓni sunt: quas uinum apit:eas ꝓhibet. Et sic sicut uinũ est pueris cõtrariissimũ:ita senibus utilissimũ. Tertiũ est uinũ tpatę dandũ est iuuenibus.tpate q̃dẽ ẜm mẽsurã q̃titatiuã & decentẽ limphationẽ. Licet.n.iuuenes sint calidi sicut pueri.tñ hñt mẽbra solidiora.neruos & cerebrũ fortes:quibus potenter resistũt nocumentis potus uini. Cõsequenter ẽt dicit ex potu uini sobriæ sumpti iuuamenta plurima:uidelicet eductionẽ colerę. corpale robur.& ingenii acumẽ.abundantiã spirituum subtiliũ & paruoꝝ.

Non sit acetosa ceruisia sed bene clara.
De ualidis cocta granis satis ac ueterata

❡ In hoc textu ponuntur quinq circa electionem ceruisiæ. Quorũ primũ ẽ ꝙ debet eligi ceruisia non acetosa:qa acetosa nocet stomacho. Acetum.n.nocet neruis ẜm Aui.in pluribus passibus. Iam stomachus est membrũ ualde neruosum.& hoc quo ad eius orificiũ. Secundũ est ꝙ ceruisia debet esse

clara: qa turbida opilat: atq; calculosis nocet nimiũ. impinguat ac inflationem inducit: atq; breuitatẽ anhelitus: & est multoꝝ fleumatum generatiua. Tertiũ est ꝙ debet eligi ceruisia de bonis granis nõ corruptis. s. de optimo ordeo: tritico: siue auena: qa q̃to grana sunt meliora: melior ex eis generat̃ humor. Quartũ est ꝙ ceruisia debet esse bene cocta: quia melius digeritur & amicabilius a natura recipitur: & nocumẽta quę prouenniunt ex bibitione eius melius tolerantur. Ceruisia. n. non bene cocta uentositates in uentre inducit tortionem inflationẽ atq; colicá. Quintũ est ꝙ ceruisia debet esse antiqua: & a fecibus mundata non nimiũ recẽs. Recens. n. ceruisia inducit eadem nocumenta que ceruisia non bene cocta: & cum hoc de se facillime inducit strangulriam.

De qua potetur stomachus non inde grauetur.

¶ Hic ponit̃ unũ documẽtum circa usum ceruisię. & est ꝙ utẽs ceruisia debet ea uti tpate sic ꝙ non grauet̃ stomachus uel inducat̃ ebrietas. Ebrietas. n. q̃ ex ceruisia ꝓuenit deterior est ea q̃ ex uino est & magis durãs cũ de ceruisia fumi & uapores eleuati ad caput sunt grossi: quare minus resolubiles sunt: quá q ex uino eleuant̃. Et est hoc sciendũ ꝙ in principio prádii uel cene cęteris paribus utilius est ĩcipe suũ potũ a ceruisia quá a uino. Cuius cá est: qa in principio mense corpus est famelicũ: & sic stomachus ante principiũ sumptionis cibi famelicus erat: & sic traxit suꝑfluitates a mẽbris. Si ergo uinũ in principio mẽse daret̃: ex quo natura maxime trahit uinũ: qa de se maxime nutritiuum ille supfluitates. s. a stomacho tracte simul cũ uino ad ptes corpis traherent̃: sed natura nõ ita auide trahit ceruisiá. Silr ceruisia lauat humores adherentes orificio stomachi. Et pp illá cám medici cõsulunt qđ in maxima fame debeat prius ꝓuocari uomitus q̃ cibus sumat̃: ut ille supfluitates a stomacho famelico tracte euacuent̃ ne cõmisceant̃ cũ chilo. Silr timẽs sitim ex nimia potatione uini debet bibere ceruisiam. Ipsa. n. sitim mendosam reprimit.

Temporibus ueris: modicum prádere iuberis.
Sed calor ęstatis dapibus nocet imoderatis
Autũni fructus: caueas ne sint tibi luctus
De mensa sume: quantum uis tempore brume

¶ In hoc passu determinatur de q̃titate cibi sumẽdi ꝺm diuersitatẽ tẽporũ quattuor anni: q̃ sunt Ver: ęstas: autunnus: & hyems: & dicit tex. Prio qđ tpe ueri debemus modicũ prandere. i. paucũ sumere cibũ. Et idẽ uult Auic. ii. c. do. ii. c. vi. de regimine tpoꝝ cũ rectificatiõe aeris.

Et rõ huius est: ut ibidẽ ẽt uult Aui. qa tpe hyemis pp gelositatẽ exercitii prauitatẽ: & resolutiõis ꝓhibitionẽ multiplicanť humores crudi: & maxie fleumatici: q pp ꝓportionabilitatẽ tpis: tũc maxie gñanť: & isti in iterioribus corpis coadunanť: pp frigus circũstãs. Ver aũt supueniẽs istos humores crudos in iterioribus coadunatos eliquat: & facit eos currere p totũ corpus: q̃re natura tũc multũ occupať circa digestionẽ eoꝝ. Si ergo tpe ueris dareť magna q̃titas cibi natura a digestiõe talium humorũ fleumaticoꝝ ipedireť & diuertereť: qa p istos humores & magnã q̃titatẽ ciboꝝ nimiũ grauareť: & sic tales humores i corpe manerẽt idigesti: & currentes ad aliqd mẽbrũ illic ęgritudinẽ inducerẽt. Et ergo sũmope cauere debemus a magna q̃titate ciboꝝ i uere: qa diminutio ciboꝝ tali tpe est unũ de maxime ꝑseruãtibus ab ęgritudinibus ueris. ut uult Aui. in. i. loco p̃al. Et istud qđ dictũ est maxie ueritatẽ habet de medio & fine ueris: & nõ de initio eius: quia initiũ eius hyemi assimilať: q̃re tũc hõ põt nutriri sicut in hyeme. Et istud ẽt intelligendũ est qñ uer inuenit corpus repletũ humoribus fleumaticis crudis. Si. n. uer inueniat corpus tpatũ in humoribus: cibus in eo dãdus est ẜm mẽsurã caloris inati & resolutionẽ q̃ fit a corpe: qa tũc ablata est cã: quare diminuereť cibus. Et istud uoluit Ipo. i. ampho. dũ dixit: Vẽtres hyeme & uere calidissimi sunt natura & somni lõgissimi. In his igiť tpibus oblatiões plures dãde sunt: etenim innatus calor est multus: nutrimẽto igiť indiget ampliori. Secũdo dicit ꝙ nimia sumptio cibi nocet in ęstate. Cuius cã est: qa tunc tpis digestiua uirtus est debilis cum spũs & calor innatus q sunt instr̃m uirtutũ multũ sunt debiles: & paꝝ resoluti ꝓpter calorẽ extrinsecũ uehementẽ trahẽtẽ eos ad exteriora: & ergo multus cibus nõ posset digeri. Et circa istud sciendũ est qđ ꝓpter uehemẽtiã resolutiõis humiditatũ tã substãtialiũ q̃ nutrimẽtaliũ corpis in ęstiuo tpe grossior & maior cibus exhibẽdus esset si uirtus sufficeret ad digerẽdũ talẽ & tm̃ sed qa nõ sufficit una uice multũ digerere cibũ paꝝ sępe & sępe de eo dãdũ est: iuxta illud Gal. i. ampho. cõ. illius can. Et qbus semel aut bis dicẽtis. In ęstate cibus multotiẽs erit dãdus: & paꝝ multotiẽs: qa idiget pp sępissimã dissolutionẽ: paꝝ ꝓpter uirtutis defectionẽ. Et licet in ęstate paꝝ de cibo sit dãdum. multũ tñ de potu põt dari cũ tũc resolutio maxima fiat: & desiccatio corpis: & eleuatio caloris sup humidũ: & plus sitiat hõ q̃ alio tpe. Verũ est tñ qđ potus uini & p̃cipue uinosi puri minuẽdus est: qa tale uinũ est faciliter inflãmabile & calorẽ tã acutũ ęstu uiolẽto excãdescere facit: & ergo si bibať uinũ miscenda est multa aq̃: & dimittať uinũ uetus & forte. Tertio dicit qđ in autũno debemus cauere a fructibus saltem illius tpis ut uuis: ꝑsicis: ficubus: & similibus: uel saltẽ nõ multũ de eis comedere: qa tales fructus generant sanguinẽ dispositũ ad putrefactionẽ pp ebullitione q̃ in corpe &

humoribus faciũt:& maxime si fuerint in stomacho imũdo uel cacochi mico corpe recepti:q̃le corpus i autũno sępius occurrit. Et sic male tũc accidũt ęgritudies.s. uariole morbili & pestilẽtes. Pro maiori tñ noticia regimis cibi & potus tpe autũni:sciẽdũ est qđ tpe autunni debet euitari fames sitis & repletio multi cibi in una hora:ut uult Ra. i Almã.c.de re gimine corpis ẽm tpa. Vinũ p̃terea qđ bibit tpe autũni uehementer est limphãdũ ut corpus humectet:& calorẽ reprimat:sed nõ supflue debet limphari in tantũ q̃tũ in ęstate:neq̧ supflue debet tũc bibi:qa tũc natu ra debilitata nõ sufficeret ipm regere:& digerere:& nimis limphatũ ca lorẽ obtũderet:& multiplicaret uẽtositates:qbus colica generari posset. Quarto dicit q̧ tpe hyemali debemus sumere cibũ tm̃ q̃tũ uolumus.i. plus quã cęteris tpis. Et idẽ uult Aui.in.i.loco pal.& Gal.in com. illius amphoris.i.parti.amphoris. Et qbus semel aut bis.ubi dicit. In hyeme multus cibus & paulatim est dãdus. Et rõ huius ẽ:qa calor nostri corpis in hyeme est fortissim⁹.tũ qa unitus:tũ qa fortificatus p antiperistesim .i.iuxta positionẽ sui cõtrarii:uidelicet frigiditatis aeris nostra corpa cir cũdãtis. Et istud uer̃ est in corpibus robustis & carnosis; & non in raris & debilibus:qa in talibus corpibus frigus intensum hyemis nõ cõfortat calorẽ:sed magis debilitat. Et istud inuit Ipo.i.ampho.dicens. Vẽtres hyeme & uere calidissimi sunt natura:& somni lõgissimi. In his ergo tpi bus oblatiões plures dãde sunt:qa calor est multus:nutrimẽto igit am pliori indiget. Ex isto etiã sequit q̧ nutrimẽta grossiora & durioris dige stiõis cõueniunt hyeme q̃ aliis tpibus:qa calor est fortior. Vinũ aũt quo utendũ est hoc tpe debet esse roseũ nõ albũ cũ aqua pauca. Notandum hic q̧ licet cõsideratione habita ad fortitudinẽ caloris & digestiue uirtu tis in hyeme grossiores & densiores cibi cõueniant: qa tñ corpa tũc dis posita sunt ad opilationes & repletiones ex fleumate plurimo:nec ab eis resolutio multa fit a cõtinente:tutius est uti:tunc mediocribus cibis iter solidum & rarum:grossum:& subtile:sicut carnibus edi:uituli:& muto nis:luciis:parciis:& cancris:& utẽtibus grossioribus cibis:ut boue:por co:ceruo:conchis:ostreis:carpis:& similibus: expedit unica comestiõe in die continentur uel utant sępe rebus diureticis & aperitiuis:ut petro silino:nasturcio:apio:& similibus:& forti utantur exercitio.

Adde rosę florem minuit potenter amorem
Saluia cum ruta faciunt tibi pocula tuta

¶ In hoc passu ponuntur duo re media corrigẽtia potũ malũ. Quo rum primum est saluia:cuius folia ĩposita potui corrigũt malitiam potus sua ꝓprietate: & etiam in se hñt uirtutẽ confortãdi neruos & cereb̃:qbus confortatis

mellus resistunt malis fumis recipiendis q̄ pueniunt ex malo potu. Secū dum est ruta: culus ēt folia integra absq̧ eoꝝ alia cōtritione debēt potui imponi: qa sua caliditate & ꝓprietate corrigūt malitiam potus. Et de ruta qūo ualet contra uenenū prius dictum est ibi. Allea nux ruta. Postea subdit textus quod istis duobus p̄dictis potest addi flos rosę. Et hoc maxime debet intelligi de rosa rubea que sua aromaticitate existēte in eius superficie: & similiter sua stipticitate corrigit malitiam potus.

Nausea non poterit: quemq̄ uexare marina
Antea cum uino mixtam si sumpserit illam

℄ In hoc textu ponit̄ unū remediū cōtra nauseā siue uomitū ꝓueniēs ex trāsfretātibus nō consuetis dicēs: qđ ille q̄ debet trāsfretari anq̄ nauē intret debet aliqbus diebus miscere aquā marinā suo uino. Et istud est remediū ꝓ diuitibus qđ si paup fuerit debet potare aquā marinā: ut facilius nauseam euitet. Et cā huius: qa aqua maris salsedinē habet & sic sua salsedine & stipticitate q̄ conseqt̄ salsedinē orificiū claudit: & p hoc uomitus impedit̄. Et circa istud est notādū qđ sicut uult Aui. iii. in. c. de regimine iter agētis in mari: uiator in mari non debet multū conari: retinere: uel cōpescere a principio nauseā: uel uomitū: sed dimittat̄ uomitus ip̄ius cōtinuari: donec p ip̄m fuerit bene purgatus: hoc. n. p̄seruat a multis ęgreditudinibus: & nedū p̄seruat: imo ēt curat: uel alleuiat graues: & magnas ęgritudines: ut leprā: ydropisim: appoplexiā: & frigiditatē stomachi: & eius inflationē ꝓut uult Aui. iii. in doc. ii. c. ii. si tn̄ si uomitus uiatoris in mari supfluxerit sic qđ uehemēter debilitet ip̄m restringēdus est comestione fructuum stipticoꝝ & acetosoꝝ: sicut sunt citonia maciana acetosa. Vel poma de capenduto & mala granata acetosa: qbus orificiū stomachi cōfortatum depellit humores inferius. Et stomachus etiam cōfortatus ab his humores repellit effluentes ad eum exagitatione ab undis. Vel pōt semen apii torrefactum bibi cum uino uel absinthiū potest comedi aut bibi. Et similiter panis assatus & infusus in uino bene redolēte comestus ualet ad idem. Et ulr̄ ualet nutritio uiatoris in mari ex cibis acetosis confortantibus os stomachi: & ꝓhibentibus uapores & fumos ascēdere ad caput: sicut sunt lentes cocte in aceto uel in succo uuę acerbę.

Saluia sal uinum: piper allea petrosilinum.
Ex his fit salsa nisi sit commixtio salsę

℄ In hoc textu. ponit̄ modus faciendi salsamētū eōe si in mensa deficiāt salsamenta spetialia. Et pro illo ponunt̄ quinq̧ ex quibus potest fieri salsamentum.

Primum est

Primū est saluia: qua fit cōdimentū in assatiōe auce siue decoctione: uniuersaliter.n.auce assate siue porcelli saluia implenť: ut humiditates superflue: siue uiscositates extrahanť: & odor saluię aucis uel porcellis immaneat: Post assationē tñ salua eiici debet & ñ comedi. Similiter ex saluia fit cōdimētū comestibile a rusticis uel cōibus in comestiōe auce: terunt eni alleū cū uino & saluia ad auferendū aliqd saporis allii. Secundū est sulcū & est salsamētū diuitū siue nobiliū. Ipsi.n.deficiente sinapio uel ueriuto ponūt in salserio uinū cui modicū salis admiscēt. Tertiū est piper: & est salsamentū rusticoꝝ: cōmiscent.n.piper cū fabis & pisis. Similiter ēt ex pane asso ceruisia uel uino: & cū pipere fit salsamentū nigrū ad modum pultis qd piper dr: & hoc supeffundūt carnibus: aut piscibus. Quartum est alleū: ex quo ēt fit salsamētū rusticoꝝ: miscēt.n.cū molli caseo & lacte terēdo alleū: & sic cōedūt cū cibo: siue asso: siue elixo: siue salso: siue dulci: & cū ouis duris. Quintū ē petrosilinū: ex cui⁹ foliis cōtusis cū ueriuto uel albo uino fit uiridis salsa cū assis comestis. Et circa istud ē notandū ꝙ salsamēta siue salsę diuersificanť primo ꝑm tpa. Tēporibus.n.calidis declinant salsę ad frigus uel paucam caliditatē. Tpibus uero frigidis e conuerso. Materia igiť salsaꝝ in ęstate fit ueriutū uel agresta de sumitatibus uitis uel acetū: sucus limonū uel citranguloꝝ granatoꝝ cū zuccara & aq̄ rosaꝝ. Et interdū iu salsis q̄ fiunt in ęstate pōt addi aliquantulū serpilli & petrosilini ad obtēperandū frigiditatē ꝓdictoꝝ. Materia uero salsarū cōpetentiū tēporibus frigidis sunt sinapiū: eruca: zinziber: piper: cinamomū: garcofili: allea: saluia: menta: serpilū: & petrosilinū: uinū: aq̄: carniū: acetū nō forte: sed ꝓpinquū naturę uini: & in tpibus mediocribus sunt mediocris caliditatis & frigiditatis. Secūdo diuersificāť rōne cibariorū ꝑ qbus fiūt: nā alia & alia cibaria indigēt aliis: & aliis salsis sicut sciūt dñorū coci: mutonū.n.& similiter uituloꝝ caprioloꝝ salsa cōueniēs est salsa uiridis. In ęstate qdē ex aceto & agresta cū paucis speciebus: & sine alleis cū petrosilino: zinzibere albo: & agresta: & pane asso infuso in aceto uel agresta: in gyeme fit eadē salsa cū pluribus spēbus: & pauco alleo: & optimo uino: & pauca agresta: uel pōt sufficere sinapiū: & eruca. salsa autē ꝑ carnibus bouinis elixis est pip bullitū: qď fit ex pipere: & pane asso: & aq̄ carniū: & pauca agresta: & ista eadem salsa est satis conueniens carnibus porcinis in hyeme. Possunt ēt carnes porcinę comedi in ęstate cū aceto & petrosilino in principio refectiōis. Si aūt prędicte carnes pastillanť: & spāliter bouinę & porcinę: in hyeme qdē apponať cepe albū cū puluere spērum dulci in parua q̄titate: in ęstate uero sine cepis: & cū ueriuto: uel possunt apponi cepe parue: & in pauca q̄titate. Si autē pastillatura sit ex carnibus subtilioribus nō apponať cepe: sed in ęstate lac amigdalarū cū ueriuto & pauco puluere spetierum dulcium: & in fine pōt apponi ouū

cõquassatũ cum agresta: sed in hyeme loco agreste ponit uinum & plus de spẽbus. Assature aũt cuniculorum & pullorum iuuenũ cõueniẽs est salsa in qua est cinamomum & mica panis cũ agresta qdẽ in ęstate: & cũ uino in hyeme. Assature ẽt porci salsa cõueniẽs est liquor descẽdẽs cõquassatus cũ optimo uino: & cepis ĩ hyeme: & in ęstate uiridis salsa supius noĩata. Assature aũt fasianorum & colũbarum & turturũ nulla alia salsa indigent nisi sale. Caponũ aũt & gallinarum elixatoriũ cõueniẽs salsa est aq̃ decoctionis eorum cum aliquãtulo pulueris speicierum dulcium: & pcipue si in pdicta decoctione addat saluia: ysopus: petrosilinum: & hoc in hyeme: & in ęstate sufficit sola aq̃ cum aliquãtulo sicci summitatũ uitis. Sed p salsa caponũ & gallinarum pinguiũ pastillãdorum nihil penitus est apponẽdum nisi aliquãtulum pulueris specierũ & in fine agresta supradicta in ęstate, optimum uinum in hyeme. Pisces uero quãto sunt grossioris carnis & difficilioris digestionis & maioris superfluitatis & humidioris naturę: tãto indigẽt salsis calidioribus & acutioribus: & hoc etiã uerum est in carnibus.

Si forte uis sanus ablue sępe manus.
Lotio post mensam tibi confert munera bina
Mundificat palmas & lumina reddit acuta

¶ In hoc textu ponunt duę commoditates puenientes ex lotiõe manuũ post cibũ sumptũ. Pria est: quia per hoc palmę manus mundant. Secunda est: quia reddit lumina acuta, i. prodest oculis & hoc maxime per accidẽs: qa manus sunt instrumenta mundãdi oculos: quare multũ cõfert eas esse mundas. Et de istis cõmoditatibus dictum est etiam prius ibi. Lumina mane manus.

Panis non calidus nec sit nimis inueteratus
Sed fermentatus oculatus sit bene coctus
Modice salitus frugibus ualidis sit electus
Non comedas crustã colerã: quia gignit adustã
Panis salsatus fermentatus bene coctus
Purus sit sanus: quæ non ita sit tibi uanus

¶ In hoc textu ponunt duo uitãda circa lectionẽ panis. Primũ est caliditas. Nõ. n. debet panis comedi calidus. Panis. n. calidus est humanæ naturæ nociuus. Iuxta illud Aui. ii. ca. c. de pane: dicẽtis. Nõ comedat calidus sicut est. Panis. n. calidus nõ est apud naturã receptabilis & acceptio eius q est de furno & reliquorum sibi similiũ est mala. Et rõ est: qa talis panis multũ opilat. Et postea iterum dicit Aui. Panis calidus sitim facit sua caliditate & natat pp suã humiditatẽ uaporosã: & est uelocis: digestiõis & tarde discẽsiõis. Et quis

iste panis calidus nõ conueniat in regimine sanitatis quo ad esum: odor tñ panis calidi multũ cõfert: resuscitat.n.sincopizãtẽ: & possibile est aliquos hoĩes uiuere ex odore pãis calidi. Secũdũ est ꝙ nõ debemus comedere panẽ diupistũ siue muscidũ: qa talis panis nõ est cõueniens ꝑ nutrimẽto naturę humanę: exsiccat.n.corpꝰ ac humores melãcolicos gñat: & ex isto relinquiẽ ꝙ panis nõ debet esse calidus: nec uetustate induratꝰ: sed priori die coctus: postea ĩ textu ponunẽ qnq; cõditiões panis electi. Quaꝝ pria est ꝙ pãis debet esse fermẽtatꝰ bñ. Et istud uult Gal.i.alimẽ.c.ii.dicẽs. Optimi ãt panũ ꝑ digestõe sũt q maxĩe fermẽtati & q assatione habuerũt a cõmẽsurato igne in clibano. Et iteꝝ eo.c.dicit: q uero penitus ĩfermẽtatus est: nulli utilis est. Et ẽm Aui.ii.can.c.de pane. Panis hñs paꝝ fermẽti plurimi ẽ nutrimẽti: sed eius nutrimẽtũ opilat nisi illos q sunt plurimi exercitii. Secũda ẽ qđ panis debet eẽ oculatꝰ.i.porosus: & ꝑ hoc denotat qđ uiscositas eius ẽ ablata. Veꝝ est tñ qđ iste panis ẽm Aui.loco p̃al. uelocis ẽ penetratiõis & minoris nutrimẽti & deterioris: sicut est panis opirus q est plurimi furfuris. Tertia est qđ pãis debet esse bñ coctus: qa panis male coctus male digestiõis est: & stomacho grauedinẽ affert. Et Aui.ii.can.loco p̃al.dicit. Et ille q nõ bñ decoqẽ est plurimi nutrimẽti. sed ẽt nutrimentũ opilat nisi illos q sunt plurimi exercitii. Et panis de patella est huius gñis: eius nãq; ps interior raro decoqẽ bñ. Quarta est qđ panis debet eẽ tpate salitus. Nimiũ.n.dulcis opilat & nimiũ salsus exsiccat: moderate tñ salsus optimũ nutrimẽtũ p̃bet: dũ tñ cetere cõditiões assint. Quinta est: qđ sit factus ex optimis granis uidelicet ex optimo tritico & sana messe collecto. Deĩde subdit tex. quod nos debemus cauere ab esu cruste panis: qa illa generat colerã adustã siue humorẽ melancolicũ: ex quo.n.ipsa adusta & sicca & humor ab ea genitus adustus erit & siccus & ꝑpterea nobiles qa natura colerici sunt deponẽ faciunt supiorẽ crustã panis: ac inferiorẽ: quos imitanẽ p̃lati & delitiosi. Eligaẽ igiẽ mica panis q̃ est melioris maioris & uelocioris nutrimenti q̃ crusta. Veꝝ est tñ ꝙ aliqñ ɔuenit sanis hñtibus stomachũ humidũ & uolẽtibus demacerari: & in fine comestiõis plus cõpetit. Iuuat.n.cibi descẽsum: & cõfortat orificiũ stomachi. Postea in duobus ultimis uersibus innuiẽ: qđ panis bonꝰ debet habere istas qnq; cõditiões.s. ꝙ sit salitus: fermẽtatus: bñ coctus: purus.i.de mundis granis & sanus.i.de granis sana messe collectis. Et istas cõditiones partim inuit Auic.loco preal.dicens Oportet ut sit panis mundus salitus massam hñs cõfectã fermẽtatus coctus bene: & una nocte ꝑmanẽs. Et circa istud est sciendũ ꝙ si queratur nutritio maior & prior mundificeẽ panis a furfure: & si uelimus uentris subductionem aliqualem dimittamus aliquam partem furfuris: fur fur enim parum nutrit; & uentrem subducit & farina econuerso.

ℭ In hoc textu cōparat autor carnē porcinā carni ouinę dicens ꝙ caro porcia sine uino min⁹ sana est oui

Est caro porcina: sine uino peior ouina.
Si tribus uina: tunc est cibus medicina.

na: tñ si caro porcina sumat̄ cū uino ipsa ē optimū nutrimētū & medicinā ꝓbēs: qa multū humectat: & hoc intelligendū est maxime de porcellis assis siue de apris optie ꝓparatis. Et circa istud est sciēdū ꝙ carnes porcinę: qbus rustici & cōes utunt̄ qñ uidelicet sūt salsę: uel sole: uel fumo exsiccate: nullo mō saniores sunt carnibus ouinis: cęteris paribus: siue cū uino: siue sine uino sumant̄. Sed istud dictū ueritatē habet đ carnibus porcellorum assatorum: uel de carnib⁹ aprimis mō ꝓdicto.

ℭ In hoc textu cōparant̄ omasa porcorū omasis

Ilia porcorum bona sunt: mala sunt reliquorum.

reliquorū brutorum: & dicit tex. ꝙ omasa porcorum. i. intestina ꝓualent quo ad esum intestinis aliorū brutorū. Cuius rō pōt esse ista: qa pauca ītestina comedim⁹: nisi illa q̄ replent̄ sanguīe uel q̄ aialiū multū sunt piguiū cuiusmodi sunt porci. Nā solus sanguis porci ꝓpter suā cōplexionē & similitudinē cōplexionis cū natura humana est sanguis quo omasa siue intestina implent̄. Et similiter porci facilius impinguantur q̄ aliquod aliorum brutorum: ideo magis sumimus intestina porci q̄ aliorum brurorum.

ℭ Hic ponūt̄. v. nocumēta ꝓuenientia ex potatiōe noui uini uel musti.

Impedit urinam mustū soluit cito uentrem
Epatis emfraxim: splenis generat lapidemq́

Primum ē ꝙ mustū impedit urinā: & hoc pōt intelligi dupliciter. Primo qa mustum grossum ꝓpter suā grossitudinem ex fece admixta opilat ipm̄ epar siue ipos renes sic ꝙ urina de facili nō pōt hr̄e suū cursum. Secundo impedit urinā quo ad debitū mō sicut facit mustū renēse aliquod: & q̄dā alia uina subtilia: similiter est qa aliqđ mustū renēse cuius feces sunt mordicātes: & dū ipm̄ uenit in uesicā ille ꝑtes terrestres nitrose mordicāt uesicā & cogunt urinare sine ordine debito & mō cōsueto. Secundū est ꝙ soluit uentrē. Et rō est: qa abstergit uiscera nitrositate siue salsedine suę fecis: & stimulat ea ad expulsionē. Primo ꝑp mordicationē fecis. Secūdo ꝑp multitudinē uētositatis q̄ inducit tale uinū siue mustū. Tertio lubricādo cito inferius ꝑ uiā indigestibilitatis & grauaminis stomachi: q̄re stomachus se relaxat. & portas nariū cōpressas apit. Tertiū est ꝙ mustū nocet bonę

cōplexioni epatis: qa opilat ipm ꝓpter imixtionē plurimā suę fecis: & ꝓducit ad dissenteriā epaticā pp inflationē eius q̄ debilitat epar. Et istud uult Aui. iii. in. c. de regimine aq̄ & uini. Et sic ēt inducit catheciam: siue malā dispositionē coloris & malas iducit ęgritudines epatis. s. diuersas & spēs ydropisis. Quartū est ꝙ mustū nocet spleni & dispositiōi eius: pp eādē cām q̄ dicta est de epate: qa opilat splenē: & sic inducit duritiē eius. Quintū est ꝙ mustū generat lapidē & maxime illū q in renibus est: q rubeus est: de facili frāgibilis cā opilatiōis quā facit & grossitudine suæ substantiæ. Et istud uerū est de musto uinoꝝ multū dulciū nō hn̄tes feces nitrosas & mordicātes. Mustum enim habens feces nitiosas & mordicantes magis ipedit lapidē: qa multū facit urinare sicut mustū aliqd̄ renēse facit appere arenulas in urina siue grauelā: qa facit multū urinare. Multa. n. urina sua lotione abstergit arenulas adherētes q̄ cum ea expellunt.

Potus aquę sumptus fit edenti ualde nociuus
Infrigidat: stomachūq; cibū nitit̄ fore crudū.

¶ Hic ponuntur duo nocumenta ꝓuenientia ex potu aq̄: & hoc quo ad edētē. Primū est qd̄ potus aq̄ nocet stomacho edētis. Cuius rō est: qa ipm infrigidat & relaxat & maxime deiicit appetitū cibi. Secundū est qd̄ potus aq̄ cum sumit̄ cibus ipedit digestionē cū cibū sūptū incrudet. Et istud uult Aui. in. i. c. de regimine eius qd̄ comedit̄: dicēs. Neq; post ipm. s. cibū multa bibēda est aq̄ q̄ inter ipm. s. cibū & corpus stomachi sepationē faciat: & ipm natare faciat. Et. c. de regimine aq̄ & uini dicit. Et cū natura indigerēdo nutriēs studeat sacietate aq̄ iam ꝑcedēte sufficiēter. i. si ꝑcesserit sacietas aq̄ sufficiens ad bonā cibi ꝑmixtionē: aq̄ uehemēter est ipediens supple digestionē inchoatā. Et idē uult Aui. ii. ca. tra. i. c. iiii. dicēs. Est ēt uitandus potus aq̄ in mensa nisi rōne adherentię & tarditatis discensus bucelle. Nō est. n. sumēda aq̄ cū cibo. Et Auer. in cō. ait. Cā qdem huius est qm̄ cū sumit̄ aq̄ super cibū priusq̄ stomachus calefacerit ipm infrigidat & incrudat. Est etiā cā quare supnatet cibus sūptus in stomacho: qre etiā nō adhereat: & uniat̄ eidē ꝙ cōterat ipm sicut exigit̄. Actio nāq; stomachi super sumptū cibū fit cōterēdo & coquēdo simul. Vnde sicut cū infundit̄ simul & in magna q̄titate aq̄ iu olla ꝓpter qd̄ tardat̄ cibi decoctio in eadē: sic ēt cōtingit idē ipsi stomacho. Et istud maxie uerificat̄ de potu multę aq̄. Modica. n. q̄titas aq̄ frigidę sugēdo sumpta pōt concedi an̄ descensum cibi: ut p eā cōpleat̄ cibi discēsus ad iferiora: & hoc si sitis infestauerit: & bibere coegerit. Nā modica q̄titas aq̄ frigide ꝑdicto mō sūpta stomachū alleuiat & colligit. alleuiat qdē a siti. alleuiat ēt coopando ad descēsum cibi. Colligit āt sua frigiditate coadunās ptes stomachi.

Et istud colligit ab Aui. locis pal. Notãdũ q̄ q̄uis in sitis extinctiõe aq̄ sit cõuenietior potus q̄ uinũ tamẽ oĩbus cõsideratis uinũ est potus cõueniẽ tior in regimine sanitatis q̄ aqua. nã dato q̄ in sitis repressiõe q̄ est appe titus frigidi & humidi: aqua uniuersaliter melior sit: qa frigida & humi da: naturaliter tñ in cibi pmixtiõe & eiusdẽ delatiõe siue missiõe ad ptes corpis extremas uinũ pualet aq̄. nã uinũ rõne suę subtilitatis in substãtia & actione subtilius pmiscet: & spãliter: qa natura magis in eo delectat: iõ citi⁹ attrahit ip̄m: & aliis cibis pmiscet: & spãliter: qa hęc mixtio fit p uiã cuiusdã ebulitiõis: q̄ uinũ magis iuuat rõne uirtualis caliditatis: & aq̄ im pedit rõne frigiditatis. Et sic patet q̄ uinũ pualet aq̄ ĩ ciboꝝ pmixtionẽ. Et similiter pualet in eorũdẽ delatõe. nã uinũ est optimus penetrator: q̄ ei debet rõne subtilitatis suę substãtiæ: & rõne caliditatis uirtualis: subti lia. n. & calida multũ sunt penetratiua: & p cõsequẽs uinũ est magis dela tiuũ q̄ aqua: in aqua nihil est uirtualiter calidũ: nec substantię aereitatis: nec igneitatis. unde aq̄ mora trãseundo ĩpedit oẽm cursum. amplius aq̄ ex alio nõ est potus: ita cõueniẽs sicut uinũ: qa aqua ĩpedit alimẽtũ nutri re eo qd̄ nõ nutrit: q̄re illud utiq̄ minus nutrit. unũ quãto cibus est magis aquaticus tanto est minus nutritiuus. bonũ est igit qd̄ uinũ pmisceat cũ cibo qd̄ solũ non ĩpedit nutritionẽ: imo multũ iuuat: qa uinũ est maxĩe nutritiuũ: & maxĩe restauratiuũ & uelocissime nutrit: ut prius dictũ est. Notandũ insup qd̄ nõ solũ nociuus est potus aq̄ edẽti siue sumẽti cibũ: immo ĩ pluribus aliis casibus nociuus est. quos narrat Aui. in. i. c. de re gimine aq̄ & uini. Primo. n. ĩcõueniẽs est in hoĩe ieiuno. tũc. n. bibere pe netrat aqua bibita nullo retinaculo ĩpedita usq̄ ad intima mẽbroꝝ prin cipaliũ mortificãs suũ calorẽ ĩnatũ. Et istud est ueꝝ de hoĩe uere ieiuno. Ebrio. n. qñq̄ ꝓficit neq̄ ledit ipse si ieiunus bibat aq̄: qa ieiunus ebrius nõ est oĩno ieiunus nec est in stomacho uacuus: sed adhuc habet reliq̄as aliquas hesternę crapulę: quaꝝ nitrositas aqua mitigat & stomachus ab his p aq̄ abluit: & repressis uaporibus & fumis p̄parat stomachus ad re ceptionẽ noui nutriẽtis. Secũdo incoueniens est in hoĩe exercitato forti exercitio: & silr̄ statim post coitũ. nã tũc pori corpis sunt multũ apti: q̄re penetrat aqua in ꝓfunda mẽbrorũ mordificans calorẽ innatũ: qui post coitũ etiã debilitatus est. Tertio incoueniens est post balneationẽ maxĩe cum fit hęc balneatio uentre uacuo. tunc. n. uię sunt uehementer apte: quare ledẽs penetrat aque ut dictũ est. De isto potu aq̄ dicit Aui. in. iiii. sum. ii. c. ulti. Ex potu illius in ieiunio: & post balneũ: & post coitũ timet corruptio complexionis & ydropisis. Quarto incoueniens est bibere aq̄ frigidã causa obediendi siti nocturnę mẽdosę: que accidit incrapulatis & ebriis. nam p potũ aque frigidę ꝓhibent resolutio & digestio humo ris salsi uel fortis uini: uel alterius acuti faciẽtis sitim: & sic cito post potũ

reuertit sitis: ita fortis ut ante. Sed si uehemens affuerit sitis nimiũ uexãs & inquietans: nec sufficiat aeris inspirati frigiditas: nec ablutio oris cũ aqua frigida: bibat sitibũdus aquam frigidã cum uase stricti orifici: siue gracilis rostri: quatenus aqua prolixius detur sup orificium stomachi ut fortius sitim mitiget: & de ea minus sumatur ne digerendorũ digestionem penitus impediat. Quinto generaliter malum est sanis bibere multam aquã frigidã: qa extinguit calorem inatum: & pectus offendit & stomachi appetitum deiicit: & mẽbris oĩbus neruosis obest. Verũ est tamẽ ꝙ aqua tpate frigida aliquãdo p accidens appetitũ excitat: & stomachũ fortem efficit coadunando ipsum & stringendo uillos eius.

Sunt nutritiue multũ: carnes uitulinę.

¶ In hoc passu autor laudat carnes uitulinas dicẽs quod carnes uitulinę multũ sunt nutritiue. Et istud inuit Aui. in. i. c. de regimine eius qđ comedit. ubi uult qđ cibus sanitatis cõseruatiuus debet esse tales q̃les sunt carnes: qa sunt similis naturę prius apte fieri sanguis: & maxime carnes edorum & uitulorꝫ paruorꝫ lactantium & agnorum annalium. Et istas carnes uitulinas sũme laudat Gal. iii. alimen. ubi uult qđ carnes uituli lactantis sex ebdomadarum uel octo aslate saniores sunt multo nimis: facilis enim digestionis & multum nutritiue sunt. Et de istis carnibus uitulinis etiam prius dictum est.

Sũt bõa gallina & capo turtur sturna colũba
Quistula uel merula phasianus ethigoneta.
Perdix frigellus orix tremulus amarellus

¶ In hoc passu ponuntur carnes eligibiliores pro nutrimentum naturę humanę animaliũ uolatiliũ: & enumerantur. xiiii. Aues quarum carnes bonæ sunt pro nutrimento hominis. Pria auis est gallina: cuius esus siue comestio naturę humanæ conueniens est. Haly. enim. Auenzoar: Auer. & Me. ut dicit Consi. præ cęteris laudant pullorum carnes & maxime que nondum peperit & galli qui nondum calcauit. Sunt enim facilis conuersionis in sanguinem: & superfluitatum paucarum: proprietatem mirabilem habentes in temperando complexionem & humores: cuius brodium optima leprosis est medecina. Et de carne gallinarum dicit Auic. ii. can. c. de gallinis & gallo: quod caro gallinarũ que sunt pulle intellectu augmentum efficit: clarificat uocem & augmentat sperma. Et melior gallina secundũ eum ibi est: que nondum parit oua. Secunda auis est capo siue gallus castratus: cuius carnes ponit Cõsi. differẽtia. lxviii. inter laudibiliores carnes.

Et carnes istas & similliter priores digerit stomach? a ꝓprietate. Tertia auis est turtur q̄ est boni nutrimēti: & bonū generās humorē: cui? carne Aui. ii. can. c. de carne: summe laudat dicēs. Volucris qde caro melior nō est q̄ alduragi. i. turturus & gallinaꝝ & subtilior eaꝝ & nō sunt cū nutrimēto carniū alcubegi. i. ꝑdicū &c. Quarta auis ſm aliquos ē sturn?: & ista auis debet comedi in iuuētute: & est auis nota teutonice eynsprec. ſm alios ē strarna: quā Ra. iii. Almā. ꝑceteris uolatilibus laudat dicēs: starne caro oī carne auiū leuior inueniť atqꝫ his q subtili uolunt custodiri regimine cōueniētior. Et pōt p starnā intelligi auis magna uelut anser grisea cinerea: cuius caro laudabilis est maxime cū iuuenis fuerit: & isto mō intelligit Ali. ꝑferēs istā carnē aliis. Vel pōt p starnā intelligi maneries perdicis paruę q̄ Moyses uť intelligere iudeis īgens: similiter starne nō uidenť p dño nr̄o: qa uentrē constringunt. Et istā ꝓprietatē alii attribuunt perdicibus: carnes. n. ipsarum uentrē constringunt teste. Ra. iii. Almā. Quinta auis est columba: q̄ est auis nota: cuius caro est colerica. Et de columbis dicit Ra. loco p̄al. Colūbe uehemētis sunt caliditatis q̄ sanguinē inflāmatū generāt: & cito febricitare faciūt. Et ergo aptius colūbe comedi debēt in pastillis cū uuis acerbis q̄ assari. Per uuas. n. acerbas auferť caliditas q̄ sanguini inducūt. Et electiores colūbe ꝓ esu sunt colūbe iuuenes uolare potētes: qa tales sunt leuioris digestiōis & melioris humoris. Pulli. n. nō uolare potētes caliditatē & humiditatē hn̄t superfluas: q̄re grossos generant humores ut uult Aui. ii. can. c. de columbis. Antiq̄ uero columbe & eaꝝ caro ꝓpter caliditatē nimiā & siccitatē & digestiōis difficultatē sūt euitāde. Et similiter ēt turtures antiq̄. Sexta auis est q̄stula q̄ ab aliq̄bus noiať coturnix: qa q̄stula ē nomē onomatopeiō. s. fictū a suo sono. Et caro ista ſm aliquos est subtilis substātię: bonū gn̄ans humorē & multū cōpetit sanis cōualescētibus. Secundū ysaac tn̄ coturnices cęteris uolatilibus sunt peiores nec nutrimēto: nec digestiōi laudabiles: qa ex comestiōe carnis eaꝝ timeť spasmus & tethanus: ꝑut ēt uult Auic. ii. can. c. de eis. subiungens rōne. s. qa in substātia carnium earum est uirtus faciēdi hm̄oi accidētia narrata & sic n̄ ꝓueniūt illa accidētia ex eo solo: qa coturnices comedunt elleboꝝ. Et hinc est quod gallici comedunt coturnices cum molli & pingui caseo: & īde faciunt pastilla. Pōt tn̄ per corturnicē intelligi alia auis a ꝑdicta perdice maior. eiusdē fere coloris cum rubeis pedibus & rostro saporis delectabilis. dicta coturnis ytalica lingua. Et isto mō Ra. iii. Alman. accipit coturnicē qn̄ ꝑfert carnes eius post carnes starne alioꝝ uolatilium carnibus. Septima auis est merula: q̄ est eiusdē q̄titatis cum sturno: sed est ad nigredinē tendēs: & hn̄s rostrū subrubeū & si'r debet comedi iuuenis. Octaua auis est phasianus. i. gallus siluestris: q̄ ab oībus medicis enumerať inter aues laudabilis.

carnis.

carnis. Caro .n. talis auis naturę humanę est cōuenietissima. & est cibus principū & magnatū. Cōsiliator. n. loco pal. dicit. siluestriū uero laudabiliores sunt phasiani ad sanitatē & ad robur. Et fortassis etiā uniuersal'r domestici cū gallinis ꝓpinquissimi & eiusdē fere speciei: sintq; illis sicciores aeris & alimēti ac exercitii amplioris. Nona auis est ethigoneta: q̄ est auis parua ad modū ꝑdicis: sed lōgū rostrū hñs: cuius caro est optima. Decima est ꝑdix cuius caro ſm Aui. ii. can. c. de cubegi est de subtilioribus carnibus impinguās: q͞a multū nutrit: cor abstergēs ydropisi & stomacho cōferens: & augmentū in coitu faciens: uer͞u est tamē q͛d stringit uentrē. Et istā carnē Gal. iii. ali. c. x. Et octauo de ingenio. c. ii. p̄fert oib⁹ aliis uolatiliū carnibus. Et d͞r de ista carne q͛d si assidue comedat͞ maxīe cōfert memorię. Vndecima est frigellus & est auis comedens racemos: uelociter uolans: similis sturno: sed melioris nutrimenti quā sturnus: & multe tales inueniunt͞ ubi sunt uineę: & inebriant͞ ex esu racemoꝝ: & melior est caro earū circa festū oīum sanctorū. Duodecima est orix. Et est ſm aliquos gallina siluestris siue gallina phasiani. Vel ſm alios ē gallina aquatica. i. natans in aqua: & siue sit fęmina phasiani siue gallina aq̄tica: eius caro est boni nutrimēti. Decimatertia est tremulus & ē auis cōiter stans ꝓpe mare minor q̄ gallina: sed est auis fusca alte clamās: & uelocissime uolat: & q͞n ambulat sup̄ terrā cauda eius sp̄ tremit: & iō d͞r tremulus: & habet sup̄ caput eius lōgas plumas. Et nō ē parua auis: longā hñs caudam: q̄ a medicis uocat͞ cauda tremula. Vltima auis est amarellus: & etiā est auis similiter existēs in aq͞s: similis anete: sed ea minor. Et generaliter loquēdo inter aues comestibiles plus laudant͞ ille q̄ uolatu uelociores sunt. Et sicut carnes p̄dictarū auiū sunt laudabilis nutrimenti: & facilis digestiōis: ita ēt repiunt͞ carnes aliquarū auiū illaudabilis nutrimēti: difficilis digestiōis: & inequalis cōplexiōis. sicut sunt carnes anseꝝ & pauonū & malardoꝝ: & uniuersaliter auiū habentiū collū lōgū & rostrū lōgū degentiū in aq͞s: & carnes passeꝝ q̄ sunt calidissime: & a tp̄amēto longissime: & multū excitantes coitū. Circa electionē uero carnis uolatiliū sciendū est: q͛d ſm diuersas laudabilioris nutrimenti ꝓprietates ac eius q͛d nutrit͞ sanitatis uel roboris intentionē: carnes laudant͞ uarie. Vnde Gal. respiciens facilē alterationē & subtilitatē in carnibus ꝑdicum p̄fert easdem. Ra. uero cū ysaac respiciēs subtilitatē starne ac leuitatē ip̄am cęteris p̄tulit. Isaac etiā ſm diuersas intētiōes carnes uolatiliū laudauit diuersas. Aui. uero laudauit carnes turturū p̄ceteris: uel q͞a respexit ad ꝓprietatē qua roborant & cōfortāt intellectū: uel q͞a in terris eius est ip̄aꝝ tanta bonitas q̄ nō est in aliis terris: sciendū est insup qͩ carnes uolatiliū plus conueniunt quā carnes quadrupedū his q͞ relicto exercitio corp̄ali uocāt cōsiliis studiis & cōtēplatiōibus: q͞a digerunt͞ facilius aliis: iuxta m

illud Gal.iii.alimen. Digestibilior est tamen hęc caro uolatilium animalium & max me perdicium: & generant sanguinem clarum: mundum: spumosum: mentis exercitiis & eleuationi intellectis aptum.

Si pisces molles sunt: magno corpore tolle
Si pisci duri: parui sunt plus ualituri

¶ Hic ponũt.ii. accidẽtia ex quorum noticia attẽdit electio pisciũ. Vnde pisces aut sunt duri aut molles. si molles sũt tũc seniores sunt eligibiliores. Cuius cã est ista qa mollicies ꝓuẽit ex humiditate q̃ in iuuene pisces ĩdigesta ẽ: & ĩ sene plus digesta: & sic in iuuẽtute tales pisces sunt gñatiui fleumatũ: sed senes min⁹: & sic patet ꝙ anguilla senior sanior ẽ iuuene: ꝭm quosdã. Si uero tales pisces sunt duri: tũc iuuenes sũt saniores.i.digestibiliores: cuiusmodi sunt lucii & parce: duricies.n.inquãtũ huius resistit digestioni: & istã sñiam ponit Aui.ii.can.c.de piscibus dicens. Et eligitur quidẽ ex piscibus duram carnem habentibus ille qui est minor: & ex habentibus mollem carnem ille qui est maior ad terminum aliquem.

Lucius & parca saxaulis & albica tenca.
Sornus plagicia cum carpagalbio truta.

¶ Hic tangũt.x. pisces eligibiles pro nutrimento naturæ humanæ: quoꝝ. Primus est lucius: q̃ ẽ piscis notus. & dr̃ eẽ tyrãnus pisciũ: qa nõ solũ deuorat pisces alterius speciei: sed ẽt eiusdẽ speciei cũ eo: unde uersus. Lucius est piscis rex & tyrãnus aquaꝝ. A quo nõ differt lucius iste parũ. Est ẽt piscis dure carnis & natatu uelox. Secũdus ẽ parca: a parco parcis: ere: dicta ꝑ contrariũ: qa nulli pisci parcit: ĩmo irata uulnerat alios pisces suis squamis quas habet supra dorsum: nec eam audet euadere lucius: ĩmo ut narrat. Albertus de naturis aĩaliũ: ẽ naturalis amicitia parce & lucii⁹. Lucius.n. lesus ab alio difficulter sanat̃: sed lesus q̃rit parcã q̃ uidẽs eũ lesum tangit & lenit uulnus lucii: sic lucius sanat̃: & est parca similiter piscis dure carnis notus: teutonice eynbaers. Terti⁹ piscis ẽ saxaulis uel saxaulus piscis marinus: apud gallicos dictus sola. Alii dicũt q̃d est piscis teutonice eyn tunghe: & est piscis multũ sanus inter pisces marinos. Quartus est albica: teutonice & uitine: & est piscis marinus: Quintus est tenea q̃ ẽ dulcis piscis aque notus: pellẽ hñs lubricã atq; uiscosam ad nigredinẽ tendẽs: sed eius caro est dura. unde ab istis tribus piscibus qui sunt lucius parea & tenca: post eorum coctionẽ aufert̃ pellis. Et dicit̃ iste piscis: teutonice eyntinche. Sextus est sornus: & est piscis minimus marinus albus ad q̃titatẽ medię partis medii digiti quo ad longitudinẽ: q comedit̃ cũ capite

& spinis:& dr teutonice eyngaernaert. Septimus est plagicia:& e piscis marinus notus. latus hns in una pte sue pellis maculas rubeas: & pellis est tota alba curuu os hns. teutonice eynblatyscol. Octauus est carpa q est piscis dulcis aq notus. multu tn de se est uiscosus. sed a magnatib9 decoquit in uino. & sic ab eo tollit eius uiscositas. Nonus galbio:& e piscis marinus notus a quibusda dictus rogetus: teutonice eynrotbarth: & est piscis dure carnis & sanus. Alii textus hnt goulo:& est piscis paruus dulcis aque ad longitudine unius digiti longi:& est rotudus & suauissimus: gallice gouion. Vltimus est truta q est in carne similis salmoni: nec tn est salmo & est lōgus & non grossus. Et capit in magnis fluuiis:& permittit se fricare in aqua:& sic capit:& ex eo fiunt pastilla cu spebus: & est piscis ualde pciosus: gallice trutes. Circa electione uero pisciu sciendu est prio q pisces respectu carniu: ceteris pibus minoris sunt nutrimēti:& facilis digestiōis:& nutrimētu eo est pluriu supfluitatu:& fleumaticu & frigidu & humidu:& minus mansiuu:& sunt ad digerendu duri:& longa faciunt mora in stomacho. Et qa in eo digestiōe laborat stomachus:& interdu corrūpunt in stomacho:& qlitate quanda suscipiūt putredinale: sitim generat. Et ut sit ad unu dicere: carniu laudabiliu nutrimentu melius est nutrimēto pisciu. Secūdo sciendu est q pisces marini sunt meliores in regimine sanitatis ceteris paribus: piscibus aq dulcis: eo. n. nutrimentu est minus supfluu & nature carniu magis ppinquu. Sed qa ceteris paribus: pisces marini sunt durioris carnis piscibus aq dulcis: ideo sunt difficilioris digestiōis & resolutōis:& pluris nutrimenti & purioris. Veru est tame q in egris magis cōferunt pisces aq dulcis: pp debilitate digestiue eo. Tertio sciendu est q in piscibus ta marinis qua aq dulcis eligēdi sunt: quo caro est alba nō uiscosa: sed fragilis: nō multu grossa: sed subtilis: nō grauis odoris: sed suauis: nec cito putrefactiōis: sed sufficientis durationis: nō mali coloris sed boni & quo habitatio non est in lacubus stagnis: nec in locis sordidis: nec in aquis habētibus malas herbas. Et eligendi sunt non ualde iuuenes: nec ualde magni:& qui sunt uelocis motus & pauce uiscositatis. Et si sint pisces marini eligendi sunt q capti fuerunt in fluminibus multu distantibus a mari:& hoc ceteris conditionibus bonis suppositis. Item suppositis pdictis cōditionibus qto pisces sunt squamosiores: tanto sunt meliores. Et similiter intelligit de spinis: quia spine multe & squame seruat puritatem substantie piscis. Item inter pisces marinos meliores & puriores sunt qui capti & nutriti sunt in mari pfundiori:& magis agitato: ad qd est cursus plurium fluuiorum. Et ergo capti in mari septemtrionali quod magis est agitatum: & magis tempestuosum & uelocioris fluxus & ifluxus meliores sunt captis in mari mortuo uel meridionali. Et similiter itelligēdu est de piscibus dul

cis aq̄. nā cęteris paribus q̄to aq̄ est ꝓfundior & mobilior tāto piscis ī ea nutritus est melior. Et de his sufficienter eligi pōt q pisces sunt uitupabiles: & q laudabiles sunt. pisces. n. bestiales sicut porcus canis marinus: delphin: morona nō multū cōpetunt in sanitatis regimine. Sunt. n. difficilis digestiōis: & grossi humoris: & multę supfluitatis: nec in carnibus p̄dictoꝶ pisciū apparent cōditiones supius numerate: puta: albedo subtilitas &c. Et si hos pisces & cōsimiles comedi cōtingat nō statim sunt coquēdi & comedēdi postq̄ capti sunt: sed obseruādi sunt per aliquos dies quousq̧ eoꝶ carnes mollescāt & tremiscāt sine substātię corruptione. Et etiā p̄dicti pisces meliores sunt semisalsi q̄ recentes aut pfectę salsi. Inter alios aūt pisces marinos cōsideratis cōditionibus supradictis laudabiliores uident̄ rogetus & gornatus siue gornus. Nā eoꝶ caro & substātia est purissima. Et post hoc plagicia & sola. sed horū caro est magis uiscosa & nimis frāgibilis & minus alba & magis grossa & minus subtilis: nec hoꝶ sapor aus odor est ita delectabilis: & forte piscis merlēgendus est laudabilior post rogetū. Nō est. n. tante grossiciei & uiscositatis sicut plagitia & sola: & eius substātia est satis frāgibilis: sed cōsideratis sapore & odore cū colore & substātię puritate & mollitate deficit in bonitate a rogeto & gornato: & similiter intelligat̄ de allece. Et morua iuuenis satis appropinguat p̄dictis in bonitate ɔsideratis p̄dictis cōditiōib⁹: est tn̄ grossior & uiscosior p̄dictis piscibus. salmones aūt & turboti & maquerelli multū deficiunt in bonitate. sunt. n. multū grossiores & uiscosiores & ad digerēdū difficiliores & magis supfluitate pleni. unde cōpetūt nisi exercitātibus fortibus iuuenibus cum qbusdā salsis eoꝶ uiscositati grossiciei & frigiditati repugnātib⁹. Inter pisces aūt dulcis aq̄ cōsideratis p̄dictis cōditōibus: parca & lucius mediocris: primū gradū bonitatis obtinēt supposito ꝙ sint pingues: deinde uendosia: & deinde lopia: & q̄uis carpa sit squamosior p̄dictis tn̄ nō habet carnē adeo albā & frāgibilē & subtilē sicut lucius & parca: & sępius repit̄ in stagnis: & uniuersaliter cęteris paribus meliores sunt pisces dulcis aque q capiunt̄ in aqua petrosa currēte uersus septētrionē ꝓfunda: multe agitatōis: ad quā nō cōfluūt sordicies ciuitatū: in qua ēt nō sunt herbe male. Cācri aūt fluuiales & marini multi sunt nutrimēti: & nō facile ī stomacho corrūpunt̄: uerū sunt difficilis digestiōis. Sciendū est insup qđ pisces recētes corpus humectāt: & lac & sperma multiplicāt & multū cōpetunt colericis: & non sunt comedendi pisces post forte exercitiū uel fortē laborē: qa tunc de facili in stomacho corrumpunt̄: & caueant ab usu pisciū habētes stomachū debilē uel malis humorib⁹ plenū. Amplius sciēdū qđ pisces grossi semisalsi meliores sunt q̄ recētes pisces: & saliti multi tpis nō sunt boni. Itē nō sunt comedēdi pisces & carnes simul: nec pisces & lacticinia: nec sūt comedēdi pisces

post alios cibos, Itē pisces laudabiles paꝝ saliti: & in pauca q̄titate sumpti reuocāt appetitū: & ipm corroborāt si qs habuerit appetitū ad eos.

Vocibus anguillę prauę sunt si comedant᷑.
Qui physicam non ignorant hęc testificant᷑.
Caseus anguilla nimis obsunt si comedantur
Ni tu sępe bibas & rebibendo bibas

¶Hic autor subdit qđ anguilla ē piscis insanus maxime nocēs uocibus: & hoc ꝓbat sermone medicorū & naturalem phiam studētiū: & rō est: qa anguilla est piscis limosus: uiscosus: & maxime oppilatiuus: & multū deficit a ꝯditionibus boni piscis prius narratis in pte p̄cedēti. & qđ dictū est de anguilla ēt intelligendū est de lāpreda: licet lamprede pue laudibiliores sunt anguillis: & minus piculose cū nō sint tante uiscositatis & grossiciei sicut anguillę: ut patet ad sensum. Vñ salua reuerētia utētiū isti pisces sunt ualde pieulosi q̄uis ori sunt saporosi. Hoꝝ.n. pisciū in aq̄ similis & gñationi serpentū in terra: unde multū dubitādū est: qđ nō sint uenenosi: uñ eoꝝ capita & cauda in qbus uenenū cōsueuit esse: & similiter interior spina: nullo mō sunt edēda. bonū est ēt pp eaꝝ uiscositatē qđ submergant᷑ in uino optimo uiue & dimittant᷑ ibi quousq; mortue sint: & deinde p̄parent᷑ cū galentina optimaꝝ spēꝝ fm qđ coci magnorū dñoꝝ facere cōsueuerūt. bonū est tñ qđ ebuliant᷑ primo duabus ebulitionibus in uino & aq̄: & illa abiecta decoquant᷑ ad pfectionē: & fiat galentina uel pastillatura: uel assaturata cū salsamēto appropiato: uidelicet cū salsa uiridi cum fortibus spēbus: & uino in hyeme: & cū debilibus speciebus: & agresta: & aceto i ęstate. Cōmodosius tñ est manerië hmōi pisciū dimittere. Deinde subdit tex. qđ caseus & anguilla multū nocent si comedant᷑: & istud intelligendū est: si in magna q̄titate sumant᷑: quorū causę dictę sunt de caseo ibi. Persica poma: & de anguilla nunc dicta est causa postea dicit text. quod si ista sumant᷑ cū frequēti potatiōe uini malitia eoꝝ corrigit᷑. Et istud nō debet intelligi de uino subtili & penetratiuo: nec de uino quod dat᷑ uia potus cōductiui qa tale non debet dari sup cibū generatiuū mali humoris quādo comedit᷑: nec ante ipm: nec post q̄ fuerit digestus: ut uult Aui. in. i. c. de regimine aque & uini: qa tale uinū magnum nocumentū induceret. penetrare. n. faceret humorē malū: ex hoc cibo genitū usq; ad extrema corpis q forte non sufficeret penetrare sine uini auxilio & cōductu: sed itelligēdū est istud de uino forti nō multū penetratiuo: sępe & i pua q̄titate dato gr̄a pmixtōis ciboꝝ. Tale. n. corrigit malitiā ciboꝝ: ꝯfortat digestionē: & digerit fleumaticos humores & frigidos: q̄re iuuat ad digestionē casei & anguillę: q̄ male digestiōis sunt.

¶ Hic autor tangit duo documenta: quorũ primũ est: qđ comedens in prandio uel cena debet uicissim comedere & bibere multiplicãdo uices bibitiõis: sed

Inter prandendũ sit sępe parũq; bibendum
Si sumas ouum: molle sit atq; nouum.

ꝑ qualibet uice parũ potus sumere: & facere nõ debet queadmodũ bruta: q̃ totũ cibũ capiunt: & postea bibũt: qa si potus melius cibo ꝑmiscet: & cibus exinde reddit remollitus: & digestionis capacior. Et circa istud sciendũ quod triplex est potus. s. ꝑmixtiuus: delatiuus: & sitis sedatiuus. Istud aũt qđ dictũ est: intelligendũ est de potu ꝑmixtiõe ciborũ: iste. n. potus debet uicissim recipi cum cibo: & saluo meliori iudicio nõ debet iste pot⁹ differri usq; ad finẽ comestiõis: nec debet expectari sitis. Et iste potus maxie cõpetit: qñ sumunt cibaria actualiter sicca uel uirtualiter: sicut patet in laborãtibus comedẽtibus panẽ siccũ. Sed potus sitis sedatiuus regulariter & in hoĩbus bene dispositis debet differri usq; ad finẽ comestiõis: tũc. n. est uera sitis ꝑꝑ estuationẽ cibi calidi & sicci. Nõ enim multũ rõnabile est ꝙ simul urgeat sitis & fames: qa sunt appetitus cõtrariorũ. Et debet iste potus dari ꝭm plus & minus ꝭm ꝙ maior uel minor est sitis. Potus uero delatiuus maxie cõpetit cõpleta prima digestiõe regulariter: & paꝝ ante horã suscipiẽdi aliũ cibũ sequẽtẽ. Et talis potus specialiter cõpetit: quãdo cibaria primitus sumpta fuerint grossa in substãtia: nec debet expectari sitis ad talẽ potũ suscipiẽdũ. nã talis potus ꝑparat stomachũ ad suscipiendũ cibũ sequẽtẽ: & iuuat trãsitũ cibi ad epar a stomacho: nec debet talis potus eẽ magnę q̃titatis: ut cito possit digeri. Ante. n. eius digestionẽ nõ trãsit ad epar. Et istud ueꝝ est nisi talis potus delatiuus fuerit aq̃: in qua nõ oportet expectare digestionẽ ante penetrationẽ eius ad epar. Regulariter aũt potus cõueniẽs delatiuus: aut ẽt permixtiuus nõ debet esse aq̃: sed uinum uel aliqd ꝓportionabile uino. puta ceruisia uel cerasiaꝝ uel pomeriũ uel mellicratũ uel aliqđ silr qbus oib⁹ uinũ est melius. Sciendũ secũdo ꝙ q̃to cibus est grossior & siccior & frigidior: tãto potus ꝑmixtus & delatiuus debet eẽ maior: & ecõuerso q̃to cibus est calidior subtilior & humidior: tanto potus delatiuus & ꝑmixtiuus debet esse minor: Et quãto cibus est grossior & frigidior & digestiõi inobediẽtior: tãto uinũ ꝑmixtiuũ uel delatiuũ debet esse subtilius & fortius. Et q̃to cibus est subtilior calidior & digestibilior: potus debet esse debilior: uel uinum debilius. Vnde fortius uinum bibendum est tam cũ carnibus bouinis q̃ pullinis: & fortius bibendum est cum piscibus q̃ carnibus regulariter. Secundum documentum est ꝙ sumens ouum debet ipsum sumere quando est molle & nouum: cuius causa dicta est supra.

¶ Hic ponit unū notabile documentū de pisis: & est ꝙ pisa aliquo mō laudāt: & aliquo mō uituperant.

Pisam laudare decreuimus ac reprobare
Pellibus ablatis est bona pisa satis
Est inflatiua cum pellibus atqꝫ nociua.

Laudant enī qñ comedunt ablatis corticibus. Vitupant uero quā do comedunt cū corticibus & pellibus: qa tūc sunt inflatiua. Et ergo nō est artificiale ea comedere simul cū cortice: qa medullaꝝ & corticū naturę discordāt. Alteꝝ.n. laborat ut soluat & exar: alteꝝ obuiat ut ↄstrigat: ut dicit Isaac in dietis ulibus: q̄re in corpe fit motus agitatiuus inducēs torturā & īflationē. Et istud nedū ueritatē hēt de pisis: ueꝝ ēt de oībus leguminib⁹: sicut fabis: faceolis: lētulis & siib⁹. Et spāīr de hñtib⁹ multū corticē sicut fabe & cicera nigra. Cortex ēt ī oībus ē peioris nutrimēti q̄ medulla. Et circa istud est sciēdū ꝙ est una maneries pisoꝝ alboꝝ rotūdorū hñtiū corticē exteriorē ualde paucū & subtilē: & ista pisa securius pñt comedi cū cortice q̄ alia: q̄uis meli⁹ sit ꝙ depurēt a cortice. Et qa dictū p̄cedēs ueritatē habet de oīb⁹ leguminib⁹. Sciendū est q̄d legumina recētia minus habēt de cortice: & in eis minor diuersitas est īter corticē & medullā: & facilius digerunt. Et iō dicūt aliq q̄d magis cōpetūt corpi bus sanis: sed nō est ita qa legumina recētia sunt plurimaꝝ supfluitatū & corruptibilioris substātię: q̄re min⁹ cōueniūt corpib⁹ sanis. & Et iō p ueritate tenēdū est q̄d legumīa sicca depilata a cortice exteriori sunt saniora q̄ recētia nō depilata: sed uiridia sūt saniora siccis ñ depilatis. Sciēdū ulteri⁹ q̄d qa oīm leguminū substātia est īflatiua & difficilis digestiōis: & eoꝝ nutrimētū malū non cōpetit in regimine sanitatis: sed brodiū siue decoctio ipoꝝ conueniēs est: qa eorū decoctio uētris est subductiua. i. laxatiua: urinæ puocatiua: & uenarū deopilatiua: unde satis conuenit tpibus ī qbus hoīes utunt cibis grossis & opilatiuus: puta tpe ieiuniorum. In isto.n. brōdio siue in ista decoctione cōueniēter facta non sunt nocumenta q̄ sunt in substantia: unde in ea non est inflatio: nec difficultas nutritionis & digestionis: nec malitia nutrimēti. Fit aūt ista decoctio p istū modum. In sero enim ponunt cicera uel pisa in aqua feruenti: & in eadē longo tpe manibus confricant. Deinde p̄dicta aqua tota nocte temperetur: & in eadē sequenti nocte buliant duabus uel tribus bulitionibus: & postea colet & colat a reseruetur: & appropinquante hora refectionis preparetur cum cinamomo & croco: & aliquantulum uinum addatur: & deinde unico feruore bulliat & spumetur in principio refectionis. Et brodium seu purēta cicerum & pisorum rotundoꝝ alborum est melius & conuenientius: & naturę amicabilius: & similiter eorum substantia.

¶ Hic ponunt̃ quędã documenta circa electionẽ lactis. Primũ est ꝙ lac caprinũ est sanũ ethicis.i.cõsumptis & maceratis uel habẽtibns febrẽ ethicam. Et istud uult Aui.ii. cano.ca.de lacte dicens. Lac capri

Lac ethicis sanũ caprinum post camelinum.
Ac nutritiuum plus omnibus est asininum.
Plus nutritiuum uaccinum sic & ouinum
Si febriat caput & doleat non est bene sanum

nũ & lac asininũ sunt bona ethice. Et idẽ uult.iiii.trac.in.c.de rememoratiõe medicinaꝝ humectantiũ ethicos. Et rõ etiã est: qa lac caprinũ est tpatũ ꝫm Aui.ii.cano.c.de lacte.& etiã multi nutrimẽti: ut uult hic tex. Et post istud lac ualet camelinũ. Istud.n.subtilẽ est multæ aquositatis & humiditatis: q̃re pot humectare eos: uerũ est tñ ꝙ istud lac pp suã nimiã humiditatẽ paꝝ nutrit: q̃re minus eis cõuenit q̃ caprinũ: istud tñ lac camelaꝝ & maxime nouiter fetaꝝ confert ydropisi ualde & patiẽbus dolorem in epate: & renouat epar ꝫm Aui.ii.can.c.de lacte. Secundũ documentũ est ꝙ lac asininũ plus cęteris lactibus ethicis cõuenit. Et istud uerũ est cõparãdo lac asininũ ad lac alioꝝ brutorũ: qa lac asine declinat ad frigiditatẽ & humiditatẽ: & est subtilius: & citius penetrãs: & tardius coagulabile q̃ lac alioꝝ brutorũ ꝫm Gal.yii.de igenio.c.yii.& istđ idẽ uult Auic.i q̃rto loco pal.dicẽs. Et nõ est lac post lac mulieris: sicut lac asine: Et prius dicit. Et ꝓprie lac asine eradicat ethicam si fuerit ei eradicatio. Cõparãdo tñ lac asine ad lac mulieris minus cõuenit. Lac.n.mulieris sugẽdo sumptũ cõueniẽtius est oĩbus: ut uult Aui.i.iiii.loco pal. Et rõ est: qa lac humanũ siue muliebre subtilius est frigidius & humidius: & naturæ humanæ magis simile: uelocius penetrãs: citius digestũ & magis nutriens. Et debet istud lac dari ethicis q̃tũ possibile est mulieri magis prope lectũ ĩfirmi: & ei ꝓtinus sine mora administrari ne ab aere corrũpat̃. Et circa istud sciendũ est ꝙ non sp cõuenit ethicis lac mulieris aut asine: immo in aliq̃bus casibus lac acetosum siue ebutiratũ est utilius ethicis q̃ lac mulieris aut asine. Quorũ primus est qñ cũ ethica est solutio uẽtris. Secũdus est quãdo est suspitio de coagulatiõe lactis in stomacho uel de ardore uehemẽtis febris: uel qa stomachus de se est colericus: ut lac ĩ colerã cõuertat. Tertius est qñ cũ ethica cõpilat̃ putrida: ꝑcipue qñ in interioribus nõ fuerint multe opilatiões. Nã lac acetosum restringit uẽtrẽ: & nõ faciliter colerizat̃: qa priuatũ est butirositate: ꝑ quã faciliter lac inflãmat̃: nec in putrida febre: qa cito putrescit pp eandẽ cãm. Quartus ẽ si stomachus fuerit sordibus: tũc.n.lac in eo facile corrũpit̃. Quintus si ethicus abominetur lac dulce & integrũ: & nõ acetosum siue ebutiratũ.

Tertium

Tertiũ documentũ est ꝙ lac uaccinũ & ouinũ sunt magis nutritiua: quia pinguiora & grossiora sunt aliis: ut dicit Aui.ii.can.ca.de lacte. Et ibidẽ de lacte uaccino dicit lac oĩs aĩalis: cuius ꝑgnatio ꝓlixior est ꝑgnatione mulieris ẽ malũ: q̃ pp ꝓportiõabile est illud qđ ꝓximũ est sicut uaccinũ. Ra. uero in Alman. c. de lacte dicit. Vaccinum.n. lac omni lacte cuiusqꝫ animalis alterius grossius iudicatur: qđ etiam omnibus sui corporibus pinguedinem adipisci uolentibus cõuenientius existit. Quartum documentum est ꝙ lac nocet habẽti febrem & dolorem capitis. Cuius causa dicta est supra ibi. Persica poma pira.

Lenit & humectat soluit sine febre butirum

℄ Hic autor põit ꝓprietates butiri. q̃s ipm iducit in corpe humão.

Pria est ꝙ butirũ lenit uẽtrẽ siue mollificat atqꝫ lubrificat: hãc ꝓprietatẽ facit sua unctuositate. Secũda ꝓprietas est ꝙ butirũ est humectatiuum: qa ex melioribus ptibus lactis cõpositũ est: & ita sibi cõuenit humectare sicut & ipsi lacti a quo extrahit. Tertia est ꝙ soluit uẽtrẽ. i. est ꝓuocatiuũ secessus: & hoc lac facit: qa lubricitatẽ inducit intestinis. Et istas ꝓprietates eius ẽt ponit Auic. ii. can. c. de butiro. Et inducit butirũ istas tres ꝓprietates in corpe nõ febricitatẽ. Nociuũ tñ est corpi febricitãti: qa butirũ sola unctuositate de facili inflãmat: & i febricitãte calorẽ augmẽtat. Circa istud sciẽdũ est qđ licet butiꝝ inducat ꝑdictas ꝓprietates rõne tñ suę nimię hũiditatis & unctuositatis nõ ꝯpetit uia cibi spãľr i q̃titate notabili. Primo.n. si quis eo utat in q̃titate notabili abominationem iducit & facit cibum supernatare in orificio stomachi: & uentrem plus debito laxat: & uomitum inducit. Nullo ergo modo butirum est comedẽdum uia cibi in q̃titate notabili: & specialiter nõ comedatur post alios cibos: sed ad cõdimentum cibarioꝝ satis conuenit.

Incidit atqꝫ lauat penetrat mundat quoqꝫ serũ.

℄ Hic ponũtur q̃ttuor ꝓprietates seri. i. aque lactis. Quaꝝ pria est qđ serum est incisiuum siue subtiliatiuũ. Secũda est qđ est lauatiuum idest abstersiuum. Tertia est ꝙ est penetratiuum: & ista sequitur ex pria. Quarta est quod serum est mundificatiuum idest solutiuum siue purgatiuum. Et tres istarum proprietatum narrat Aui. ii. cano. ca. de lacte dicens: quod aqua eius scilicet lactis est subtiliatiua lauatiua & solutiua: & in ipsa non est mordicatio. Ra. uero in Alman. dicit quod serum colerã rubeã expellit: scabiei quoqꝫ atqꝫ pustulis: nec nõ eis pustulis quæ in facie nascunt. hyctericie ẽt: atqꝫ ei cui fortis uini potus nocuit: auxiliũ prębet.

h

¶ In hoc tex. autor duo facit. Primo ponit. iiii. pprietates casei. Quarum pria est qd caseus est frigidus idest frigide nature & istud intelligedu e de caseo receti: qui est frigidus &

Caseus est frigidus stipas grossus quoq; durus
Caseus & panis bonus est cibus hic bene sanis
Si non sunt sani: tunc hunc non iungito pani.

humidus: & no de ueteri q est calidus & siccus. ut uult Aui. ii. cano. c. de caseo. uel pot intelligi de caseo q fit ex sola coagulatoe lactis absq; alicui⁹ alteri⁹ rei comixtioe. Repit. n. caseus calide nature calefacies stomachu ac lingua mordicas ex comixtioe rerum sibi admixtarum: sicut est aliqs caseus uiridis q si i magna qtitate sumat multu calefacit corpus. Secuda pprietas est qd caseus est stipas. i. costipatiuus siue duru uetre efficies. Et istud maxie het ueritate de ueteri & multu coagulu hnte. Tertia est qd caseus est grossus. i. grossi humoris gnatiuus: qd ueritate het de oi caseo: qa ois caseus ex grossiori & terrestriori pte lactis fit. Quarta est qd caseus e durus. i. duricie uetris efficies. Et ista pot esse eade cu secuda. Deinde dicit tex. quod caseus qius solus sumptus sit insanus: ex quo male digestionis est: ut pdictu est: tn si in modica qtitate misceat pani: cu ipso pane digestibilis fit. alias non: & istud ueritate habet in corpore sano. in egro aute non. Et de caseo prius dictum est ibi. Nutrit & impinguat.

¶ In hoc passu autor fingit psona loquete in spe casei cotradicentes usum casei ee isanu. Et dicit loques in psona casei. Ignari medici. i. medicina ignorates dicut me caseu esse nociuu: supple ult ignorat cam: cur nature humane nocere dicor. Et post hoc tangit autor duas utilitates sumptionis casei.

Ignari medici me dicunt esse nociuum
Sed tamen ignorant: cur nocumenta feram
Languenti stomacho caseus addit opem.
Si post sumatur terminat ille dapes
Qui physica no ignorat hec testificant

Pria utilitas est qd caseus cofert egrotati stomacho. Et circa istud est notadu qd ois caseus cofert ope oi stomacho lagueriu: sed i certis casibus ois caseus nocet. s. stomacho rare texture: & oi stomacho debilitato ex longa egritudine: sed caseus reces & nocuus non multe uiscositatis ope cofert stomacho calido: qa teste Ra. i. Alma. adustione & caliditate eius reprimit: & stomacho et sicco ofert pp eius huiditate. Et talib⁹ stomachis multu nocet caseus atiqu⁹ siue multu acutus uel multu coagulu hns. Sed stomacho hnti multa fleumata eius pelliculis adheretia multu

cõfert caseus antiquus uel multũ coaguli habẽs: qa talis sui acuitate fleu ma incidit & abstergit. Sed tali stomacho maxime nocet caseus recens & mollis. Et sic patet qđ in aliquo casu caseus sp nocet: & in aliquo non: & qđ aliqñ caseus recens ꝓdest & aliqñ uetus. Secunda utilitas est quod caseus sumptus post cibũ terminat ip̄m: qa facit cibũ descendere ad illũ locũ in quo uiget digestio. s. ad fundũ stomachi. Et istud totum sciunt: qui ueram sniam medicinę habẽt. Et de caseo acuto dicit Ra. in Almã. Verũtamẽ cũ post comestionẽ parua ex eo gustatur q̃titas os stomachi corroborat: facietatem quoq; nimiam atq; fastidium quę ex dulcibus & unctuosis nutrientibus in ore stomachi proueniunt aufert.

Inter prandendum sit sępe parumq; bibẽdum
Vt minus ęgrotes nõ inter fercula potes

¶ Hic ponit. ii. documẽta. quoꝝ primũ est qđ prãdẽdo. i. comedẽdo aliqs debet uicissim post sumptũ paꝝ & sępe bibere: ita qđ nõ debet prio totũ cibum sumere: & postea potũ. Et istũ uersũ primũ aliq nõ habẽt: qa reuera idẽ uersus in forma prius expositis est. secũdũ documẽtũ est qđ inter duas comestiõis sicut inter prandiũ & cenã debemus ꝑ posse potũ euitare: & hoc si cibus sumptus in stomacho nondũ fuerit digestus: nisi magna ne cessitas assit: qa talis potus sumptus ĩpedit & interrũpit digestionẽ cibi prio sumpti: cibũ facit indigestũ de stomacho descẽdere: atq; appetitũ deiicit circa cibũ in cena sumẽdũ & corpus grauat: & ad dispositionẽ in q̃ hõ neq; sanus neq; eger est inclinat: siue ad dispõnẽ pręueniẽtẽ febrẽ.

Vt uites penam de potibus incipe cenam

¶ Hic autor innuit qđ cenã debet ĩcipi a potu. Et aliq exponunt metrũ istud. Si tuuis uitare penã. i. ĩfirmitatẽ pri⁹ potes in prĩcipio cene añq̃ comedas: sed ista expositio nõ ualet: qa ꝭm medicos regularius ẽ a cibo cenã ĩcipe q̃ a potu. Et q̃uis iste liber directus sit anglicis: ipĩ tñ hãc sniam nõ obseruãt: qa regulariter q̃cũq; hora diei potũ sumũt ꝑponunt morsum panis: iõ aliter põt exponi uersus iste accipiẽdo potũ ꝓ cibo liqdo & facile digestibili: sicut accepit. Ipoc. potũ. ii. pti. ãpho. ibi facile est repleri potu q̃ cibo ita qđ sensus istius uersus sit qđ melius ẽ cenã ĩcipe a potu. i. cibo liqdo: & facile digestibili. Cuius rõ ẽ: qa si cibus liqdus & facile digestibilis post sumat cũ in nocte supueniẽte fortificet calor digestiuus cibus liqdus & facile digestibilis lõgo tpe erit digestus ante grossum & difficulter digestibilẽ: & cũ non poterit habere exitũ pp cibũ grossum nõdũ digestũ nimis aduret: uel si exeat grossum secũ rapiet cibũ nondũ

digestum plene. Melius est ergo ut iste cibus liqdus & facile digestibilis prius sumat: ut tempore quo digestus sit exitũ habeat nullo repugnãte.

Singula post oua: pocula sume noua
Post pisces nux sit: post carnes caseus assit
Vnica nux ꝓdest: nocet altera: tertia mors est

Hic autor ponit aliqua documenta. Primum est post sumptionẽ cuiuslibet oui recentis suppe & mollis debemus sumere potũ: maxime haustũ uini: cuius cã põt esse: qa ouũ recens & molle est optimi nutrimẽti & facilis digestiõis: & est de his q̃ in modica q̃titate multũ nutriũt: & p̃cipue eius uitellus: ut dictũ prius ibi. oua recẽtia: sic ergo uinũ qd̃ ẽ amicũ naturę facit qd̃ ouũ auidius ad mẽbra trahit & ad eius penetrationẽ iuuat: & cã alia ẽt põt esse: qa ouum tarde p mery descẽdit: potus ergo uel uinũ iuuat eius descẽsum. Secũdũ documẽtũ est post comestionẽ pisciũ debem⁹ sumere nuces loco casei: qa nux sua siccitate ĩpedit gñationẽ fleumatis qd̃ gñari solet ex piscib⁹: & hinc est qd̃ in q̃dragesima ultimo dant nuces. Tertiũ documentũ est qd̃ post comestionẽ carniũ debemus sumere caseũ & nõ nuces: qa nuces nimiũ exsiccarẽt & caseus nõ: sed facit cibũ descẽdere ad fũdũ stomachi quo uiget digestio: & istud ẽ uerꝫ de caseo mediocri ĩter ueterẽ & nouũ. Deinde subdit text. in ultimo uersu qd̃ unica nux. s. nux muscata ꝓdest naturę humanę & ꝓficua est: qa bonũ odorẽ oris efficit: uisum cõfortat: & simil'r epar: splenẽ & stomachũ: & maxime os eius: ꝑm Auic. ii. can. c. de nuce muscata: sed altera. s. nux auellana uel cõis nocet. Auellana qdẽ qm̃ instãtiua est & gñatiua uẽtositatũ in uentre inferiori: & facit zoda: & tarde digestiõis: & excitat uomitũ: ut habet Aui. ii. ca. c. de ea. nux uero cõis: qa ẽt facit zoda & difficilis ẽ digestiõis & mala stomacho: & hoc calido pp eius caliditatẽ. sed tertia nux. s. nux baliste est mors. i. mortẽ inferẽs: qa p balistã hoĩes interficiunt. Vel põt istud intelligi de nuce mechel q̃ ꝑm Aui. ii. cano. est uenenũ stupefactiuũ: quare mortifera est.

Adde potũ piro: nux est medicina ueneno
Fert pira nostra pirus: sine uino sunt pira uirus
Si pira sunt uirus: sit maledicta pirus.
Si coq̃s antidotũ pira sunt: sed cruda uenenum
Cruda grauãt stõachũ releuat pira cocta grauatũ.
Post pira da potũ: post pomũ uade secatũ.

In hoc primo uersu autor dat unũ documẽtum dicẽs qd̃ nos debem⁹ post esum piroꝝ sumere potũ. s. uinũ cuius cã sufficienter dicta est prius: quia pira sunt gñatiua uẽtositatis & de ꝓprietate colicã inducẽtia & sanguinẽ

aquositate replētia:& ergo cū eis debet potari uinū: & maxime forte & calidū qđ est uētositatū carminatiuū & aquositatū cōsumptiuū: q̄s indu cūt pira. Secūdo dicit tex. qđ nux est medicina ueneno.i.remediū cōtra uenenū:ut prius dictū est ibi. Alea nux ruta. Deinde in secūdo & tertio uersibus inuit qđ pira sumpta sine uino sunt uenena.i.naturę recētia pp cām dictā in prio uersu. Verū est tn̄ qđ pira nō sunt uirus.i.uenenū sim plicíter:qa si sic comestio eorū mortē iduceret:& pirus ea portās eēt ma ledicta. Deide in q̄rto uersu autor inuit qđ pira cruda sunt uenenū.i.no cumētū inferētia:qa faciūt ebulitiōe humorū:colicā fleumata & scabiē: si tn̄ ipa coquant̄ sunt antidotū.i.medicina mō quo dictū est supra cum uino:& maxime ēt post alios cibos sumpta:qa sic iuuāt ad expulsionem fecum. Deinde in q̄nto uersu dicit qđ pira cruda grauant stomachū:qa ipm ipediūt a digestione & inflatiua sunt:sed pira cocta releuant stoma chū grauatū:& disponūt ipm ad suā naturalitatē. Et in ultimo uersu sub dit duo. Primū ē qđ nos debemus post pirū sumere potū pp cām prius dictā. Secundū est quod post esum pomi debemus ire secatum:idest ad secessum:& fm Aui.ii.can.c.de pomis:poma dulcia & acetosa quando in stomacho inueniunt humorē grossum: quādoq3 deponunt ipsum in egestione. Ratio tamen textus potest esse:quia poma multum inflatiua sunt uentositatem generantia:quæ in secessu emittetur.

Cerasa si comendas tibi cōfert grādia dona
Expurgant stomachū:nucleus tibi tollit
Et de carne sua sanguis eritq3 bonus

¶ Hic ponitur tria commoda ex esu cerasorū pueniētia. Primū est qđ cerasa expurgāt stomachū: & istud fm quosdā uerū est qn̄ simul cū eis nuclei terunt̄:qa simul hn̄t quan dā uim abstersiuā ac mūdificatiuā. Secūdū est quod nucleus cerasorū.i. arillus habet uirtutē frāgēdi lapidē renū uel uesice si succus sumat̄ uel ex eo fiat lac. Tertiū est qđ caro cerasorū est gn̄atiua optimi sanguinis & cō fortās ac impinguās:& istud expimētū cōprobant̄:qa uidemus passeres q sunt aues multū comedētes cerasa qđ tpe cerasorū hn̄t epata multum maiora q̄ alio tpe:signū igit̄ est:qđ magnificāt epar & cōfortāt circa illđ est notandū qđ duplicia sunt cerasa.s.grossa & parua. Grossa aūt adhuc duplicia.s.dulcia & pōtica. Oīa dulcia & parua sunt insana de facili cor ruptibilia ac in corpibus faciētia uermes:grossa pōtica dicuntur cina:& illa sunt adhuc duplicia:q̄dā sunt rubea & mollis carnis:& talia debēt re cētia comedi & in principio mensę: & hn̄t uim abstersiuā stomachi atq3 appetitū incitādi:alia sunt cina nigra & grossa satis durę carnis: & inter cętera maxime pontica:& ista debent comedi in fine prandii siue cenę

culus causa est: qa ista sua ponticitate qñ in fine mense sumunt claudunt orificium stomachi: quo clauso digestio melior ac uelocior fit.

Infrigidant laxant multũ ꝑsunt tibi pruna.

¶ Hic ponitur duę utilitates ꝓuenientes ex esu prunoꝝ. Prima ẽ ꝙ pruna infrigidãt corpus: & iõ portegalẽses in calida regiõe existentes in decoctiõe suarũ carniũ semp cõmiscẽt pruna: & maxime damascena. Secunda est ꝙ pruna laxãt uentrẽ: & hoc est pp eoꝝ humiditatẽ & uiscositatẽ ẜm Gal. ii. alimẽ. Et istud est ueꝝ de prunis maturis. In crudis. n. que non sunt matura est stipticitas: & eoꝝ nutrimẽtũ est paucũ. ut dicit. Aui. ii. can. c. de eis. Et ista secũda utilitas licet ẽt multũ cõueniat prunis damascenis sicut est prima: maxima tñ cõuenit prunis armenis. i. deportatis ex terra armenia: qa meliora sunt oĩbus: & uehẽmẽtius soluẽtia ẜm Aui. loco pal. Et ꝓ maiori declaratiõe istaꝝ utilitatũ: sciendũ est qđ pruna matura sunt usu & nõ imatura: pruna aũt magis naturę ꝯueniẽtia sũt illa q̃ sunt figurę ob lõge hñtia carnẽ paucã & durã aliqualẽ siccitatẽ declinãtia & corticẽ exteriorẽ tenuẽ: & debẽt eẽ i sapore nõ uere dulcedis: sed debet esse eoꝝ dulcedo attinẽs alicui acredini: & hmõi sũt pruna damascena: talia. n. pruna infrigidãt ut dictũ est: sunt aũt multę alię maneries prunoꝝ quoꝝ usus nõ est approbãdus: sunt ẽt q̃dã prunela siluestria parua q̃ crescunt in siluis: & nõ sunt laxatiua: sed uẽtris restrictiua: & ex is aq̃ quæ uẽtris restrictionẽ facit: debẽt ãt pruna q̃ sumunt pp uẽtris laxationẽ primo poni in aq̃ frigida: tũc. n. ꝑfectius infrigidãr & humectãt: & colerã q̃ inueniũt lubricãdo soluũt: & sic stomachus melius disponit ad cibũ recipiẽdũ: & est diligẽter notãdũ qđ pruna humida recẽtia sũt magis alteratiua q̃uis sint peioris nutrimẽti & pluriũ sup̃fluitatũ: sed pruna sicca magis confortant: & melius nutrimẽtũ dant corpi: & sicut dictum est de prunis: sic suo mõ intelligat de cerasis: ueꝝ tñ est qđ cerasorũ humiditas est subtilior: & minus uiscosa: unde minus nutriunt quã pruna.

Persica: cum musto uobis datur ordine iusto
Sumere sic est mos nucibus sociando racemos
Passula non spleni: tussi ualet est bona reni

¶ In hoc passu tria ponũt documenta. Primũ est ꝙ mustũ est bibẽdũ cũ ꝑsicis: uel ꝑsica comedẽda sunt cũ musto. Causa prime ptis est: qa mustũ est calefactiuũ & ebulitionẽ faciẽs in corpe nr̃o hãc aũt ebulitionẽ & calefactionẽ ꝓhibent persica sua frigiditate. Causa secũde partis est: qa persica sunt multum frigida & corpus multũ infrigidãtia: ergo sup oĩa debet bibi illud uinũ quod plus

calefacit. Illud aũt est mustũ qđ scit experiẽtia: & de ordine comedẽdi per
sica multis & aliis dictũ est prius ibi. Persica poma pira. Secundũ documentũ est qđ racemi debẽt comedi qñ comeduntur nuces & maxie antiq̃ & sicce: recentes. n. nuces sane sunt p se sed antiq̃ sicce nimiũ exsiccãt: & ꝓpter eoꝝ unctuositatẽ de facili inflãmationẽ i corpe inducũt: q̃re cum eis comedi debẽt racemi q resistũt iflãmatiõi & exsiccatiõi cũ humectẽt: & de nucibus ample dictũ est ibi. Allea nux ruta. Tetiũ documẽtũ est qđ passula. i. uua passa nocet spleni: qa inducit opilationẽ eius: sed uua passa utilis est renibus: qa ex quo ipsa est urinę ꝓuocatiua: ipsa est lauatiua renum: ex multa. n. aquositate ad renes ducta ipsi renes mũdificantur: & de uuis passis siue passulis ẽt dictum est supra ibi. Nutrit & impinguat.

Scrofa tumor glãdẽs ficus cataplasmate cedit
Iunge papauer ei confracta foris tenet ossa.

℄ Hic ponũtur duæ utilitates ꝓuenientes ex emplastratiõe ficuũ. Prima est ꝙ ficus decocte in aliquo liquore: uidelicet in aqua: & tunc supposite cum humiditate curant istas tres ęgritudines scilicet scrofulas glãdes & tumores: per scrofulas intelliguntur inflationes sub mento circa collum: & dicit scrofula a scroffa: quod idem ẽ quod sus siue porca: uel qa ista ęgritudo multum accidit porcis ꝓpter gulositatẽ eoꝝ: uel qa eius figura ẜm plurimũ assimilatur porcis. ut uult Aui. in. iiii. trac. ii. c. de scrofulis: p glandẽ uero intelliguntur apostemata quæ cõiter solent accidere sub ascellis: & in inguinibus. & per tumorẽ possunt intelligi inflationes in q̃libet parte corporis. Vnde ꝓ istis apostematibus curãdis: & maxime maturandis debet decoq ficus in aqua: & ipsi aquæ debet cõmisceri modicũ aceti: ut acetũ iuuet penetrationem uirtutis ficus: & decoctione facta debẽt teri in mortario: & deinde misceri cum modica aqua cum qua bulite sunt. Vnde cataplasma proprie est medicina facta ex aliqua re & succo eius: iuxta illud metrum tunc cathaplasma facis cum sucum pomis & herbã. Secunda utilitas est qđ ficus cum papauere cathaplasmate retinent ossa fracta: & debent decoqui insimul cũ aqua absq; appositione aceti: & debẽt simul teri: & addi eis aq̃ decoctiõis eaꝝ: & tũc supponi: & cã istius pt esse: qa papauer est stupefactiuũ: & p illud tollit dolor q accidere solet in fractione ossium: & ꝓuocat somnũ: ficus similiter facit moueri humiditate ad exteriora: qbus humiditatibus ad ossa motis: ossa pñt retinere ad nascentiam nunquam tamen uere continuari. Aliqui tamen text. habẽt loco tenet trahit: & tunc sensus est melior. Vnde papauer est triplex .s. albũ nigrũ & rubeũ: rubeũ aũt est siluestre & uenenosum & crescit in bladis & iuuenes solent terre flores & facere incaustum ex ipsis floribus.

¶ Hic ponunt duę opatiões ficuũ. Prima est ꝙ ex comestiõe ficuũ seqt multitudo pediculoꝶ in corpib⁹ humanis: & istud maxie ueritatem

Pediculos uenereq́ꝫ facit sed cuilibet obstat.

habet de ficubus siccis: ut dicit Aui. ii. can. c. de ficubus. Et cã ꝭm eũ ibi est: pp maliciã & corruptionẽ humoris gñati ex eis: & alia cã ẽt põt eẽ: qa ficus ꝑuocant multũ sudorẽ: ex quo sequit gñatio pediculoꝶ. Secunda opatio ẽ ꝙ ficus incitãt appetitũ coeũdi: qa gñant uẽtositatẽ q̃ iuuat ad erectionẽ uirgę: & silr sunt multaꝶ supfluitatũ & sperma augmentãtes.

¶ Hic ponũtur duæ utilitates esculorũ. Primum est ꝙ multiplicãt mictũ siue urinã:

Multiplicãt mictũ uẽtrẽ dant escula strictũ
Escula dura bona sed mollia sunt meliora

cuius cã põt esse: qa indurãt feces: & sic aquositas fecũ ẽ cã multitudinis urinę. Vel põt sumi cã similis illi q̃ sumit ex illo amphorismo. Vrina nocturna multum facta: modicũ secessum significat ecõuerso: qui multas habuit cameras nocturnas de mane habet paucã urinã: cuius cã est: qa si multa fiat digestio multũ de humiditate q̃ trãsire deberet ad uesicam simul cũ ea exit: & si urina fiat multa: multũ de humiditatibus q̃ trãsire deberẽt cũ egestiõe: & eã magnificare cũ urina euacuant. Secũda utilitas ẽ ꝙ escula cõstipant uentrẽ: & istud accidit pp eoꝶ põticitatẽ & stipticitatẽ: ex quo infert textus ꝙ escula dura sunt bona: & hoc qa cõstringũt uentrẽ: & ergo ꝓ sunt uẽtri nimiũ laxato: sed mollia escula sunt meliora duris: qa nutriũt & minus uẽtrẽ cõstipãt. Et circa istud est sciẽdũ qđ escula minus cõpetunt nutrimẽto: quã poma: pira: ꝑsica: ficus: & similia: quod satis ostendit austeritas saporis eoꝶ & duricies substãtię eoꝶ postq̃ in arbore maturata sũt: & ergo ex his parũ debet comedi: & magis recipi debent uia medicinę quã cibi: & quia uirtus eoꝶ est stiptica ualde satis conpetunt in fluxu uentris: & quia escula in arbore non mollescunt mollicię sufficientem ad esum: ideo antequam comedantur remolliãtur: & tunc sunt magis delectabilia gustui & minus stiptica.

¶ Hi ponũt tres proprietates musti: quarũ. Prima est qđ mustum ꝓ

Prouocat urinã mustum cito soluit & inflat.

uocat urinã cuius causa est: qa in musto sunt ꝑtes terrestres nitrose mordicãtes uesicã cum ad eam ueniunt: & ꝓpter earũ mordicationẽ uesica citius nitit eas expellere: & ipsum mustũ: & ista ꝓprietates intelligenda de mustis

de mustis hñtibus feces mordicãtes sicut musta plurĩa rencĩa: qa musta hñtia feces grossas ñ mordicãtes sed magis opilãtes ipediũt urinã sicut prius dictũ est ibi ĩpedit urinã. Secunda est ꝙ mustũ cito soluit uel laxat uentrẽ ꝑpter eandẽ cãm dictã in prima ꝓprietate. Tertia est ꝙ est inflatiuum ꝑpter ebulitionẽ q̃ facit in corpe ex qua ꝓueniunt uentositates. Et causę istaꝝ duarum ꝓprietatũ dictę sunt prius ibi: impedit urinam.

Grossos humores nutrit ceruisia: uires.
Prestat: & augmẽtat carnẽ: generatq; cruorẽ
Prouocat urinã: uentrem quoq; mollit & inflat
Infrigidat modicum: sed plus desiccat acetum
Infrigidat: macerat: melã. dat sperma minorat
Siccos infestat neruos & impinguia siccat

¶ In hoc textu autor duo facit. Primo põit octo ꝓprietates ceruisię quaꝝ. Pria est qđ ceruisia facit in corpe nostro grossos hũores: & istud maxĩe hẽt ueritatẽ respectu uini: & diuersificatᷣ ceruisia in generãdo grossos humores ex pte suorum cõponentiũ: nã ceruisia ex grossiori substãtia grossiores humores gñat. & ex minus grossa minus grossos. Secũda est ꝙ ceruisia augmẽtat uires: & istud est intelligẽdũ de ceruisia ex optimis granis cõposita: q̃ plurime decoctiõis est: cuiusmodi est ceruisia ostiẽsis: ista. n. multũ nutritiua est: & ergo uires augmẽtat. Tertia est ꝙ augmẽtat carnẽ: & istud ꝓuenit pp multã eius nutritionẽ: Quarta est qđ multiplicat sanguinẽ eadẽ de cã: & iste tres ultime ꝓprietates hñt ueritatẽ de ceruisia antiqua multũ decocta: & de optimis granis cõposita. Quinta est ꝙ ꝓuocat urinã. Sexta est ꝙ laxat uẽtrẽ: & iste duę ꝓprietates maxĩe hñt ueritatẽ de ceruisia clara multũ luculẽta. i. in q̃ plurimũ lupuli ĩponitᷣ: cuiusmodi est ceruisia hamburgẽsis: q̃ ꝓuocat urinã & laxat ꝑpter lupulũ: ipsa tñ nõ ualet debilia cerebra habẽtibus: qa tales de facili inebriantᷣ ꝑpter multitudem lupuli. Septima est qđ inflat uẽtrẽ: & istud habet ueritatẽ de ceruisia modica decoctiõe cocta: cuiusmodi est coyta holandię q̃ maxime inflat & opilat: & ꝓpterea plurimũ ĩpinguat. Octaua est qđ ceruisia modicũ infrigidat: cuiusmodi est ceruisia holãdię brabãcię hãnonię & flandrię: & illa q̃ cõis hõ utitᷣ: & ista ꝓprietas maxime ueritatẽ hẽt respectu uini. Et circa istud est sciendũ qđ ceruisia põt fieri ex auena & ordeo & ex frumẽto. & sm ꝙ fit ex alio & alio grano est alterius & alterius cõplexiõis: q̃. n. fit ex ordeo plus attinet frigiditati: qa ordeũ ẽt frigidũ. Quę ẽ fit ex ordeo & auena minus opilat & minus generat uẽtositates & minus nutrit: & q̃ fit ex frumẽto plus attinet caliditati & magis nutrit: & magis opilat: & q̃to ceruisia est grossior: tãto est deterior: & q̃to subtilior: tãto melior. Et ulterius

est sciendum ꝙ pessima ceruisia est que fit ex rebus inebriantibus: puta ex grano quod nominatur lolium: & qa ista maxime dolorē capitis gñat & neruos ledit: deinde ponit textus qnqꝫ proprietates aceti. Quaꝝ pría est ꝙ acetum exsiccat: dicit. n. Aui. de eo. ii. cano. ꝙ est fortis exsiccationis: & propterea medici ꝑcipiunt tpe pestis uti aceto cū cibo & similiter cum potu: dicit. n. Aui. in. i. c. viii. doc. v. aceto preterea in cibo & potu uti in pestilentia est nocumenti ipsius securatio. Secunda est ꝙ acetū infrigidat proprietate q̄ in eo est. Tertia est ꝙ macerat. i. facit hominē macrū: & ratio est: qa exsiccat. Et istud maxime uerum est de aceto in ieiuno stomacho sumpto. ut uult Aui. in. i. doc. iiii. c. y. de extenuatione crassi. Veꝝ est tamē ꝙ assiduus usus aceti: maxime in ieiuno multa inducit incōmoda: uisum debilitat: pectus offendit: tussim cōmouet: stomachū & epar ledit: neruos & iuncturas uehemēter opprimit: has arteticis doloribus: tremoribus: & paralixibus uexās. Quarta est ꝙ acetū gñat melancoliā eo q̄d humores infrigidat & exsiccat. Quinta est ꝙ acetū minorat sperma: ꝑpterea qa exsiccat: infrigidat: & macerat: & istas proprietates aceti ponit Rasis in Almā. dicēs. acetū frigidū est & siccū: & q̄d maciem efficit: & uires destruit: sperma quoqꝫ minuit: & coleram corroborat nigrā: rubeā uero colerā & sanguinē debilitat: ciboſqꝫ qbus admiscet᷑ subtiliat. Deinde in ultimo uersu autor subdit tria. Primū est ꝙ acetū nocet macris: & rō est: qa acetū exsiccat: & sic addit in macredine. Simile. n. additū suo simili facit ipm furere: & ēt oīs cōplexio lapsa ꝑ cōtrariū medicat᷑: & ꝑ simile deteriorat᷑. Secundū est ꝙ acetum nocet neruis. ut dicit Auic. ii. cano. ca. de eo. Tertium est q̄d acetum macerat: ut dictum est.

Rapa iuuat stomachū: nouit ꝑducere uentū
Prouocat urinā: faciet quoqꝫ dente ruinā
Si male cocta dat᷑ hinc torso tūc generatur

¶ In hoc passu ponuntur primo tres utilitates rape temperate cocte: & unum eius nocumētū. Pría utilitas est quod rapa iuuat stomachnm: qa bene digeritur a stomacho: nec ipe ea grauat᷑. Secunda est q̄d rapa est prouocatiua uēti: quod patet experimento. Tertia est q̄d rapa est ꝓuocatiua urinę: ꝑter tñ istas ꝓprietates uult Auer. q̄d magnā habet ꝓprietatē i cōfortādo uisū: nocumētū uero rapaꝝ est qꝺ assiduatio rapaꝝ nocet dētibus. In ultimo āt uersu subdit᷑ q̄d rapa male cocta tortiōes facit in corpe: qa multiplicat uentositates: iuxta illud uentū sępe rapis si tu uis uiuere rapis. & est sciendū quod caude rapaꝝ fortiter uentrē laxant: pro maiori noticia sciendū est quod rape inter radices magis cōueniūt ad corpis nutritionē: quod satis ostēdit᷑ ex amicabilitate sui saporis: hec. n. cōplexio ē omnibus edulis quod

amara & pungitiua minus alimentũ dant corpi & dulcia magis: qa ergo rape radicibus aliis sunt dulciores & minus pungitiue: magis cõpetunt uia cibi: sed generant sanguinẽ grossum & melancolicum si digestiua sit debilis: & bonum ẽ qd depurentur a prima aqua: & nullo modo debẽt comedi crude & incitant ad coitum: & uias mundificant urinales.

Egeritur tarde cor: digeritur quoq; durę
Similiter stomachus melior sit in extremitates
Reddit lingua bonũ nutrimẽtũ medicinę
Digeritur facile pulmo cito labitur ipse
Est melius cerebrum galinaꝝ reliquoꝝ

¶ In isto passu notãtur quinq;. Primũ est qd cor aĩaliũ comestum tarde digerit: & rõ est: quia caro cordis ẽ caro melancolica q̃ difficulter digerit: & tarde descendit: & non est caro bona secundum Aui.ii.can.c.de carne: & nõ multum nutrit.ut dicit Rasis in.Alman.Secundum est qd stomachus similiter est male digestionis & tarde descensionis cuius ratio est: quia stomachus est membrum neruosum cartilaginosum: quare difficile digeritur: & ergo etiã non generat bonum sanguinem: deinde subdit tex.qd stomachus in eius extremitatibus.s.quo ad eius fundum: & orificiũ melius digerit: cuius rõ est: qa in illis partibus magis carnosus est & magis pinguis.Tertium est qd lingua est boni nutrimẽti: & hoc quo ad eius radicem.ut uult Aui.ii.can.c.de carne: & rõ est: quia est facilis digestiouis & carnosa: & inter reliquas linguas porcelli: que ablata eius pelle equiparat carni apri: ut sciunt scindentes ante principes.Lingua tñ bouis nõ est multũ sana pp eius nimiã humiditatẽ: leccatores tñ linguis uti uolẽtes añ eaꝝ assationẽ imponũt gariofilos: qbus humiditas linguarũ minuit: & sic aptiores sunt esui.Quartũ est qd pulmo facile digeritur & facile egerit: & istud est ꝓpter eius raritatẽ & moliciẽ.Verũ est tamẽ qd eius nutrimentũ nõ est cõueniẽs nature humanę: qa paruũ est: & fleumaticum.ut dicit Aui.ii.cano.c.de eo.Et circa istud est sciendũ qd pulmo arietis quãuis non sit bonus cibus.est tamẽ bona medicina: qa sanat excoriationẽ calcanei ex calciamẽto: si ponat super ipsam calidus.ut dicit Aui.loco preal.Quintum est qd cerebrum gallinę inter oĩa cerebra est melius: de quo dicit Aui.ii.can.qd prohibet fluxum sanguinis narium: debet tamen cũ sale aut cũ spẽbus comedi: quia de se uomitum ꝓuocat. Et circa istud sciendum est qd de cerebro pulloꝝ dicunt medici qd augmẽtat memoriã: cerebra uero porcoꝝ naturę non sunt cõuenientia: sed cerebrum ouis leporis uel cuniculi cum sale uel speciebus comedi põt: & de cerebro amplius dictum est ibi.Nutrit & impinguat.

ℭ Hic ponit unū documētū: & est qd̓ semē feniculi: qd̓ dicit maratrū: expellit uentositates aut eas dissoluit. Et rō est: qa ē calidū & siccū &

Semen feniculi fugat & spiracula culi

carminatiuū. Et circa istud est sciendū qd a cōibus qttuor tangunt utilitates pueniētes ex esu maratri siue seminis feniculi. Prima est qd̓ cōfert febribus: Secūda est ꝙ pellit uenenū. Tertia est ꝙ mūdificat stomachū. Quarta est qd acuit uisum. Et de isto solent dari isti uersus cōes. Bis duo dat maratrū febres fugat atq; uenenū, Et purgāt stomachi lumē quoq; reddit acutū. Et istas qttuor utilitates tangit ēt Aui. ii. can. loquēs de feniculo. Et circa quartā utilitatē nota ꝙ Aui. loco pal. de semine feniculi dicit. Democritus existimauit qd̓ uenenosi uermes pascūt feniculi recētis semen ut eoꝝ uisus confortet: ut uipere & serpētes fricāt oculos suos cū egrediunt de cauernis suis post hyemē super ipm ut illuminēt oculi eorū. Sciendū ulterius ꝙ feniculus tarde digerit: male nutrit: & paꝝ: & ergo non cōpetit uia sibi: sed magis uia medicinę: nō igit utendū est eo in regimine sanitatis: nisi ad correctionē malicię quorūdā aliorū ciboꝝ: sicut interdum cum lactuca comedimus petrosilinū ad resistendum frigiditati & humiditati lactucę: sic etiam cum cucurbitis pōt decoqui feniculus: & similiter cum rapis ad corrigendum malitiam earum.

ℭ Hic ponūtur duę utilitates anisi: quarū. Prima ē ꝙ anisum cōfortat uisum. Secun

Emendat uisum stomachum cōfortat anisum
Copia dulcoris anisi sit melioris.

da est quod anisum cōfortat stomachū: cuius causa est: qa anisum mundat stomachū a fleumatibus: & ipm calefacit: & ppterea ēt cōfert uisui: qa nihil ē qd̓ uisui magis noceat q̄ imundicia stomachi: qa a stomacho im mūdo eleuant fumi imundi q oculis nocent prurbādo spūs uisiuos: & ista duo iuuamenta facit anisiū dulce. Et pręter istas utilitates Aui. ii. cano. c. de aniso. plures alias utilitates anisi ponit. Vult. n. ibi. ꝙ anisum est aperitiuū: dolorū sedatiuū: est uentositatū resolutiuū: sedatiuū sitis: cāne ex humiditatibꝰ salsis apitiuū: & opilationū epatis & splēis gñataꝝ ex humiditatibꝰ: & si[illegible]r renū uesice: & matricis: prouocatiuū urinæ & mēstruoꝝ: & mūdat matricē a fluxu humiditatū albaꝝ & ē motiuū coitus.

ℭ Hic ponitur unum iuuamētū spodii: & ē quod

Si cruor emanat spodium sumptū cito sanat

spodium sumptū sanat fluxū sanguinis: cuius causa pōt esse: qa spodium

habet uirtutē ꝓpriā cōfortādi epar: & sic fortificato epate qđ est fons & origo sanguinis: sanguis ab eo melius retineť: & dicit Aui.ii.cano.c.de spodio: qđ spodiū est radices cānaꝝ aduste. Diciť.n.quo ipse adurūtur pp fricationē suaꝝ extremitatū cū uētus eas perflat. Simon tñ ianuensis dicit qđ spodiū est res cuius origo nos latet: res tñ adusta uideť & diuisiōes cānaꝝ adustarū: & nedū spodium cōfert in nimio fluxu sanguinis: immo ēt in nimio fluxu uētris & uomitu.ut dicit Ra.ī Almā.& cōfert ēt in febribus acutis: ꝯfortat cor & tremori eius: & sincopi facte ex effusiōe colere ad stomachū auxiliať.ut uult Aui.loco pal.Et est sciēdū circa pdicta qđ sicut spodiū habet respectū ad epar & ꝓprietatē cōfortandi ipm: ita sunt alique medicinę q̄ habēt similē aspectū & similē proprietatē confortandi aliq̄ alia mēbra spālia: sicut macis cor: muscus cerebrū ligritia pulmonē: capperes splenē: & galāga stomachū: ut patet in his uersibus.
Gaudet epar spodio: mace cor cerebrum quoqꝫ musco.
Pulmo liquiricia: splē.cap.stomachusqꝫ galanga.

Vas cōdimenti pręponi debet edēti
Sal uirus refugat: & non sapidumqꝫ saporat.
Nam sapit esca male quæ datur absqꝫ sale
Vrunt per salsa uisum: spermaqꝫ minorant
Et generat scabiem pruritum siue uigorem

¶ In hoc textu tria sunt. Primo poniť unū documētum generale qđ obseruā apud oēs: & est qđ uas cōdimēti.i.salis qđ cōi nomine salinū diciť dēt preponi in mensa ipi edenti iuxta illud commune metrum. Sal primo poni debet primoqꝫ reponi. Omnis mensa male ponitur absqꝫ sale. Secūdo tanguntť duo iuuamēta salis. Primum est quod sal resistit ueneno: cuius duplex pōt esse causa. Vna est: qa sal exsiccatiuū est: & sic sua siccitate exsiccat humiditates ex qbus pt seq corruptio. Alia cā est: qa sal exsiccat & cōprimit humiditates a corpe extrahēdo. Et sic claudit poros: & p cōsequēs ꝓhibet penetrationē ueneni q̄ fieri deberet p poros. Secundū iuuamētū salis est qđ sal inducit saporē in cibariis: nā cōiter uidemus ad sensum qđ nulla cibaria sapiūt sine cōmixtione salis: ut dicit tertius uersus. Tertio ponunť.iiii.nocumēta salis siue cibarioꝝ ualde salsoꝝ. Primum est qđ cibaria ualde salsa urunt uisum.i.depdunt uisum uel nocēt uisui: cuius cā pōt esse duplex. Primus est: qa res nimiū salse inducūt nimiam siccitatē: q̄ ēst cōtraria oculis: q sunt instrumēta uisus: cū oculi sint de natura aq: ut diciť in desensum & sensato. Secunda cā est: qa cibaria multū salsa sunt pruritiua & mordicatiua mō ut supius dictū est a cibariis mordicatiuis ī stomacho existētibus eleuanť fumi mordicatiui: q sui mordi-

catiōe oculis nocent: ac ipsos multū rubrificāt. Et ergo uidemus qđ bulliētes sal rubeos cōiter hñt oculos. Secūdū nocumētū ē qđ cibaria multū salsa minorāt spma: & rō est: qa cibaria multū salsa multū exsiccāt oēs humiditates corpis q̄re ēt spma exsiccaẗ & sic minoraẗ. Tertiū nocumētū ē qđ generāt scabiē. Cuius rō est: qa sal generat humorē acutū mordicatiuū adustū q etiā est cā scabiei. Quartū nocumētū qđ augēt pruritū. Et rō est: qa generāt humorē mordicatiuū & pruritiuū: & ista quattuor nocumenta cōmemorat Rasis in Almā. de sale dicens: eorū p̄terea sanguinē q multā ex eo sumpserint quantitatē adurit: uisum quoq; debilitat atq; minuit sperma & generat pruritū & scabiē: & preter ista nocumēta per salsa. i. multū salsa inducunt serpigines & impetigines: morpheam: leprā: indispositis: & uias urinę excoriant cū diu cōtinuantur. Moderate tamen salsa fastidium auferunt appetitum excitant atq; acuunt.

Hic feruore uigēt tres: salsus: amarus: acutus
Alget acetosus sic stipans ponticus atq;.
Vnctus & insipidus dulcis dāt tēpamentū.

¶ In hoc textu ponunẗ qualitates cuiuslibet saporis. Et primo dicit qđ isti tres sapores. s. salsus: amarus: & acutus calefaciūt corpus sumētis ipsos. Secūdo dr̄ q̄ isti tres sapores. s. acetosus: stipticus: & pōticus infrigidāt. Tertio dr̄ q̄ isti tres sapores. s. unctuosus: insipidus: & dulcis sunt tpati: nec inducūt in corpe caliditatē aut frigiditatē: & p intellectu āpliori: sciēdū est qđ ƀm Aui. ii. cano. trac. i. c. iii. octo sunt ueri sapores q sequunẗ insipidū: & sunt dulcedo: amaritudo: acuitas: salsedo: acetositas: ponticitas: stipticitas: & unctuositas: enumerādo tñ insipiditatē p sapore sicut textus facit hoc: tūc sūt nouē sapores: & capiẗ hic sapor p oī eo qđ gustu iudicaẗ: & īter istos sapores tres sunt calidi: ut dicit hic tex. s. salsus: amarus: & acutus: & ƀm Aui. lo. p̄al. Acutū est calidus: deinde amarꝰ: & deinde salsum: qm̄ acutū est fortius ad resoluēdū: incidēdū: & abstergēdū q̄ amarꝰ: & inde salsum est sicut amarū: cōfractū cū humiditate frigida. Et tres de istis saporibꝰ sunt frigidi. s. acetosus stipās. i. stipticus & pōticus. Pōticus tñ cęteris frigidior: deinde stipticus: & postea acetosus: & pp istud in oībus fructibꝰ q dulcescūt: prius est pōticitas uehemētis infrigidatōis: deinde postq̄ p calorē solis digestiuū aliquo mō digestū sunt fructus apparet ī eis stipticitas: & deinde declināt acetositatē sicut agresta: & postea dulcescunt: & licet acetosum sit minꝰ frigidū q̄ stipticū: tñ pp sui subtilitatē & penetrationē: in pluribus est maioris infrigidatiōis. Et ƀm Aui. loco p̄al. Pōticū & stipticū sunt in sapore ppinq̄: sed stipticū nō contrahit linguā nisi quo ad supficiē apparētē: sed pōticū cōtrahit & exasperat q̄ appet ī lingua. s.

supficiē:& occultū.s.interiora eius:& tres de istis saporibus sunt tpati.i. nō excedētis caliditatis uel frigiditatis:sicut dulcis:unctuosus:& isipid⁹ Licet.n.dulce sit calidū:tñ in eo non apparet fortitudo caliditatis:sicut dicit Ra.in Almā.Et est sciendum ulterius quod unicuiq; sapore pprie debent opatiōes:ut uult Aui.& Ra.locis pal. Operatiōes.n.dulcis sm Aui.sunt digestio & lenificatio & multiplicatio nutrimēti:& natura dili git ipm:& uirtus attractiua attrahit ipm.Et sm Rasi.dulce est gñatiuū multe colere rubeę & opilationū i epate & splene & flegmonis pcipue si pdicta mēbra ad hoc fuerint apparata:& uentris fluxus ex ipso sequit & mollificat stomachū:& cōfert pectori & pulmoni:corpus impinguat & augmentū spmatis tribuit.Opatiōes uero amari sm Aui.sunt abstersio & exaspatio.Et sm Ra.amarū calefacit & desiccat fortiter:cito sangui- nē ad adustionē & malitiā pducit:colerā quoq; rubeā & sanguinē augmē tat.Opatio uero pontici sm Aui.est cōtractio si pōticitas sit debilis: aut expressio si sit fortis:& sm Rasis pōticū corpus īfrigidat & desiccat car- nis & sanguinis minorationē facit:si multotiens aliqs eo utat:stomachū quoq; cōfortat & frequenter uentrē cōstringit:& sanguinē gñat melan- colicū.Opationes uero stiptici sm Aui.sunt cōtractio:inspissatio:indu- ratio:& retentio.Et sm Ra.opationes eius sunt sicut pontici:licet debi liores:qa ipse uidet cōprehēdere stipticū sub pōtico:quia de stiptico ni hil dicit expresse.Opatiōes uero unctuositatis sm Auic.sunt lenificatio lubrificatio & coctio.i.digestio parua.Et sm Ra.unctuosum stomachū mollificat:& uētris facit fluxū:& facietatē añq̄ hō sibi q̄titatē sibi necessa riā assumat adducit:& calefacit:maxime tñ febricitātes & habētes epar & stomachum calidū.Corpus etiā humectat & lenit:fleuma uero auget: & cognitionē ebetē reddit:& auget somnū. Opationes uero acuti sunt resolutio incisio & putrefactio sm Aui.& sm ablutio Rasis.Acutum ca lorem auget:& corpus cito īflāmat & sanguinē adurit:& ipsum prius in coleram rubeam mutat:& postea in nigram. Opationes salsi sm Auic. sunt abstersio exsiccatio & prohibitio putrefactionis: & sm Rasis dicte sūnt in textus imediate pcedenti.Opationes uero acetose sunt sm Aui. infrigidatio & incisio: Et sm Ra. acetosum colerā rubeā & sanguinem reprimit & uentrem stringit:si stomachus & intestina mūda fuerint. Si autem fleumatis in eis fuerit multitudo uentris facit fluxum & corpus infrigidat:uirtutem quoq; digestiuā debilitat & pprie in epate.Neruis uero & neruosis mēbris nocumentum affert & corpus desiccat:uirtutē autē appetitiuā excitat.De opationibus uero insipidi dicit Ra.qd aliqd est insipidum qd magis nutrit.s.qd equalitati magis uicinū est:aliud est qd temperate calefacit:& aliud quod tpate īfrigidat:& si cum ipso fue- rit multa humiditas humectabit:si uero siccum fuerit desiccabit.

℃ Hic ponunt.iiii.iuuamenta uipe.Primū est qđ uipa mundat dentes.

Bis duo uipa facit:mūdat dētes:dat acutū
Visum:ꝙ minus est iplet:minuit ꝙ ab ūdat

Cuius cā est:quia pp panē diutius inhęrentē denti/bus q̄ uinū solū sine pane:limosi tas illa dētibus adhęrēs a qua dētes luridi dicūt:a uino meli⁹ cōsumit & abstergit.Secūdū ē ꝙ acuit uisū:qa ꝓhibet malos fumos ad cerebꝝ ascē dere q offuscarēt:spūs uisiuos p eoꝝ īmixtionē:& istđ facit ex eo:qa dige rit materias malas ī stomacho exñtes.Tertiū est ꝙ min⁹digestū facit di geri:qa facit clausionē orificii stomachi:& ꝯfortat digestionē.Quartū ē qđ supflue digestū ad mediū reducit:& totū istud maxie ueritatē hēt de uipa panis cū uino:dūmō pāis prio assat⁹ sit:aut supra prunas exsiccat⁹.

Omnibus assuetam iubeo seruare dietam.
Approbo sic esse:nisi sit mutare necesse.
Est Ipocras testis:qm̄ sequit mala pestis
Fortior est metha medicinę certa dieta.
Quā si nō curas:fatue regis & male curas

℃ Hic ponūtur aliqua documen ta:quoꝝ.Primū est qđ oībus bo/nū est ꝑuare die/tā cōsuetā:& per dietā intelligitur administratio ci bi & potus:& rō huius documēti est:qa trāsgressio a cōsuetudine nocet nocumento ma/gno:cōsuetudo.n.est altera natura:sicut igit naturā custodire oportet: sic & cōsuetudinē:& spāliter si cōsuetudo fuerit laudabilis.Et sicut opor tet seruare cōsuetā administrationē cibi & potus:ita ēt oporᵗet ꝑuare cō suetudinē in aliis rebus non naturalibus ꝓpter eandē rōnē.Vñ si aliqs fuerit consuetus multū laborare:& uelit hāc cōsuetudinē omittere:& in ocio uiuere:uel multo minus laborare:uel aliā spēm laboris assumere:& aliud tp̄s uel aliū modū ꝓculdubio multū ex hoc debilitat.Et silr intelli git in cibis & potib⁹ somno & uigiliis & euacuatiōibus & aię accidētib⁹. In oībus.n.multū obseruāda est ꝯsuetudo si sit laudabilis uel paꝝ lauda bilis uel īdifferēs in bonitate & malitia respectu huius ad qđ debet fieri ꝑmutatio.Et circa istud sciendū est qđ assueti exercitare uel laborare q/busdā laboribus cōsuetis:dato ꝙ tales sint debiles uel senes minus ledū tur:& fortius laborant q̄ si essent iuuenes inconsueti.Et istud uult Ipo.ii. ampho.dicēs.Assueti assuetos ferre labores:& si fuerint imbecilles aut senes incōsuetis fortibus & iuuenibus facilius ferūt.Et rō est:qa isti hñt maiorē inclinationem & cōsuetudinē ad istos labores:nam consuetudo prius habita leuior est:ut dicit in cōmēto ꝑdicti ampho.Et ista est causa quare uidemus

quare uidemus hoies debiles : ut senes q ex consuetudin aliqñ exercent opus mechanicum facere aliqua q̃ facere nõ possent eius fortiores & iuniores: aut minus ab eis ledunt : sicut uidemus molitorẽ debilẽ facilius saccũ eleuare q̃ eo fortiorẽ: & fabrꝝ antiquũ minus ledi malleatione q̃ iuuenẽ fortẽ nõ consuetũ. Secũdũ documẽtũ est qđ mala pestis. i. magnũ nocumentũ sequit ex pmutatiõe diete consuete. ut uult Ipo. Nisi fuerit necesse eã pmutare. Est aũt necessariũ eã pmutare. Primo qñ est illaúdabilis: sic quod ex ea pueniret ad pessimas ęgritudines: sicut consuetudo comedendi malos cibos in fine ex necessitate pducẽtes ad malas ęgritudines. Talẽ. n. ɔsuetudinẽ & similes necesse est corrigere & pmutare uel totaliter uel saltẽ infra terminos latitudinis eaꝝ: sed hoc debet fieri paulatim: & fm quẽdã ordinẽ: nam ois subita mutatio uehemẽter nocet: & specialiter a cõsueto ad incõsuetũ. Secũdo necesse est eã pmutare: ut aliqs minus ledat ex incõsueta si postea ad eã se trãstulerit: si. n. qs ad oẽm dietã se assuescat: minus ab oi ledet cũ se ad eã trãstulerit. Et istud etiam intelligẽdũ est in aliis rebus nõ naturalibus. Et istud est qđ dicit Ipo. ii. ampho. Ex multo tpe cõsueta: & si fuerint deteriora: inconsuetis minus molestare cõsueuerunt: oportet igit ad nõ cõsueta transmutare. Et circa istud est sciendũ quod qsq; debet sibi cauere ne unius rei q̃tũcunq; bona sit sibi cõsuetudinẽ faciat q̃ ipm seruare sit necessariũ. Verbigratia: si qs uno cibo consueto semper utat: uel aliquo potu: uel totaliter ab eis abstineat: uel dormire uel moueri uel coire totaliter assuescat: ad hoc grauiter astringit: maximũ. n. incurret nocumentũ si interdũ ab eisdẽ oportet abstinere: sic igitur quodlibet corpus se disponere debet ut calorẽ & frigidus pati possit: & ad motiões: & ad qualibet nutiẽtia aptus reddat: & ut somni & uigiliaꝝ horas: mãsiões: & domos lectos: & indumẽta sine lesiõe permutare possit. Quod qdẽ poterit fieri si ɔsuetudo nõ obseruet ad unguẽ: sed interdũ ad incõsueta trãseamus. Oportet igit ad incõsueta aliqñ permutare: & istud uult Rasis. iiii. Almã. c. de cõseruatiõe consuetudinũ. Tertiũ documentũ est ꝙ fortior & potior metha in medicãdo ęgrũ est administrare dietã certã: q̃ si medicus nõ curauerit: & aliam indebitã administrauerit fatue regit ęgrũ & male eũ curat. Et circa istđ est sciẽdũ ꝙ triplex est dieta. s. grossa: q̃ est q̃si dieta sanoꝝ: & tenuissima: q̃ est nihil dare uel q̃si: & media: q̃ absolute tenuis dr: & ista diuidit in dietam tenuẽ declinantẽ ad latus grosse: sicut aq̃ carnis oua sorbilia: & pulli parui: & declinantẽ ad tenuissimã: sicut aq̃ ordei: mellicratũ: & uinũ granatoꝝ: & mediam quę certa noiat: ut ptisana nõ colata: & extremitates pulloꝝ: & ista dieta certa ĩ pluribus cõuenit ęgritudibus: nõ tñ ĩ oibus: nõ. n. cõuenit in ęgritudibus longis: qa in talibus oportet uirtutẽ lõgo tpe esse anteq̃ pueniat ad uictoriã: & uirt⁹ cũ dieta certo tpe nõ posset p

durare sine magna debilitate: oportet ergo ī tali ęgritudine cibū īgrossare: silr nō cōuenit in acutissimis ęgritudinib⁹.s.in illis q̄ terminant in q̄rto die uel an̄: qa in talibus ɔuenit dieta tenuissima. ut uult Ipo.i.apho. ibi ad ultimas ęgritudines ultimę curatiōes ad perfectionē sūt potētes.

Quale qd & qn̄: q̄tū quotiēs ubi dando
Ista notare cibo debet medicus dientando

¶ In isto tex. ponūt sex a medico cōsiderāda in admistratiōe diete. Primū ē quale.i. cuius qualitates debet esse cibus: qa in ęgritudine calida debemus ęgrū dietare frigido cibo: & infrigida calido: in humida sicco: in sicca hūido. Verūtamen qa naturalis cōplexio dieta sibi similiter cōseruari debet: ut uult Gal. ī tegni. ibi: calidiora calidioribus īdigēt adiutoriis: frigidiora frigidioribus &c. Secundū est qd.i. cuius substantię debet esse cibus: qa athlete & rustici fortibus exercitiis suppositi debent dietari cibo grosso: qa in eis uis digestiua est fortis: & sic nō debēt ut cibis subtilibus: ut pullis: caponibus: carnibus uitulinis seu edinis: qa iste carnes in eis adurerent: aut nimis cito digererent: q̄re necesse eēt eis sępe comedere: nobiles uero & in ocio⁹ uiuētes debēt uti dieta subtilis substātię: qa ī eis uirtus digestiua est debilis: non potēs in grossos cibos: cuiusmodi sunt carnes porcinę salsę & bouinę: pisces sole exsiccati: silr in ęgris: ęgrotātes ęgritudinibus acutis debent uti subtiliori dieta q̄ ęgrotantes ęgritudinibus cronicis.i. lōgis sicut quartanis. Tertiū est qn̄.i. quo tēpore dieta debet dari: qa in sanis maxime debet attendi cōsuetudo. Vnde in estate hoīes surgētes & ɔsueti bis solū in die comedere: debēt comedere hora.x.uel modicū ante: & nō expectare mediū diei ꝑpter nimiū diei calorē: silr debēt cenare hora.vi.uel modicū post: in hyeme uero debēt prādere hora.xi.uel.xii. ꝑpter lōgitudinē somni: & deinde cenare hora.yii.uel modicū post: & maxime seruāda est cōsuetudo: in ęgris uero ēt cōsiderādū est tp̄s: qa in febribus: in paroxismo: uel statim ante paroxismū: uel statim post: nō est danda dieta: qa si stati ante paroxismū: uel in paroxismo def: natura diuertit a digestione materię febris: per hoc qđ debet digestiōi cibi eē intēta: & nō debet dari stati post paroxismū: qa uirtus adhuc multū debilitata est ex paroxismo īmediate p̄cedēti: debet igit dari dieta ante paroxismū tāto tēpore ꝙ possit digeri ante aduentū paroxismi: uel dēt dari aliquo tp̄e post paroxismū: & hoc ē uerū nisi timeat magna debilitas uirtutis: tūc.n. dādus est cibus quocūq; tēpore: accidētib⁹.n. uirtutē dissoluētib⁹ cibus illico dādus est. ut uult Gal. ī cō. illius apho.i. parti. cōtēplari aūt oportet. Quartū est q̄tū.i. q̄titas cibi sumendi: qa ut dictū est prius: q̄titas cibi ęstate comedēdi ꝑ q̄libet uice debet esse pau-

ca:qa calor naturalis tūc debilis est ꝑpter nimias resolutiões: in hyeme uero cibus una uice sumēdus debet esse multus : qa uirtus digestiua tūc fortis est cū calor naturalis sit unitus ꝑpter frigidus circūstans ut dictū est prius ibi. Tpibus ueris. Quintū est quotiēs.i.quotiēs in die sit cibus dandus:qa in estate debet sæpius dari q̄ in hyeme:autūno uel uere licet modicum ꝑ qualibet uice:ut ēt prius dictū est. similiter uirtute digesti- ua existente debili sępe & modicum de cibo est dandū:uirtute uero exi- stente forti potest multū dari & paucis uicibus. Sextum est ubi.i.in quo loco:quia cibus non est sumēdus in loco frigido multum : nec multum calido:sed magis in loco temperato.

Ius caulis soluit:cuius substātia stringit
Vtraq; quādo datᷣ uenter laxare paratur

℄ In hoc textu autor dici tria. Primū est qđ ius caulis.i.aq̄ & maxime primę ebulitionis caulium si bulianᷣ:soluit uentrē:cuius cā est:qa in foliis & ptibus exterioribus caulium est uirtus q̄dā nitrosa abstersiua debiliter inhęrēs: & facile separabilis p modicā decoctionē siue ebulitionē q̄ sparsa p aquā ipsam laxatiuam reddit:& hinc ēt est ꝙ prima aqua decoctiōis caulium magis laxat q̄ secūda:qa ista uirtus nitrosa abstersiua p primā decoctio nē plurimū sepaᷣ. Secundū ꝙ dicit est : ꝙ substātia caulium:& hoc post decoctionem eorū stringit uentrē:& causa est:qa omnis uirtus q̄ laxaret p decoctionē ab ea ablata est : & manet substantia terrea sicca q̄ uentrē stringit. Tertiū quod dicit est:ꝙ utraq; simul sumpta.s.aqua decoctio- nis cauliū & substantia eoꝝ laxant uentrē:& rō est:qa uirtus abstersiua & nitrosa in aqua manet.gratia cuius totū laxat. ꝑ maiori notitia sciendū est primo:ꝙ caules generant humorē melancolicū & somnia mala:mali sunt stomacho:parū nutriūt:uisum obtenebrāt:somnū inducunt men- strua:& urinā ꝓuocant.ut ptim Auic.ii.cano.& ptim a Ra.iii. Alman. colligiᷣ. Secundo sciēdū ꝙ comextio caulis siue decoctiōis siue seminis eius prohibet & retardat ebrietatē:ut uideᷣ innuere Arist.iii.pti.ꝓbleu ma.q̄rens:pp qđ caulis soluit crapulā. Et idem uolunt Ra.& Aui.locis preal. Cuius cā potest esse ista ꝭm aliquos:qa pp comestionē caulis eleuā tur fumi ualde grossi ingrossantes fumositates uini:q̄ ingrossate impedi untur penetrare ad cerebrū pp eoꝝ grossitudinē. Philo.uero ꝓbleuma te prędicto aliā dat cām istā.s.qa quod trahit humidū uinosum ad se ac a corpore repellit & corpus infrigat:curat crapulā : sed caulis est hmōi: ergo curat crapulam. Quod autem caulis sit huiusmodi probat:quia p succū caulis q est diureticus trahunᷣ humiditates uinose īdigeste a toto corpe:& in uesicā deferunt:& per substantiam eius frigidam stipticam

& terream in stomacho relictam non potentem penetrare infrigidat totum corpus. Et per consequens curat crapulam hoc modo: quoniã superfluitates subtiles que non poterant deorsum tendere propter caliditatem uini mouentem eas ad superiora: ut ad cerebrum ferunt reprefle deorsum & uirtute succi trahuntur ad uesicã. Est enim diureticus & mẽstruorum prouocatiuus: ut dictum est.

DE MALVA.

Dixerũt maluã ueteres qa mollatí aluũ
Malue radices rase dedere feces.
Vuluã mouerũt & fluxũt sepe dederũt.

¶ Hic ponũtur .iii. proprietates siue effectus malue: quorum. Primus est ꝙ malua mollificat uẽtrẽ: quia est unum de remollitiuis. Sunt enim quattuor remollitiua. s. malua: bismalua: brãca ursina: & mercurialis: ex quibus communiter fit clistere lenitiuũ & mollificatiuum quod ualet ad fecum induratarum ductiõem. Et est duplex malua: quedam enim est habens sanguineos flores & alia habens albos flores. Et in ista est maior proprietas mollificandi q̃ in prima. Secũdus effectus est quod radices malue abrase educunt feces: & hoc est quando ex ipsis fiunt suppositoria sicut solent fieri de radice mercurialis. Tetius effectus malue est quod facit fluxum menstrui in mulieribus: & hoc est propter nimam eius humectationem & lubrificationem: qua uene matricis facilius a sanguine acuto funduntur. Et dicit platearius quod certo experimento menstrua prouocat.

DE MENTA.

Mentitur menta si sit depellere lenta
Ventris lũbricos stomachi uermesq nociuos

¶ Hic autor ponit unũ documẽtum de menta dicens: quod mẽta non debet denominari hoc nomine menta si non habeat uim statim auferendi uermes uẽtris & stomachi. Menta enim magne & fortis est aromaticitatis & magne amaritudinis: & ideo quemadmodum absinthiũ uermes interficit sic & menta. Et debet dari decoctio eius sicut & absinthii & non subina. Aduertẽdum tamen quia multum calida est & sicca sanguinem adurẽs non competit uia cibi in regimine sanitatis: bene tamẽ conuenit uia medicine: quia stomachum confortat & ipsum calefacit & sedat singultũ & digerit. & prohibet uomitum fleumaticũ & sanguineũ: & ad coitũ incitat ꝑpter inflationẽ q̃ est in ipsa & humiditatẽ ortolanã: & ꝓhibet sputũ sanguis: & confert ad morsum canis rabiosi: & est ꝑpria ad illud: & si frustra ipsius i lacte dimittunt nõ caseat: ut colligit ex Aui. li. ca. c. de mẽta.

¶In hoc textu autor principaliter tria facit. Prio innuit magnã utilitatẽ saluię querẽs per modũ dubii. cur hõ moriatᷓ: i cui⁹ orto crescit saluia. Ad hoc respõdeᷓ in secũdo uersu sic: ꝙ nulla est medicia crescens in ortis que ꝓhibeat mortẽ q̃uis in ortis bene crescat medicina

DE SALVIA.

Cur moritur homo: cui saluia crescit in orto
Contra uim mortis non est medicamẽ in ortis
Saluia cõfortat neruos manuumq; tremorem
Tollit: & eius ope febris acuta fugit
Saluia castoreũ lauendula premula ueris
Nastur: athanasia sanant paralitica membra
Saluia saluatrix naturę consiliatrix

ꝓhibẽs putrefactionẽ corporis & humiditatẽ naturalem defendens ne cito dissoluatᷓ. Et istud innuit Aui. in. i. c. singulari dicẽs: & ars qdẽ sanitatẽ custodiens nõ est ars q̃ a morte securos nos faciat: neq; corpus ab extrinsecis nocumẽtis muniat: neq; unũquodq; corpus ad ultimã uitę longitudinẽ ꝑducat q̃ est ꝭm hoĩem absolute: sed de duabus rebus securitatem prebet putrefactionis penitus ꝓhibitiõe & defensiõe humiditatis: ne cito dissoluatᷓ. Secũdo ponit tres effectus saluię: quoꝝ. Primus est qꝺ saluia cõfortat neruos: qa exsiccat humiditates: qbus impediunᷓ & relaxanᷓ nerui. Secũdus est ꝙ remouet tremorẽ manuũ: cuius cã est: qa confortat neruos ut dictũ est. Iã omne cõfortãs neruoꝝ tremorẽ remouet: cũ tremor causeᷓ ex debilitate neruoꝝ & ꝑpterea senes aliq & uetule specialiter imponũt potui: siue cibo eoꝝ folia saluię. Tertius est ꝙ remouet febrẽ acutã. i. impedit eã ne cõtingat: cuius cã põt eẽ: qa exsiccãdo humores ĩpedit eorũ putrefactionẽ: ad q̃ posset seq febris acuta. Et ꝑ maiori noticia sciendũ est ꝙ saluia est calida: & sicca: & iõ nõ multũ cõpetit per se uia cibi: qa tñ ipsa saluia multũ cõfortat: neruos hoĩes ĩ sanitate multũ utunᷓ saluia dupliciter. Prio qdẽ cõponẽdo ex ea uinũ saluiatũ quo uino hoĩes in latitudine sanitatis utunᷓ: specialiter in principio mense: & cõpetit hmõi uinũ paraliticis & epilẽticis moderate sumptũ & precedenti purgatiõe antecedẽtis medicinę. Secũdo utunᷓ saluia in salsis: nã excitat appetitũ: & specialr̃ cũ stomachus fuerit repletus malis humoribus crudis & indigestis: & est duplex sauia. s. domestica: & habet lata & folia magna. Alia ẽ q̃ uulgariter nobilis diciᷓ: & habet minora & strictiora folia: & apud medicos diciᷓ lilifagus. Tertio enumerat autor sex res medicinales ualentes in curatiõe palisis: & diciᷓ ꝙ saluia castoreũ lauẽdula premula uelis nasturciũ & athanasia curant & sanat mẽbra palitica. i. palisi tacta siue debilitata. De saluia aũt causa patet ex dictis: qa ut dictum est:

salula cōfortat neruos:q ī palisi debilitati sūt: & ēt qa saluia calida ē:& sic ca cōsumit materiā fleūaticā ībibitā neruis ex q̄ fit palisis. De castore pa= tet:qa castoreū est maxīe cōfortatiuū calefactiuū & exsiccatiuū neruorꝝ: dicit.n. Aui.ii.can.c.de eo qđ subtilius & fortius oī ꝙ calefacit & exsic cat:& postea dicit ꝙ cōfert neruis & calefacit & ɔfert tremori & spasmo humido & stupori & palisi:& postea adhuc subdit qđ nō est aliqd magis iuuatiuū uentositatū aure q̄ ipm cū ex castorio accipit̄ q̄tū est lens una & dissoluit̄ in oleo nardino & distillat̄ in eā:plures alios effect⁹ habet casto= reū:quos Aui.narrat lo.p̄al. Et ē castoreū testiculus cuiusdā aīalis mari= ni:ꝙ dr̄ castor:& oleū đ castore ēt multū ualet ī palisi:sicut castoreū post euacuationē materię:qa tūc illā materiā q̄ residua est cōsumit:& neruos cōfortat:de lauēdula ēt patet:qa sua aromaticitate ɔfortat neruos & ca= lefactiōe cōsumit materiā palisis de p̄mula ueris:ēt patet qa sua aromati citate & calefactione cōfortat neruos:& dr̄ p̄mula ueris:qa ē de primis aromaticis in uere crescētib⁹:de nasturcio:patet:qa nasturciū est calidū & siccū subtiliatiuū & īcisiuū & resolutiuū:q̄re aufert materiā palisis:& di cit Aui.ii.ca.c. đ eo ꝙ ɔfert oī mollificatōi neruorꝝ:qa calefacit & educit fleumata:& mūdificat neruos a fleumate:& iō cōsulūt medici ut nastur= ciū ī q̄dragesima edat̄:ppea qa cibi q̄dragesimales sūt fleumatici:& ē na sturciū herba cōis crescēs in locis frigidissimis.s.ī locis petrosis & aquo sis ubi sunt multi fōtes:de athanasia uero q̄ alio noīe dr̄ tanacetū:teuto nice tēte ul' reynuaē:patet qa ista herba hēt uirtutē purgādi fleūate & sua caliditate exsiccat neruos:& hēt uirtutē purgādi uermes & materiā ex q̄ gñant̄:& iō gallici cōiter ī dieb⁹ paschalib⁹ utunt̄ athanasia frixa cū ouis ad purgādū fleūata ex piscib⁹ ī q̄dragesima gñata ex qb⁹ facile gñant̄ uer mes īdispositis:& ī fine tex. autor subdit ꝙ saluia dr̄ q̄si saluatrix naturę:

DE RVTA.

Nobilis est ruta:quia lumina reddit acuta
Auxilio rute uir quippe uidebis acute.
Ruta uiris coitū minuit mulieribus auget
Ruta facit castū:dat lumen:& ingerit astū.
Cocta facit ruta de pulicibus loca tuta.

¶Hic pōit autor q̄ttuor effect⁹ ru= te. Prius est quod acuit uisum & p̄= prie succ⁹ eius:ut dicit Aui.ii.ca.c. de ea:& pri⁹ dictū est ibi Allea ͥ nux ruta. Secunda est ꝙ ruta minuit desideriū coeūdi uiris sed in mulieribus auget:cuius cau sa pōt esse ista:qa ruta sua caliditate & exsiccatiōe spma in uiris minorat: qđ subtile ē & aereū:sed in mulieribus subtiliat & calefacit:qa ī eis spma est aquosū & frigidū:& ergo eas magis ad coitū incitat pp subtiliationē & caliditatē spermatis ex ruta. Tertius effectus eius est ꝙ ruta facit astu=

ciam.i.facilē apprehensionē & inuētionē alicuius medii in cā subtili: qa pp calefactionē & exsiccationē subtiliat spiritus: & sic ingeniū clarificat. Quartus effectus est qđ decoctio rute effugat pulices: & hoc si ex ea irroretur domus: qa interficit eas ꝭm quod cōiter dicunt medici & ꝭm Aui. in.iiii.trac.iii.c.de effugatiōe pulicū: quādo aspgit domus cum infusione colognide saliunt pulices & fugiūt: & similiter ex decoctiōe rubi. Et postea subdit Aui. & dixerunt qdā qn̄ ponit sanguis hirci in fouea in domo aggregat pulices apud eum: deide moriunt: & similiter aggregant super lignū linitū ex adipe ericii: & fugiunt ex odore caulis & foliorum oleandri. Et ꝭm aliquos nihil magis deiectiuum est pulicum q̄ res fortis odoris: & ergo ruta ualet/menta: mētastrum: lupulus: & super oia feces uel urina eq̄. Itē dom⁹ irrorata ex decoctiōe semis: rape occidit pulices. Et si fumigent domus ex cornu taurino fugient pulices. Pro captiōe tn̄ eaꝝ nihil melius est q̄ īpositio pauci bōbicis ī lecto: qa in illo aggregāt.

DE CEPIS.

De cepis medici non consentire uidentur.
Colericis non esse bonas dicit Galienus
Fleumaticis ṽo multū docet esse salubres
Presertim stomacho pulchrumq; creare colorē
Contritis cepis loca denudata capillis
Sepe fricans poteris capitis reparare decorē

¶ Hic loquitur autor de cepis: & dicit.v. Primū est ꝙ medici dissentiunt naturæ ceparū que aliq̄b⁹ uidet ꝙ cepæ bōę sunt fleumaticis. Aliqui uero quod eis non ualent: sicut forsan. Ra. uult: quia dicit eas.iii. Almā. generare humores sup̄fluos in stomacho & fleumaticos. Secundū est qđ Gal. dicit: Cepas multum obesse colericis: cuius causa est: qa ut dicit Aui.ii.cano.c.de Cepe. Cepe est calidū in tertio. & ergo nocet calidis: ut sunt colerici. Tertiū est quod cepe multū ualent fleumaticis: qa sunt calide incisiue subtiliatiue abstersiue & aperitiue: quare fleumaticos humores & uiscosos in fleumaticis multiplicatos digerunt: incidunt subtiliant & abstergunt. Quartum est quod cepe ualent stomacho: qa mundificant ip̄m a fleumatibus & ipsum calefaciunt. Et ergo dicit Auic. loco p̄al. qđ istud quod ex cepe comedit pp suā caliditatē confortat stomachum debilē: & pp istud etiā decorāt colorem faciei: qa nō est possibile colorē faciei esse uiuidum stomacho existēte multū fleumatico aut repleto malis humorib⁹ crudis & fleumaticis. Quintum est quod loca depilata.i.loca pilis priuata: pilos siue crines recuperant si conterant cepe cocte. & ex eis fricent loca depilata. Et istud uerum est quādo depilatio accidit ꝓpter opilationem poroꝝ & corru

ptionẽ materię ſub cute: qa cepe aperiunt poros: & reſoluũt materiam. malã q̃ ſub cute eſt: & bonã ad locũ attrahunt. Et ergo fricatio cũ cepis ualet ad alopiciã multũ. ut uult Aui. ii. can. c. alle. & yii. iiii. c. de cura alopicię. Et pp iſtud infert tex. ꝙ capitis decor poterit reparari p iſtã fricatione cũ cepis: qa capitis decor pili ſunt: ꝑ maiori noticia effectuũ ceparũ: ſciẽdũ eſt ꝙ cepe excitãt coitũ: appetitũ ꝓuocãt: faciẽ ruficãt: cũ melle uerrucas eradicant: ſitim faciũt: intellectui nocẽt: qa humorẽ malum groſſum generãt: ſaliuã multiplicãt: & ſuccus eaꝝ cõfert aq̃ deſcẽdẽti in oculum: & abſtergit uiſum: ſicut colligiẽ ex Aui. ii. cano. c. alle. Sciendũ ulterius ꝙ cepe trite cum melle & aceto conferunt morſui canis cabidi: & ergo quidam ſuperaddunt textui præcedenti iſtos duos uerſus.

Appoſitas perhibent morſus curare caninos:
Si trite cum melle prius fuerint & aceto.

Et de iſto etiam prius dictum eſt ibi. Allea nux ruta.

DE SINAPIS

Eſt modícũ granũ ſiccũ calidũq; ſinapís
Dat lacrimas purgatq; caput: tollitq; uenenũ

℄ Hic autor duo facit. Prío ponit cõplexionẽ ipſius grani ſinapis dicẽs: qđ granum ſinapis eſt modicũ granũ calidũ & ſiccũ: qđ ueꝝ eſt: quia eſt calidũ & ſiccũ uſq; ad quartũ gradũ ſm Aui. ii. cano. c. de ſinapi. Secũdo ponit tres ꝓprietates ſiue effectus grani ſinapis. Primus effectus eſt ꝙ commouet lachrymas: cuius cã eſt: qa ſua caliditate nimia ſubtiliat: & diſſoluit humiditates cerebri: ex qbus tũc pp eaꝝ fluxũ proueniũt lachryme. Secũdus effectus ſeminis ſinapis eſt ꝙ expurgat caput. i. cerebrũ mundificãdo & abſtergendo humiditates fleumaticas a capite: expurgat etiã caput naribus impoſitũ ꝓuocãdo ſternutationẽ ſua mordicatiõe: & iõ imponiẽ naribus appopleticoꝝ: p ſternutatiõem aũt expelluntẽ nocumẽta cerebri: & ſimiliter ſemen ſinapis ſua caliditate ſubtiliat fleumata: & diſſoluit illa q̃ opilant meatus cerebri: ex quoꝝ opilatiõe ſeqẽ appoplexia: & ſic relinqtur ꝙ ſemen ſinapis eſt ualde inciſiuũ fleumatis & conſumptiuũ & mũdificatiuũ. Tertius effectus eſt ꝙ tollit uenenum: & iſtud cõcordat cũ dicto Aui. loco pal. ſ. quod fugiunt ex fumo eius uermes uenenoſi.

DE VIOLE.

Crapula díſcutitur capítis dolor atq; grauedo
Purpureã dícunt uiolam curare caducos.

℄ Hic ponũtur tres ꝓprietates ſiue effectus uiolæ: Prius effectus eſt: ꝙ uiola hẽt ꝓprietatẽ ſedãdi ebrietatẽ: cuius cã põt eẽ: qa uiola odorẽ hẽt tpatũ atq; ſuauẽ: & talis maxime eſt cõfortatiuus cerebri: forte. n. cerebrũ non patiẽ cito ebrietatem:

ebrietatē:sed debile:& etiā uiola est frigida:quare cerebrū infrigidat:& sic ineptificat ipm ad recipiendū fumū calidū. Secūdus effectus eius est: ꝙ uiola est sedatiua doloris capitis atqꝫ grauedinis:& istud ē uerꝫ de dolore capitis ex calida causa, ut uult Aui. ii. can. c. de uiola. & sīr Rasi. iii. Almā & Me. Et rō est: quia uiola est frigida: & sic repugnat causę calidę. Tertius est ꝙ uiola dr̄ curare caducos: inde est epilēticos:& dr̄ notāter ī tex. dicūt: qa cōes auctores non attribuūt istū effectū uiolę. & ergo si iste effectus ꝯueniat uiolę: cā eius pōt esse: qa pp aromaticitatē uiolę cerebrū cōfortat: quo exñte forti a modicis nocumētis ñ ledit. & p ꝯñs ēt nō icurrit epilēsiā: q̄ dr̄ pua appoplexia ex opilatiōe neruorꝫ sēsatiuorꝫ ꝯstrīgēs.

DE VRTICA

Egris dat somnū. uomitū quoqꝫ tollit ad usum
Compescit tussim ueterē: colicisqꝫ medetur
Pellit pulmonis frigus uentrisqꝫ tumorem
Omnibus & morbis subueniet articulorum

¶ Hic ponunt septē effect⁹ urticę: quorꝫ. Primus est ꝙ urtica dat egris somnū. qa est subtiliatiua & īcisiua & abstersiua fleumatis & grossorū humorū naturā grauātiū & somniū īpedīetiū. Secūdus effectus eius est: ꝙ tollit uomitū & usus uomitus:& rō est. qa uomitus & nausea multū accidūt ex humore uiscoso: cuius urtica est incisiua. Tertius est ꝙ urtica sedat tussim antiq̄ & maxime mel in quo ꝑpata fuerit semina urtice: qa urtica de pectore fleuma expellit uiscosum: ſm Ra. iii. Alman. & similiter eius semina cū maxīe sint īcisiua abstersiua & subtiliatiua:& dicit Aui. ii. ca. c. de urtica. qđ cū bibit cū aq̄ ordei mūdificat pect⁹:& qñ decoquūt folia eius ī aqua ordei educit humores grossos q̄ sunt in pectore: sed eius semen est fortius. Quartus est ꝙ cōuenit colicis. i. colicā patiētib⁹: quia urtica est incisiua subtiliatiua resolutiua & abstersiua humiditatis fleumatice aut uētositatis grosse: ex qbus ꝓuenit colica plurimum:& est colica ęgritudo dolorosa in itestino dicto colō: sicut illiaca ęgritudo dolorosa in intestino dicto yliō. Quītus est qđ urtica pellit frigus pulmonis:& hoc pp sua caliditatē. Sextus est qđ urtica est sedatiua tumoris uētris: qa resolutiua est uētositatis: ex qua ut plurimū fit tumor uētris. Septimus est qđ urtica subuenit doloribus arculorū. i. iuncturarꝫ: sicut artetice sciatice & podagre. Et hoc uerū est qñ ꝓueniūt a materia frigida fleūatica grossa: cuius cā est: qa urtica est calefactiua incisiua subtiliatiua materię fleumaticę grossę:& pp istos effectus ſm Aui. ii. can. c. de urtica excitat coitum ꝓpric semē eius cū uino:& apit orificiū matricis:& soluēdo educit fleuma & humorē crudū sua abstersione:& nō cū uirtute solutiua q̄ sit in ipa. Ne tñ aliqs in gutture ex urtica aut eius semine ledat: bonū est qđ post

eius sumptionem bibatur aliquid de oleo rosaceo: & est urtica calida in principio tertii gradus: & sicca in secundo: ẜm Aui. loco p̄al.

DE ISOPO.

Isopus est herba purgans a pectore fleuma
Ad pulmonis opus cum melle coquatᷓ ysopus
Vultibus eximium fertur reparare colorem

¶ Hic ponuntur effect⁹ ysopi: quorũ. Primus est qđ ysop⁹ purgat fleuma a pectore: cuius cā est: qa ysopus est herba calida & sicca ĩ tertio: multũ abstersiua dissolutiua & cõsumptiua humiditatis fleumatice & habet respectũ singularẽ super ptes pectoris: & p̄terea ysopus ꝓpriissime dr̄ purgare fleuma a pectore. Scđs effectus ẽ qđ etiã uidelicet ad purgãdũ pulmonẽ a fleũate: eadẽ de cã. Et ꝓprie si coquatᷓ cũ melle: qa mel etiã abstersiuũ & abstersiõe mellis augmentatᷓ abstersio ysopi. Et istud idẽ uult Aui. ii. cano. c. de ysopo. dicẽs ꝙ ysopus ꝯfert pectori & pulmoni patiẽtibus adisnia in tussi antiqua: & eius decoctio cum ficubus & melle similiter. Tertius effectus est ꝙ facit bonũ colorẽ faciei: & istud ẽt uult Aui. loco p̄al. dicens qđ eius potus efficit colorẽ bonum. Et ꝓpter istos effectus soluendo educit fleuma & uermes. ut uult Auic. ibidem: & ẜm Platearium uinum decoctionis eius matricem mũdificat a sup̄fluis humoribus & abstergit.

DE CERIFOLIO.

Suppositũ cancris tritum cum melle medetur
Cum uino potum poterit separare dolorem.
Sępe solet uomitũ: uentremq̧ tenere solutum

¶ Hic ponuntur tres effectus cerifolii. Primus est ꝙ cerifoliũ tritũ cũ melle & suppositũ cancro curat ip̄m: & istud idẽ dicit Pla. c. de cerifolio: & est cancer apostema melancolicum corrodẽs partes corporis tam carnosas quã neruosas: & diciᷓ cancer: qa ꝓcedere uidetur ut cãcri. Secũdus effectus est qđ cerifoliũ bibitũ cũ uino abscindit dolorẽ uentris: cuius causa est: qa uentris inflationem de grossa uentositate ex qua ꝓuenit: dolorẽ mitigat: cũ stomachi uentositatẽ: & oium uiscerum soluit: & opilationem apit: & ad hoc etiam coadiuuat uinum. Tertius effectus est quod cerifoliũ cedat uomitũ & fluxum uẽtris: cuius causa est: quia cũ cerifoliũ calidũ est in tertio gradu & siccum in secũdo materiam illam digerit & exsiccat: ex qua prouenit uomitus: & istud maxime uerũ est: quãdo uomitus aut solutio uentris ꝓueniũt a materia frigida fleumatica: & preter istos effectus prouocat urinam & menstrua: & soluit dolorem lateris: renum: & uesicę: & precipue datũ cũ mellicrato.

¶ Hic ponunt duo effect⁹ enule cāpane: quoꝝ. Prim⁹ ē ꝙ enula cāpana

Enula campana reddit ꝑcordia sana
Cū succo rute si succus sumitur huius
Affirmāt ruptis nil esse salubrius istis.

cōfortat ꝑcordia.i.orificiū stōachi: qđ ꝓprie ꝑcordiū dr̄ siue mēbra spālia.i.mēbra āhelit⁹ q̄ uicina sūt cordi: & spālr̄ radix ei⁹. Quod aūt cōfortet orificiū stomachi patet: qa cū radix enule si odorifera ɔfortat mēbra neruosa: orificiū āt stomachi mēbrū neruosū est. Qđ aūt confortet mēbra spūalia patet: qa uinū factū ex enula ꝙ uocaṫ uinū enulatū mūdificat pectus & pulmonē, ut uult Aui.ii.can.c.de enula.& enula etiā ẜm ipm ibidē deglutita cū melle adiuuat ad expuēdū: & est ex eis q̄ letificāt & cōfortāt cor. Sc̄dus effectus est qđ succus enule cū succo rute maxīe ualet ruptis.i.patiēbus rupturā siue descēsū intestinoꝝ ad bursā testiculoꝝ: & hoc maxīe qn̄ ruptura ē pp uētositatē: qa illa dissoluūt succus rute & enule: & ꝑter istos effect⁹ enula bōa ē stōacho malis hūorib⁹ repleto: & apit opilatiōes epatis & splēis, ut uult Ra.iii. Almā. & ɔfert oīb⁹ lesiōib⁹ & doloribus frigidis & cōmotiōib⁹ uētositatū & īflatōis: ẜm Aui.lo.pāl.

¶ Hic ponunṫ duo effectus pulegii: quoꝝ. Primus ē qđ pulegiū & pricipalr̄ aq̄ eius sūpta cū uino purgat colerā nigrā. Sc̄dus ē qđ pulegiū habet ꝓprietatē curādi podagrā ueterē: ex quo habet ꝓprietatē liq̄faciendi & dissoluēdi fleuma: ex quo podagra sepi⁹ gn̄ari solet. Et circa istud ē notādū ꝙ ut dicit Plat. pulegiū ē calidū & siccū ī tertio gradu: subtilē hꝫ substātiā: uirtutē hꝫ cōfortatiuā ex aromaticitate: apitiuā ex substātia & q̄litatē: attractiuā ex ignea substātia uel natura cōsūptiuā ex calore & siccitate: & solū uinū decoctōis eius ualet cōtra dolorē stomachi: & ītestioꝝ ex frigiditate uel uētositate.

Cū uino colerā nigrā potata repellit
Sic dicūt ueterę sūptū curare podagrā

Hic ponūṫ tres effect⁹ nasturcii: quoꝝ. Prius ē ꝙ nasturciū hēt ꝓprietatē retinēdi crines defluētes & hoc si caput ungaṫ cū succo eius: uel si aq̄ ul̄ succ⁹ ei⁹ bibaṫ: & hūc effectuū tāgit Aui.ii.ca.c.de nasturcio dicēs. retīet capillos capitis cadētes bibitū & linitū. Sc̄dus ei⁹ effect⁹ est ꝙ curat dolorē dētiū: & hoc maxīe ex cā frigida: qa nasturciū ē īcisiuū resolutiuū & calefactiuū: ut patuit pri⁹ ibi. Cur moriṫ hō. Terti⁹ effect⁹ eius ꝙ succ⁹ eius habet ꝓprietatē curaudi sq̄mas pelli adherētes: qn̄ sumiṫ cū melle. & ex eo liniṫ loc⁹: & cā ē: qa tales squame gn̄anṫ ex fleūate salso. Nasturciū aūt

Illius succo crines retinere fluentes.
Allitus asseritur: dentisq; curare dolorem
Et squamas succ⁹ sanat cū melle punct⁹

ut pdictū est: oē fleuma purgat: & ergo p intus sumptū phibet causam squamarū: & ab exterius linitū sua abstersiōe eas abstergit: & maxime cū melle: qa hoc etiā abstersiuū est: & sic iuuat abstersionē nasturcii: & pter istos effectus nasturciū exsiccat putredinē uacuitatis uētris: mundificat pulmonē: & confert asmati: & in medicinis asmatis ponit pp illud quod est in ipso de incisiōe, & subtiliatiōe: calefacit stomachū & epar: & confert grossiciei splenis: & pprie quando ex eo fit emplastrum cū melle: & facit euomere colerā: & educit eam solutiōe: augmentū efficit in coitu: & soluēdo educit uermes: & prouocat mēstrua, ut uult Aui. ii. can. loco palle.

DE CELIDONIA.

Cecatis pullis hac lumina mater yrundo
Plinius ut scribit: quāuis sint eruta reddit.

¶ Hic ponit unū notabile de celidonia: & ē quod qn pulli yrūdinis excecati fuerint: tūc mater affert celidoniā & cū ea fricat oculos pulli excecati: & sic uisus restituit: & p hoc dat inuere autor qd celidonia maxie cōfortat uisum: & istud ēt manifeste patet: qa in medicinis ualētibus cōtra debilitatē uisus cōiter ponit: & est celidonia herba nota glaucū hñs succū: cā aūt q re ipsi yrundini data est uirtus cognoscēdi celidoniā plusq aliis auibus pōt esse ista: qa pulli yrūdinis sepius cecitatē patiunt q pulli aliaꝝ auiū: qa feces yrūdinū hñt uim exsiccatiuā oculoꝝ: & sepius patiunt a fecibus matrū: & est sciēdū qꝫ fm Platea, celidonia est calida & sicca i tertio gradu. Et ex qlitatibus suis & substantia habet uirtutē dissoluēdi cōsumēdi & attrahēdi. Et radices eius trite & in uino decocte ualent ad purgandū caput: & uuluam ab humore frigido & humido: si patiēs fumū per eos recipiat: & postea uinum gargarizet.

DE SALICE.

Auribus infusus uermes succus necat eius
Cortex uerucas in aceto cocta resoluit
Pomoꝝ succus flos partus destruit eius

¶ Hic autor tria dicit de salice. Primū est succus salicis auri infusus interficit uermes auris: & istud pōt cōuenire pp stipticitatē & exsiccationē eius. Et est hoc sciēdū qd fm Aui. ii. can. c. de salice: nō est aliud magis utilissimū q succus foliorū eius in cura saniei q currit ex aure. Secundū est qd cortex salicis. i. extrema ps eius in aceto decocta resoluit uerrucas. Aui. uero lo. pal. dicit qd eius cinis eradicat uerrucas linitus cū aceto. Et istud est pp uehemētē exsiccationē cineris eius: p deletiōe tñ uerrucaꝝ non est aliqd magis abscindēs uerrucas quā fricatio portulace sup uerrucas: & facit hoc portulaca sui pprietate & non quali

tate ſm Aui.ii.cano.ca.de portulaca. Tertium eſt qđ flos ſalicis & ſuccus pomoꝝ.i.fructuum eius nocent ptui: quia ꝑpter ſtipticitatem & exſiccationem eorum reddunt partum defficilem.

DE CROCO.

Confortare crocus dicatur letificando.
Membraq; defecta confortat epar reparando

¶ Hic ponuntur aliqua iuuamēta croci: quoꝝ. Primū eſt ꝙ crocus cōfortat corpus humanū letificādo. Et circa iſtud eſt ſciēdū ꝙ crocus tātā ꝓprietatē habet letificādi ꝙ datus ī maiori q̄titate q̄ debeat interficit letificādo ſiue ridēdo. Vnde di. Aui.ii.cano.c.de croco. Tres aurei de ipſo interficiūt letificādo: & eſt aureū pōdus dragma unius & ſemis. Secūdū eſt ꝙ crocus confortat mēbra defecta & principaliter cor. Confortat etiā ſtomachum pp ſuam ſtipticitatē & caliditatē: & eādem cām etiā reparat epar: & maxime pp ſtipticitatē: q̄ nō pmittit diſſolui epar: nimius tñ uſus eius inducit nauſeā & deiicit appetitū: & iſtud inuit Aui.lo.pal.dicēs: ipē facit nauſeā & deiicit appetitū: ꝓpterea qđ appoſitus eſt accetoſitati q̄ eſt in ſtomacho ex qua eſt appetitus: & pter iſtos effectus eſt faciēs ſomnū & obtenebrās ſenſus: & cū bibit in uino: inebriat: abſtergit uiſum & ꝓhibet fluxū ad ipſum: facit anhelitum facilem: & cōfortat inſtrumenta anhelitus: excitat coitum: & puocat urinam: ut uult Aui.lo.pal.

DE PORRO

Reddit fecundas pmanſum ſępe puellas
Iſto ſtillantē poteris retinere cruorem

¶ Hic ponuntur duo iuuamēta porri. Primum eſt qđ porrū pmāſum.i. p comeſtionē ei⁹: reddit puellas ſępe ſecundas. Cuius rō pōt eſſe: qa ſm Aui.ii.cano.c.de porro: cōfert coartatiōi matricis: & duriciei q̄ eſt in ipſa: q̄ pñt eē īpedimenta cōceptōis. Scđm ē ꝙ porrū abſcidit fluxū ſanguis nariū. idē uult Aui.lo.pal.& plures alii effectus eius dicti ſunt prius ibi. Allea nux ruta.

DE PIPERE.

Quod piper eſt nigrū nō eſt diſſoluere pigrum
Fleumata purgabit digeſtiuamq; iuuabit.
Leuco piper ſtomacho prodeſt tuſſiq; dolori
Vtile perueniet motum febriſq; rigorem

¶ Hic ponuntur multa iuuamenta piperis: & primo tria piperis nigri: quoꝝ. Primū eſt qđ piper nigrum nō eſt pigrum in diſſoluendo ideſt reſoluendo ꝓpter fortē eius caliditatē & ſiccitatē: eſt.n.calidū & ſiccum in quarto. Secūdū eſt qđ purgat fleumata: qa attrahit ex interiori corpe

fleuma: & ipsum cōsumit. Similiter fleuma in pectore & stomacho inui
scatū remouet: ipm calefaciēdo subtiliādo & dissoluēdo. Tertiū est ꝙ est
iuuamētū digestiue. & istud patet p Aui. ii. cano. c. de pipe: dicētē quod
pip est digestiuū faciēs appetitū: & istud maxie intelligēdū est de pipere
longo: ꝙ est magis cōueniēs digestiōi crudoꝝ humorū quā albū uel ni-
grū, ut testaṫ Gal. iiii. de regimine sanitatis. c. vii. Secundo ponit quinq;
iuuamēta leuco pipis. i. piperis albi quoꝝ. Primū est ꝙ piper albū cōfor
tat stomachū. & istud patet p Gal. loco pāl. dicentē: ꝙ est cōfortās stoma
chū sup alia duo pipera. & idē uult Aui. ii. can. c. de pipere dicēs: & albū
magis cōueniēs est stomacho & uehemētius cōfortat. Secundū est quod
piper cōfert tussi maxime ex materia frigida fleumatica: qa illā calefacit
dissoluit & incidit. & istud uult Aui. loco pāl. dicēs. ꝙ qñ administratur
piper in electuariis est cōueniēs tussi & doloribus pectoris. Tertium est
piper albū cōuenit dolori: & pōt istud intelligi de doloribus pectoris si-
cut ex Aui. allegatū est uel de dolore uentoso: tali. n. cōuenit oē piper qa
omne piper uentositate carminatiuū est uentositatū: & sic educit uento
sitates. Aui. uero lo. pāl. dicit pip albū & similiter lōgū cōuenire in dolo
re uētris pungitiuo si bibaṫ cū melle: & foliis lauri recētibus. Quartū est
ꝙ utiliter pōt preuenire motū febris. i. accessionē siue paroxismū febris
& hoc febris frigide: qa ī tali pip aliquo mō materiā calefacit & digerit.
Quintū est piper album ualet in rigore febriū: cuius causa est: qa piper
sua caliditate cōfortat neruos & materiā sparsam super eos consumit. &
Auic. dicit qḋ fricando fit inunctio ex ipso cum unguento & confert ri-
gori: & ista iuuamēta qnq; etiā pñt cōuenire aliis generibus pipeꝝ: ut ex
Aui. loco pāl patet. & pter istos effectus piper calefacit neruos: & lacer-
tos adeo qḋ ī hoc nō est aliud ei par: mūdificat pulmonē: ꝓuocat urinā
paucum de ipso: sed multū de ipso soluit uentrē. ut colligiṫ ex Aui. loco
pall. Et circa istud sciendū est qḋ triplex est piper. s. pip album: qḋ diciṫ
leucopip: pip longū qḋ diciṫ macro. & piper nigrum ꝙ dṙ melanopip.
albū dṙ ꝙ est uiride multū humidū: & qñ illud est desiccatū aliquantulū:
ita ꝙ appet q̄dā discōtinuatio inter eius ptes: nō tñ sit pfecte maturatū:
diciṫ pip longū: sed quādo est pfecte maturatū: tunc diciṫ pip nigrum.

Et mox post escā dormire nimisq; moueri.
Ista grauare solent auditus ebrietasq;

¶ Hic tangūtur tria grauedinem auditus īducētia. Primū est imme-
diatus sōnus post cibū sumptum & hoc usq; ad repletionē: cuius causa potest esse ista: quia
somnus imediate post cibū sumptū facit indigestionē ciborū: cibi autē
indigesti grossos ac indigestos fumos ꝑcreant: qa sua grossiciei meatus

auditus opilant: & etiā spiritus auditionis ingrossant & pturbant. Secundū est nimius cōmotus post cibū sumptū: qa talis etiā impedit digestionem & clausionem debitam orificii stomachi. Aliqui tamen textus loco nimis habent minus: & tunc sensus est qd̄ nullus motus post cibum sumptum etiam grauat auditū: Cuius ratio est: quia tūc orificium stomachi non ita facile clauditur: sicut per paucā deambulationē: qua cibi descendunt ad fundum stomachi: iam stomacho nō existente clauso fumi multi ascendunt ad caput grauantes auditum. Tertium est ebrietas: quia ex ebrietate procreantur fumi multi: & uapores qui ascendunt ad caput: & ad organum auditus: spiritum eius perturbantes & auditum grauātes: & non solum ebrietas inducit: nocumētū auditui: sed etiam uisui: & omnibus sensibus ppter eādē causam: ut etiam prius dictum est Auic. uero .iiii. in. c. ii. de cōseruatione sanitatis auris etiam dat tria nocentia auribus: & dicit. & ex eis quidem quæ nocent aur. & reliquis sensibus sunt fastidium & repletio & proprie somnus super repletionem. Et est sciendū qd̄ aliqui textus adhuc habent istū uersum continentē adhuc alia inducentia grauedinem auditus: & est iste: Balnea sol uomitus affert repletio clamor: quia ista inducunt etiam grauedinem auditus: maxime tamen tīnitum: quia dicit Aui. iiii. in. c. de cura tīnitus oportet ut oēs iste uitēt solem & balneum laboriosum & uomitum & clamorem & repletionē.

Metus: longa fames: uomitus: pcusio: casus
Ebrietas: frigus tinnitum causat in aure.

¶ Hic tangūt septem inducentia tinnitum in aure .i. sonū quem hō uī audiī exteri⁹.

Quorum primū est metus: & ɫm alios motus: causa est de metu: q in metu spiritus & humores mouenī ad interiora. s. uersus cor subito: ex quo motu facile motus generaī uentoſitas: quę penetrādo ad organū auditus tīnitum causat. De motu etiā patet: q ex motu corporali etiā cōmouenī humores & spūs ex qua cōmotiōe ēt generaī uētositas facile q̄ ueniens ad aures tinitū causat: qa tinitus causaī pp aliquā cōmotionē uaporis aut uētositatis circa organū auditus cōmouentiū aerē cōnaturalem in organo auditus existentē. Secundū est longa fames: & rōne subiungit Auic. iiii. in. c. ix. dicēs. & illud est pp agitationē cadentē in humoribus sparsis in corpe gescēribus in ipso: & cū nō inuenit natura cibū aliquē cōuertiī ad eos: & resoluit ipsos & mouet eos. Tertium est uomitus: quia ī uomitu qui est motus laboriosus mouenī maxime humores ad caput: in signū cuius oculos & faciē uidemus fieri rubeos: & uisus fieri nocumētum: & sic etiam facile mouentur in uomitu uapores & uentositates ad organum auditus. Quartum est percusio spere in capite & maxime in

aure: cuius causa est: qa ex tali etiā accidit uehemēs cōmotio aeris connaturalis in organo auditus existētis: qa natura aliquo mēbro leso imediate mittit ad ipm spūm & sanguinē q sunt instrumēta naturę: ex qbus tūc accidit in aure cōmotio. Quintū est casus: & maxie supra caput: pp eādē cām q̄ dicta est de pcussiōe: & ēt ex casu quocūq uehemēs fit commotio humoꝝ in corpe. Sextū est ebrietas: cuius causa est: qa i ebrietate caput replet̄ fumis & uaporibus: ex qbus ad organū auditus uehentibus facile cōmouet̄ aer cōnaturalis in organo auditus existēs. Septimū est frigus: ex forti. n. frigore debilitat̄ organū: q̄re ex leui causa facile patit̄ uel contingit tinitus ex forti frigore: qa forte frigus causat uētositates. Et nō solum ex istis causis cōtingit tinitus auriū: imo ex pluribus aliis sicut ex uētositate in capite gñata & in ipso mota: aut ex sonitu saniei q̄ gñat̄ fortasse: in ipsa: & ex feruore puris in ptibus eius: aut ex motu uētositatis accidentis multotiēs in meatibus eius: sicut fit in febribus: aut ex repletione supflua in corpe & pprie in capite: aut ex materia uiscosa resoluta in paucam uentositatē: aut ex medicinis: quaꝝ pprietas est ut retineāt humores & uentositates in tpibus cerebri: ut colligitur ab Aui. loco pal.

Balnea uina uenus uentus piper allea fumus
Porri cum cepis lens fletus faba sinapis
Sol coitus ignis labor ictus acumina puluis
Ista nocēt oculis sed uigilare magis.

¶ Hic ponūt̄. xxi. res nociue oculis. Prima est balneū siue humidū siue siccū quod stupha dicitur. Primo qa calefacit eos calefactōe multa: & sic ledit eorū cōplexionē cū naturaliter sint frigidi de natura aq̄. Secundo qa exsiccat & resoluit humiditates subtiles oculoꝝ: qbus spūs uisiui qui sunt ignei hñt refocillari & tpari. Et pp istud plures reperiunt̄ ceci supra renū. in qbus cōitas utit̄ stuphis & balneis: queādmodū etiā plures reperiunt̄ leprosi in holandia q̄ in aliqua alia regione: pp indebitū regimen. Secūda res est uinū: & hoc imoderate sumptū: ale. n. debilitat oculos & uisum: qa caput replet fumis & uaporibus: & ergo etiā hebetat omnes sensus. Tertia res est uenus. i. nimius usus coitus: q ab oib⁹ medicis fert̄ debilitare multū uisum. Et Arist. iiii. pbleu. parti. iii. assignat cām istam dicens. qa. s. p coitū aufert̄ qd̓ oportunū est oculis. Oportet. n. humidū aqueū subtile eis inesse: in quo uisibiles spiritus fulciant̄: nā oculus naturaliter est talis. s. humidus. Vnde de sensu & sensato: &. v. de gene. aiali. dicit̄: oculū esse de natura aquę: sed euulsis humidis & euacuatis puenit supiora desiccari: pp q oculi a sui recedūt natura q hūiditate uigebāt: & merito oculi uigent humiditate: qa p spūs igneos: q sunt in multo motu

euanescerent

euanescerent nisi humido sustentarent: & ex isto manifestū est: φ coitus exsiccat partes supiores subtrahēdo humidū a qđ sequit lesio acuitatis uisus: Quarta res est uentus: & maxime meridionalis: de quo dicit ypo. .iii. ampho. ampho. illo: austrini flatus: quod est caliginosus. i. caliginē & obscuritatē in oculis inducens: qđ prouenit: qa talis uentus capat replet humiditatibus hebetantibus sensus & spūs obfuscantibus. Quinta res est piper: qđ prouenit pp sui acuitatē q̄ generat fumos oculos mordicātes. Sexta est allea q̄ etiā nocēt uisui pp eorꝫ acuitatē & uaporisitatē: ut etiā prius dictū est ibi. Allea nux ruta. Septima est fumus q etiā nocet oculis ꝑpter sui mordicationē & exsiccationē. Octaua est porri: qa ex esu ipsorū generant fumi grossi melācolici: quibus uisus obumbratur: ut ēt prius dictū est ibi. Allea nux ruta. Nona est cepe: quarū comesti nocet oculis ꝑpter earū acuitatē. Decima est lens: de quo dicit Auic. ii. can. c. de lente: quod illius q plurimū eius comestione utit uisus obtenebratur propter uehementiā exsiccatiōis eius. Vndecima res est fletus nimius q debilitat oculos ex eo quod inducit debilitatem retentiue oculorum. Duodecima & faba: cuius usus generat fumū grossum melancolicū obtenebrātē spiritus uisiuos sicut porrū: & ergo etiā comestio fabaꝝ inducit somnia terribilia. Decimatertia est sinapis: cuius usus inducit debilitatem uisus ꝑpter eius acuitatē. Decimaquarta ē aspicere solē: & hoc est ꝑpter eius uehementē nitorē & splēdorē quibus destruit uisus: ut patet ad expientiā: & hoc iō: qa uehemēs sensibile non ꝑportionatū sensui: sicut radii solares corrūpunt sensum. Decimaqnta est coitus: & maxime post nimiam repletionē: uel magis post nimiā uacuitatē & inanitionem: & de ista dictum est. Decimasexta est ignis: cuius inspectus causat siccitatē uehemētē in oculis: & sic ledit uisum: & etiā ledit ꝑpter claritatē eius: & ergo cōiter uidemus fabros: & illos q cōtinue corā igne opant rubeos aut debiles habere oculos. Decimaseptima nimius labor: quia talis etiā uehemēter exsiccat. Decimaoctaua est percussio cōtra oculos que ledit oculos & uisum: qa facit sanguinē fluere spūm uisiuum perturbātem: & aliquando apostema generantē. Decimanona est nimius usus reꝝ acutarū: uidelicet uti diuersis salsamētis acutis: & hoc ꝑpter acuitatū fumorū ex ipsis generatoꝝ. Vicesima est puluis: siue ambulare in locis puluerulentis in quibus de facili puluis ad oculos peruenit: & uisum obfuscat: Vigesimaprima: & inter cęteras magis ledēs oculos & uisum: est nimiū uigilare. qa uigilię nimię nimiā siccitatem in oculis inducūt. Et in gñali oīs repletio nocet oculis: silr oē qđ exsiccat naturā: & oē qđ turbat sanguinē ex rebus salsis acutis & aliis: & oīs ebrietas. Vomitus uero confert ei inq̄tum purgat stomachū: & nocet ei iq̄tū mouet materias cerebri expellēdo eas ad ipm. Et ergo si fuerit uomitus necessari⁹ debet fieri post

cibū cū facilitate. Et similiter somnus sup̄fluus nocet uisui: & somnus statim post repletionem: & multitudo fleubotomię: & ꝓprie cum uentosis cōtinuis. & istud colligit̄ ex Aui. in. iii. trac. iiii. c. de rememoratiōe rerū uisui nocentiū: ubi etiā Auic. plures ex causis in tex. narratis exprimit.

Feniculis uerbena rosa celidonia ruta
Ex istis fit aqua quę lumina reddit acuta.

¶ Hic tāgunt̄. v. res medicinales: quarū aqua ꝯfert uisui. Pria est feniculis: cui⁹ succus in oculo positus acuit uisū ſm Ra. iii. Almā. Scđa est uerbena: cuius aq̄ a cōibus medicis ponit̄ in receptis ponētibus cōtra debilitatē uisus. Tertia est rosa: cuius aqua cōfortādo sp̄m aialē pōt confortare uisum. Quarta est celidonia: & est herba hn̄s succū citrinū: & dr̄ celidonia quasi celicadona donās. Quinta est ruta: & est herba cōis: & aquę istarū duarū herbaꝝ similiter ualēt: ut ex cōibus autoribus medicinę patet: & de pluribus istarum herbarum prius in diuersis passibus dictum est amplius.

Sic dentes serua porrorum collige grana.
Ne careas iure cum iusquiamo simul ure.
Sicq̄ p embotū fumum cape dente remotum

¶ Hic ponūtur aliquę medicinę ualentes ad dolorē dentiū: & dicit tex. quod semina porroꝝ & iusqamus simul usta ualēt ī dolore dētiū: & dn̄t sic admīstrari: succus iusqami cū seminibus porroꝝ debet simul cōburi: & fumus istoꝝ p embotū recipi in illa pte in q̄ est dolor dētis: iusqamo. n. est uirtus stupefaciēdi: & sic ex stupore dolor nō pcipit̄: & in fumo sem̄is porris est uirtus īterficiēdi & eiciēdi uermes q aliq̄n incōcauitatibus dentiū existētes intollerabilē faciūt dolorē: & istud dicit Aui. ii. can. c. de porro: & est porrū herba nota: & iusqamus est herba stupefactiua hn̄s longa folia pingiua & fetida.

Nux oleum frigus capitis anguillaq̄ potus.
Ac pomū crudū faciunt hominē fore raucum

¶ Hic ponūtur . vi. causę raucedinis uocis: quarū. Prima ē nux. i. cōestio nucū: qa nuces multū exsiccāt: & ergo uocē exaspāt & faciūt eā similē uocibus gruū. Scđa ē oleū: cuius usus p̄t īducere raucedinē: qa ptes eius aliq̄ uiscose adhęrēt ipsi cāne pulmonis faciētes raucedinē: scđo pōt inducere raucedinē ī corpibus colericis: qa oleū in talib⁹ cito īflāmat̄: & sic īducit ex tali calefactōe exaspatonē & raucedinē: pria tn̄ cā ur̄ melior. Tertia ē frigus capitis: cui⁹ cā est: qa ex frigore capitis fit ꝯpressio cerebri: ex cui⁹

cōpressiōe fluū: hūores deorsū uersus guttur & cānā pulmonis īducētes raucedinē pp nimiā humectationē cāne. Quarta est āguilla siue cōestio anguillę: qa ex esu eius fleumata uiscosa multiplicanť q̄ ueniētia ad cānā pulmōis illic adhęret īducētes raucedinē. Quīta ē pot⁹ nimius: & maxīe qñ itur dormitū: cuius cā ē: qa ex tali cāna pulmōis ēt multū humectať: iā uehemēs humectatio cāne pulmonis potissima ē cā raucedinis uocis fm oēs medicos. Sexta est pomū crudū: qa inquātū crudū multiplicat fleumata: & si sit cū hoc īmaturū stipticū siue ponticū guttur exasperat.

Ieiuna uigila caleas dape ualde labora
Inspira calidū modicū bibe comprime flatum
Hęc bene tu serua si uis depellere reuma.
Si fluat ad pectus dicatur reuma catarrus
Ad fauces brancus ad nares esto corisa

Hic tanguntᷣ septē q̄bus curať reuma. Primum est abstinētia siue ieiuniū: qa p hoc materia reūatis diminuiť: qa abstinētia exsiccat: & materia meli⁹ maturať & cōsumiť: qa natura nō hn̄s materiā cibalē in q̄ agat agit in materiā reumatis & cōsumit eā & caput minus repleť: & ergo dicit Auic. y. in trac. i. c. xiii. & oportet qdē ne patiēs catarrū & corisā repleat uētrē cibis: q̄re repleať caput eius. Scd̄m est uigilia: qa illa ēt est exsiccatiua cerebri & ꝓhibitiua ascēsus multoꝝ uaporū ad caput. Tertiū est cibi calidi q etiā iuuāt ī reumate cū est ex materia frigida: qa p illos ēt tūc digeriť materia frigida. Quartū ē multū laborare: qa p hoc ēt cōsumiť materia reumatis: qa labor multus exsiccat supfluitates corpis: & loco istius dictiōis ualde: qdā tex. hn̄t ueste: & tūc sensus est ꝙ ī cura reumatis ēt ualet calere uestibus: & hoc ēt ueꝝ ē maxīe: tñ qñ materia reumatis ē frigida. Quītū est īspiratio aeris calidi: & hoc maxīe ī catarro ex materia frigida: qa per aerē inspiratū calidū tūc calefacit materia & maturať. Sextū est modicū bibere & pati sitim: qa p hoc ēt materia reumatis ꝯsumiť cū sitis siue modica bibitio exsiccet: & ēt p modicā bibitionē nō repleť sicut p multū potū. Septimū est cōprimere flatū. i. retinere anhelitū: istud. n. ualde bonū est in catarro maxīe a cā frigida: qa p istā retētionē anhelitus calefaciūt pectoralia: & sic melius digeriť materia frigida fleumatica faciēs catarrū: & plurima istorū & alia tāgit Aui. lo. pāl. dicēs ꝙ oportet ut assiduet calefactionē capitis & elōgationē eius a frigore: & minuat ipm̄ a septentriōe: & ꝓprie post austrū: auster. n. replet & rarificat & septētrio cōstringit & exprimit & minorat potū aq̄ cōgelate: neq; dormiat ī die & sitiat & famē patiať & uigilet q̄tū pōt: qm̄ sunt initiū curę. Rasis uero. ix. Almā. uult ꝙ patiens reuma debet cauere ne iaceat supinus, & ratio est: ne per

illũ decubitũ materia fluat ad ptē posteriorē:& cũ ps posterior nõ habet manifestos meatus p quos materia fluat timeat̃ ne fluat ad neruos & faciat spasmũ uel paralisim:& similiter debet abstiere oĩno a uino:qa uinũ est uaporosũ:& cũ multũ calidũ sit dissoluit materiã & auget reuma:& similiter nõ debet stare ad solē aut ad ignē:qa sol aut ignis dissoluēdo materiã augēt reuma:deĩde tex.in duobus ultimis uersibus ponit drĩã īter ista tria noĩa.s.catarrus:brãcus:& corriza.& stat drĩa in hoc ꝙ est fluere materiã ad aliã ptē:unũ reuma ē nomē cõe ad oēm fluxũ materię de uno mēbro ad aliud.Et ergo dr̃ reuma q̃si ruēs materia:in cõĩ tñ usu capitur solũ ꝓ noĩe cõĩ ad oēm fluxũ materię a capite:& continet sub se istas tres spēs.s.catarrũ:brãcũ:& corrizã:unũ si illa materia fluat ad pect⁹ ul' mēbra uicina dr̃ catarr⁹:si uero ad fauces brãc⁹:sed si fluat ad nares dr̃ coriza.

Auripigmentum sulphur miscere memento
His decet apponi calcem commisce saponi
Quattuor hęc misce commixtis quattuor istis
Fistula curatur quater ex his si tepleatur

¶ In hoc tex.ponit autor medicinã curatiuã fistulę dicēs ꝙ emplastrũ factũ ex auripigmēto:sulphure calce & sapone simul mixtis curat fistulã:cuius cã est:qa in istis est uirtus exsiccatiua & mundificatiua q̃ intentiões necessario reqrunt̃ in curatiõe fistulę.de auripigmento dicit Platea.ꝙ est calidũ & siccũ in quarto gradu dissoluit attrahit cõsumit & mundificat:& sulphur & sapo ꝯm eum etiam calida sunt & sicca:sulphur tamē uehemētius:qa est calidũ & siccũ in quarto gradu.Sapo.uero non de calce dicit Aui.qđ calx albuta est exsiccatiua sine mordicatiõe & consolidat.Notandũ circa istud qđ fistula est uulnus assidue & piodice fluēs .i.ꝯm diuersa tēpora uel ꝯm diuersas lunatiões:auripigmentũ uero est illud quo utunt̃ sculptores:quo faciunt adherere es siue metallũ lapidibus.sapo uero.i.smigma est illa pinguedo alba siue nigra qua mulieres lauant & mundant uestes:alia uocabula nota sunt.

Ossibus ex denis bis centenisq; nouenis
Constant hõ denis bis dentibus ex duodenis
Ex tricentenis decies sex quinqueq; uenis

¶ In hoc textu autor põit numerum ossium dentium & uenarum humãĩ corpis & dicit.Primo qđ hõ constat ex ducentis & nouēdecim ossibus:ꝯm tñ solēnes medicinę doctores.ut Ipoc.Gal.Rasis:Auer.& Aui.Ossa hoĩs sunt ducēta.xlviii.licet in particulari

enumeratiōe ossium discōueniāt:& istud uult ille cōis uersus. Ossa ducē tena sunt atq; q̄ter duodena. Secundo dicit q̄ hō debet habere triginta duos dentes.& istud intelligendū est cōiter:& ut plurimū in hominibus pfectis:aliqñ.n.cōtingit aliquos hoīes nō hr̄e dētes q̄ttuor extremos q sunt post molares:& in talibus dētes sunt xxviii.tm̄:& aliq carent his dē- tibus ultimis in pueritia tm̄:alii in pueritia & in iuuentute:ita q̄ non eis nascūt donec sint senes:alii tota uita. Circa istud sciēdū est q̄ sm̄ Aui.in .i.doc.v.sum.c.de anathomia dentiū.Inter oēs dentes duo uocant dua les:& sunt duo dentes anteriores:& duo q̄drupli iuncti dualibus a dex- tris & sinistris:& tam duales q̄ quadrupli sunt duo in superiori mandi- bula:& duo in inferiori:& sunt omnes ordinati ad incidendū:& ideo a quibusdā incisores uocant:& spetialiter duales:& post istos dentes sunt duo dentes q uocant canini supius:& duo inferius īmediate coniuncti quadruplis:& officium eoꝝ est frangere dura:& post illos sunt quattuor dentes molares a dextris & a sinistris q̄ttuor tam in supiori q̄ in iferiori mandibula:& post istos in aliqbus est dens unus sensus tā a dextris quā a sinistris & tam in inferiori q̄ supiori mādibula:in aliqbus uero non:& sunt istis dentes molares & dētes sensu oēs ordinati ad molendū:& sum ma totius numeri dentiū est.xxxii.uel.xxviii.in non habentibus dentes sensus.s.q̄ttuor duales:quattuor quadrupli:& quattuor canini.xvi.mo- lares:& quattuor dentes sensus. Tertio dicit quod homo habet tricētas & septuagintaqnq; uenas ut posset patere enumeranti eas.

Quattuor humores in humano corpe cōstant
Sanguis cum colera fleuma melancolia
Terra melā.aque fleg.& aer sanguis col.ignis

¶ In hoc textu enumerat. Prīo autor humores q sunt necessarii ad cōstōnē humani corpis:& dicit q̄ quattuor sunt hu mores in humano corpore scilicet sanguis:fleuma:colera.& melācolia. Secūdo ostēdit naturā & cōplexionē cuiusq; humoris p hoc quod cōpat unum quēq; uni elemētoꝝ & uult qd̄ melancolia est frigida & sicca:& sic cōpat terrę q̄ similis nature est.fleuma est frigidū & humidū:& sic cōpat aque:sanguis est calidus & humidus:& sic cōpat aeri.sed colera ē calida & sicca:& sic comparatur igni.& iste sensus etiam patet in his uersibus. Humidus est sanguis:calet:est uis aeris illi. Alget:humet.fleuma:illi uis fit aquosa. Sicca calet colera:sic igni fit similata. Melancolia friget sicca q̄si terra. Et p maiori intellectu sciendū est qd̄ sm̄ Aui.in.i.doc.iiii.c.i. quattuor sunt humores in corpe hominis.s.sanguis:fleuma:colera:& melancolia:ut dictum est. Inter quos sanguis est melior. Primo quia est

materia spirituū: in qbus uita consistit: & oīs opatio uegetatiua uitalis & aīalis. Secūdo qa cōformis est cū principiis uitę. Est. n. calidus & humidus tpate. Tertio qa plus nutrit & restaurat depditū cęteris humorib⁹. Et ut ad unū sit dicere: est thesaurus naturę: ex cui⁹ pditiōe seqt̃ mors statim: deīde seqt̃ flegma in bonitate. Primo qa aptū est ut tpe necessitatis fiat sanguis: & iō nō habet ppriū receptaculū: sed īcedit cum sanguine. Secūdo qa uicinus est radicali humido: ꝙ est uelut basis uitę. Deide seqt̃ colera: qa pticipat cū naturali calore q̄diu mēsurā seruat: deide est melācolia uelut fex & sordicies elōgata a pricipiis uitę: inimica leticię: & liberalitati & cōnata senio & morti. Secūdo sciēdū p diuisiōe & diffinitione humoꝝ ꝙ sanguinis duę sunt spēs. s. naturalis & innaturalis: naturalis ē cuius color ē rubeus. s. uenalis rubeus obscurus: & arterialis rubeus clarus malo carēs odore: & ē ualde dulcis: & hoc p respectū ad alios humores. Innaturalis est duplex. Nā qdā est inaturalis: q̄litate. s. q est mutatus a cōplexiōe bona in se sine alterius humoris cōmixtiōe: alius est inaturalis pp humorē malū ei admixtū peccātē q̄litate substātia uel q̄titate uel in pportiōe alterius ad alterū: & iste est duplex. Nā qdā est nō naturalis ex pmixtiōe mali humoris q ab extra sibi supuenit alius est non naturalis ex pmixtiōe mali humoris gn̄ati in ipsomet sanguine: qn̄ ps sangius putrefacta est: sicut & eius subtile cōuersum est in colerā: & grossum in melancoliā: uel illa colera: uel illa melācolia: uel utraq; māsit in illo sanguine: & iste sanguis nō naturalis ex admixtiōe mali humoris multipliciter diuersificat̃ a naturali. Primo in substātia: qa grossior & turbidior est cum sibi miscet̃ melācolia: uel subtilior cū sibi miscet̃ colera citrina uł aquositas. Secūdo in colore: qa est declinas ad albedinē ex pte flegmatis uel ad nigredinē ex pte melancolię. Tertio in odore: qa fetidior est ex admixtiōe putridorū humorū uel oīno odore caret ex admixtiōe crudoꝝ. Quarto in sapore: qa uergit ad amaritudinē ex admixtiōe colerę: uel ad acetositatē ex pte melācolię: uel ad īsipiditatē ex pte flegmatis. Flegmatis uero naturalis etiā duę sunt spēs. s. naturale & innaturale: naturale ē quod est aptū: ut in aliquo tpe fiat sanguis: qm̄ est sanguis non bene coctus. Et est qdā modus dulcis flegmaticis ꝙ nō ualde existit frigidū: īmo corpis cōparatōe est frigiditatis pauce: sanguinis uero cōparatiōe & colerę rubeę est frigidū: & est naturaliter albū: & dicit̃ istud flegma dulce extenso hoc nomine dulce ad oēs sapores delectātes gustū: qa alio mō flegma naturale nō est dulce: cū sit insipidū aquosum & sapori aquę multū ppinquū: & nō fecit natura isti flegmati ppriū receptaculū sicut colerę & melācolię fecit: sed fecit ipsum transire cū sanguine ut tpe necessitatis uertat̃ in sanguinem: qa habet similitudinē ppinquā sanguini: & istius flegmatis duę sunt necessitates: & una utilitas. Pria utilitas est: ut sit iuxta mēbra adhoc

ut operent in eo eoꝝ uirtutes & coquant & digerant & nutriant ex eo cū mēbra amiserint nutrimētū ꝙ cōsueuit uenire ad ipsa: quod est sanguis bonus ꝑꝑ retentionē materię sanguinis: que q̄dē retentio a stomacho & epate fit ꝑꝑ aliquas causas accidētales. Secūda necessitas est: ut misceat cū sanguine & reddat ipsum aptū ad nutriendū mēbra flegmaticarū cō plexionū sicut cerebrū & nuchā: in quoꝝ sanguine ea nutrituro notabilē flegmatis partem esse oportet. utilitas uero eius est: ut humectet iunctu ras & mēbra q̄ multū mouent ne disiccent ꝑpter calorem q̄ prouenit ex motu & cōfricatiōe. flegma uero īnaturale potest diuidi: primo ex parte substantię. Et sic quoddā est muscillaginosum: & est flegma: ſm sensum diuersum in subtilitate & grossicię in suis ꝑtib us: & dr̄ muscillaginosum ꝑpter siītudinē q̄ habet cū muscillaginibus extractis a seminibus: aliud est flegma grossum: ꝙ appet equale in substātia. i. in subtilitate & grossi cie: ſm iudiciū sensus: sed ſm ueritatē diuersum est in suis partibus: & di citur flegma crudū: & istud multiplicat in stomacho & in intestinis: & ꝑ pter ipsius expulsionē a stomacho ꝓcepit Ipocras fieri uomitū in mense bis: & ad eius expulsionem ab intestinis statuit natura colerā defluere a cistia fellis ad intestinum ieiunum. & consequēter ad alia inferiora: qua tenus abstergeret illud flegma ab orificiis intestinorū: & faceret ipsum descendere cum fecibus: multiplicat etiā interdū in uenis spetialiter in senibus ꝑpter diminutionē digestiōis: & illic morā trahēs paulatim au getur & ingrossat: & cū ab eo tandē grauet natura: & nō possit ipm̄ ꝑ ue nas expulsionis ordinarias expellere faciens de possibilibus qd̄ melius est elongat ipsum a corde & aliis membris intrinsecis: & mittit ad extre ma & spetialiter ad tibias: q̄a sua grauedine naturaliter tēdit ad iferiora: & ista est causa: q̄re tibie senū inflant inflatione relinquente foueam post impressionē digiti spetialiter circa noctē: & ī pinguibus & solitis nutriri humidis: aliud est fleuma ualde subtile: & est fleuma aquosum simile aq̄ aliqualiter inspissate: & sępe inuenit in saliuis & sputis male digerentiū & nimis bibētiū & a cerebro ad nares distillare solet in principio coriza rū: & cū ꝑ decoctionē ingrossat cōuertit in fleuma grossum aut muscil laginosum: aliud ē flegma ualde grossum album uocatū gipseum: & est flegma: cuius subtile fuit resolutū ꝑpter nimiā morā eius in iuncturis: & grossum remansit quasi lapidificatū: Et istud flegma facit podagrā no dosam fere īsanabilem. Aliud est flegma uitreum & est flegma spissum: grossum simile uitro liquefacto in colore: uiscositate & pōdere. Secūdo diuidit flegma īnaturale ex ꝑte saporis: nam quoddā est flegma dulce ꝙ fit ex admixtione sanguinis cū flegmate. & sub isto etiā continet flegma unctuosum ꝙ fit ex admixtione unctuositatis sanguinis: sicut quoddam flegma uitreum. Aliud est flegma salsum factum ex admixtione colerę.

Et istud est magis mordax siccius & lenius ceteris spēbus fleumatis : pp colerā q̄ suscipit in se q̄ sicca existit lenis & acuta. & hoc fleuma sepe repit in fleumaticoꝝ stomachis potantiū sepe uina fortia & utentium salsis & acutis : & adherēs stomacho causat iterdū sitim clamorosā : & diu currēs p intestina qn̄q; excoriat ea : & inducit dissenteriā : & in ano frequēter inducit fortē tenasmonē : Aliud est fleuma acetosum qd̄ fit qn̄q; pp melancoliū acetosam sibi admixtā : & qn̄q; fit pp ebulitionē q̄ accidit fleumaticis : sicut accidit succis dulcibus fructuum : qd̄ primo ebuliunt : & postea acescunt : & istud flegma sepius apparet in stomacho male digerentium q̄ in aliis partibus. Nā ad os stomachi naturaliter ꝓfluit melancolia ad desideriū suscitandū : q̄ deorsum cadēs qn̄q; fleumati mixta reddit ip̄m acetosum : & hoc cognoscit̄ p ructus acidos : & interdū fleuma tale generat̄ in stomacho p uiā ebulitiōis a debili calore ex chilo : aliud est fleuma ponticū : qd̄ qn̄q; causat̄ pp admixtionē melancolie pōtice : & istud raro reperit̄ pp raritatē melācolie pontice : qn̄ uero causat̄ pp uehementē infrigidationē eius q̄ humiditas eius congelat̄ & aliqualiter ad terrestreitatē alterat̄ : & non supuenit ei calor debilis q faciēdo ip̄m ebulire cōuertat spūm in acetositatē : neq; color fortis q digerat ip̄m & conuertat ip̄m in sanguinē : colere uero spēs similiter due sunt. s. naturalis & inaturalis. Colera naturalis est spuma sanguinis : cuius color est rubeus clarus. i. citrinus in ultimo gradu citrinitatis : sicut capilli safrani : & est leuis acuta & quāto magis fuerit calida erit maioris rubedinis. Et ista colera postq̄ generata est in epate diuidit̄ in duas ptes : quoꝝ una transit cū sanguine ad uenas : & alia pars transmitit̄ ad bursam fellis. Pars aūt illa colere que transit cū sanguine penetrat cum eo causa necessitatis & causa utilitatis. Necessitas est ut misceat̄ cū sanguinē ad nutriendum mēbra colerica : & utilitas est ut subtiliet sanguinē et faciat ip̄m penetrare in uenis. Pars āt illa q̄ transit in bursam fellis transit illic etiā pp necessitatē et utilitatē : necessitas est duplex : q̄dā est necessitas corpis totius. s. mūdare ip̄m a superfluitatibus colericis : alia est respectu burse fellis : et est nutrire ip̄am. Utilitas etiā duplex est : una est abluere intestina a fecibus et fleumate uiscoso adherentes eis : altera est pungere intestina et musculos ani ut sentiāt qd̄ est eis nociuū et emitāt egestionē : et huius rei signū ē qd̄ colica sepe accidit pp opilationē factā in foramine qd̄ ꝓcedit a bursa fellis usq; ad intestina : colera uero inaturalis duplex est : nam una est inaturalis ꝓpter cām extrinsecā q̄ ei admiscet̄. Alia est inaturalis ꝓpter cām in se : qa substantia eius nō est naturalis : colera inaturalis ꝓpter cām extrinsecā : alia est scita ē famosa : et ē illa cui fleuma admiscetur : et dicitur famosa siue etiā nota : quia sepissime uenerari solet. Et ex hac colera sepe fit tertiana nota : alia est que est minoris fame : et est illa cui melancolia est admixta.

colera

colera uero famosa uel est citrina: & generaẽ ex admixtionem fleumatis subtilis cũ colera naturali: uel est uitellina similis uitellis ouoꝝ: & gñaẽ ex admixtiõe fleumatis grossi cũ colera naturali. colera uero minoris famę fit duobus modis: unus est qñ colera in se aduriẽ: & fit cinis a quo nõ separaẽ pars subtilis colerę: sed cũ eo misceẽ: & hæc colera ẽ peior: alius est melãcolia colerę de foris adueniẽs cũ ea misceaẽ: & hæc colera est melior alia: & est eius color rubeus: sed nõ clarus nec floridus: imo ẽ magis similis sanguini uenali: colerę uero in naturalis in ꝓpria substãtia sine alterius humoris cõmixtione: alia est q̃ sępius gñaẽ in epate: p hoc qđ subtile ꝙ est in sanguine aduriẽ & trãsit in colerã: & grossum in melancoliã: alia est q̃ in stõacho magis gñaẽ ex cibis malis nõ digestis sed corruptis: uel generaẽ in uenis ex humoribus aliis: & istius colerę duę sunt spẽs: nã q̃dã est prassina similis colori prassi nigri q̃ generaẽ ex uitellina qñ aduritur: nã adustio facit in colera uitellina nigredinẽ qua cõmixta cũ citrinitate generaẽ color uiridis: alia ẽ eruginosa similis in colore eruginieris: & generaẽ ex prassina qñ prassina tm̃ aduriẽ: donec siccẽ eius humiditas: & ĩcipiat redire ad albedinẽ pp suã siccitatẽ: & iste duę ultimę colerę male sunt & uenenosę: eruginosa tamẽ maior est. Melancolię uero spẽs similiter duę sunt. s. naturalis & ĩnaturalis: naturalis est fex bonis sanguis & turbulẽtia & supfluitas: cuius sapor est medius inter dulcedinẽ & põticitatẽ: & ista melãcolia cũ generata est in epate partiẽ in duas ptes: quaꝝ una penetrat cũ sanguine & manat cũ eo ad uenas: alia trãsmittiẽ ad splenem: prima ps penetrat cũ sanguine pp necessitatẽ & utilitatẽ: necessitas est ut misceaẽ cũ sãguine ad nutriẽdũ mẽbra melãcolica frigida & sicca sicut ossa. Vtilitas est ut fluxibilitatẽ sanguinis nimiã coerceat: & uigore corpulentiã eius cõdenset: donec fiat pars solida mẽbroꝝ duorũ quę debet nutrire: alia pars q̃ sanguis nõ indiget uadit ad splenẽ ꝓpter necessitate & utilitatẽ: necessitas est duplex: una ẽ ꝺm totum corpus. s. ipsum a supfluitate melancolica mũdare: alia est ꝺm splenẽ. s. ipsum nutrire: utilitas uero ꝓcedit ex ea ꝓpter hoc ꝙ ipsa profluit ad orificiũ stomachi exprimẽdo humiditates quas illic ĩuenit: sicut mulier mulgendo exprimit digestis lac ab uberibus uaccę. Et hæc utilitas ẽ duobus modis: uno mõ ipsa multa cõstringit & inspissat & cõfortat orificiũ stomachi. Secundo qa facit in ore stomachi cõmotionẽ ꝓpter acredinẽ eius & exsiccat famẽ & facit desideriũ. Melancolia uero ĩnaturalis est sicut res adusta uel cinis respectu aliorũ humorũ: & eius q̃ttuor sunt spẽs famosę: licet plures sint nõ famosę. Prima est q̃ est cinis colerę: & est illud ꝙ aduriẽ de colera: & hoc spẽs est amara. Secũda est q̃ est cinis fleumatis: & illud ꝙ fuit adustũ ex fleumate: & si fleuma ꝙ adustũ est fuerit ualde subtile & aquosum: tũc melancolia ex eo genita erit salsa in sapore. Si aũt fuerit flegma grossum

ꝙ aduritur: tunc cinis eius aut melancolia ex eo generata rēdit ad accetositatē aut ponticitatē. Tertia est q̄ est cinis sanguinis: & illud qđ adustū est ex sanguine: & hęc melācolia ē salsa paꝝ trahēs ad dulcedinē. Quarta est q̄ est cinis melancolię naturalis. & si melācolia naturalis ex q̄ fit fuerit subtilis: tūc est multū accetosa: & cū effunditur sup terrā ebulit: & eius odor est aeris: & ab eo fugiūt musce & aīalia. Si uero talis melācolia naturalis ex q̄ fit fuerit grossa: erit minoris acetositatis cum pauca ponticitate.

Natura pingues isti sunt atq; iocantes
Semp rumores cupiunt audire frequentes
Hos uenus & bachus delectant fercula risus
Et facit hos hilares & dulcia uerba loquentes
Oībus hii studiis habiles sunt & magis apti
Qualibet ex cā nec hos leuiter mouet ira
Largus amans hilaris ridens rubeiq; coloris
Cātās carnosus satis audax atq; benignus

¶ Hic pōit autor signa p q̄ cognoscere possum⁹ hominem sanguineę cōplexiōis: quoꝝ. Primum est ꝙ sanguineus est naturaliter pinguis & nō debemus ītelligere ꝙ sāguineus sit pinguis pinguedine ꝓprie accepta: quia tale significat sp frigiditatē cōplexiōis, ut uult Aui. ii. ī doc. iii. c. iii. sed ē pīguis pinguedie extēsa ad multā carnositatē: qa ē multūcarnosus. Vult. n. Aui. lo. pal. ꝙ multitudo carnis rubeę cū decēti firmitate & nō laxitate ei⁹ significat cōplexionē calidā & humidā q̄lis est sanguinea. Et ratio est: quia multitudo carnis rubeę attestatur super fortitudine uirtutis assimilatiue & multitudine sanguinis quę uigent & inualescunt calido & humido: teste Gal. ii. complexionum dicēte: multitudo autem carnis multitudine sanguinis generatur. Calidum uero perfecte digerens & assimilans carnis soliditatem operatur. dicit etiā Aui. loco pal. ꝙ omne corpus carnosum sine multitudine pinguedinis & adipis est sanguineum. Et idem uult Gal. ii. tegni. ca. illo. Humida uero & calida crassis. Secundū est qđ est iocosus. i. proferēs uerba alios ad risum prouocantia uel letus: & hoc est ꝓpter benignitatatē humoris sanguiniei prouocātis hoīem ad lętitiā & iocūditatē pp spūs claros & perfectos ex sanguine gn̄atos. Tertiū est qđ libēter audit fabulatiōes iocosas: eadem de causa. Quartū est qđ inclinatus est ad luxuriam pp caliditatem & humiditatem prouocātiū ad coitum. Quintum est quod talis libenter bonum uinum potat. Sextum est qđ libenter comedit bona cibaria: quoꝝ causa potest esse: quia talis appetit similiora complexiōis eius quę sunt bona uina & bona cibaria. Septimū est quod talis de facili ridet: cuius cā est: quia sanguis ꝓuocat ad risum.

Octauum est quod talis hylaris idest hylarem faciem amabilem & iocũdam habens propter uiuacitatem coloris & formositatem complexiõis ex complexione sanguinis. Nonum est quod talis profert dulcia uerba propter amicabilitatem naturę sanguinis. Decimum est qđ talis ē aptus omnibus artibus. i. de facili potest addiscere quãlibet artem propter uiuacitatē & perspicacitatem ingenii eius. Vndecimũ est qđ talis nõ facile irascitur: & istud prouenit propter humiditatē ebetantē feruorē colerę ꝓuocãtis ad irã. Deĩde tex. in duobus ultimis uersibus repetit aliq̃ signa dicta & aliq̃ addit. Primũ est ꝙ sanguineus est largus nõ auarus: sed liberalis. Scđm est qđ talis est amãs siue amorosus. Tertiũ est qđ talis est hylaris. i. hñs uultũ iocundũ. Quartũ est qđ talis quasi sp uř ridere: quorũ oĩum cã est benignitas sanguĩs ad ista prouocãtis. Quintũ est qđ talis est rubei coloris. uult. n. Aui. lo. pal. qđ color cutis rubeus significat multitudinē sanguĩs: & debet istud intelligi de colore rubeo cũ quodã splendore & nõ de rubeo fusco q̃lis repiri solet in uultibus hoꝝ qui libenter & abunde bibunt fortia uina & utunť salsis & spẽbus acutis: qa talis significat leprã futurã. Sextũ est qđ talis libẽter cantat uel audit cantare ꝓpter letũ eius animũ. Septimũ est quod talis est carnosus pp cãm prius dictã. Octauũ est qđ talis est satis audax propter caliditatē sanguis q̃ est cã audacię. Nonũ est qđ talis est benignus pp sanguinei humoris bonitatem.

Est & humor colere q̃ cõpetit impetuosus
Hoc genus est hoĩm cupiens ꝓcellere cunctos
Hi leuiter discũt multũ cõcedũt cito crescũt
Inde magnamini sunt larga summa petentes
Hirsutus fallax irascens prodigus audax
Astutus gracilis siccus croceiq; coloris

¶ Hic põit autor q̃dã signa per quę cognoscere possumus hoĩem colericę complexiõis. Primũ est qđ colericus est impetuosus. i. faciens rem cũ ĩpetu: cuius cã est: qa supfluus calor qui est in colerico mouet ad impeditũ: & ergo etiã uult Aui. ii. in doc. iii. c. iii. qđ opationes excessiui motus significant caliditatē. Secundum est quod talis est cupidus honoris & appetit esse imprimis sedibus & pręcellere cunctos alios: cuius causa est: qa superfluus calor pronificat animã ad arrogãtiã & temeritatē. Tertiũ est quod isto cito discũt: & hoc propter subtilitatē humoris colerici: & eius caliditatē. Et ergo etiã dicit Auic. loco. pal. qđ intellectus. i. promptitudo & uiuacitas ad intelligentiã significat caliditatem complexionis. Quartũ est qđ isti multum comedunt: quia in ipsis fortior est calor digerens & maior resolutio quam in aliis corporibus.

Quintū est ꝙ isti cito crescunt.i.pueniūt ad augmentū:& hoc ꝑpter for titudinē caloris naturalis in eis q est cā augmēti. Sextū est qđ isti sunt ma gnanimi.i.non potentes tolerare iniurias:& hoc ꝑpter caliditatē in eis: & ergo dicit Aui.lo.p̄al. quod parū pati ab unaquaqꝫ re.i.patientem se reddere sercat caliditatē. Septimum est ꝙ isti sunt largi: & hoc respectu illorū qbus honores accidere possunt. Octauū est ꝙ isti appetūt summa .i.summas dignitates & officia ꝑpter cām secūdi signi. Nonū qđ coleri cus est hirsutus.i.pilosus:& habēs multos crines ꝑpter caliditatē apiētē porros:& mouentē materiā piloꝝ ad cutē. Et dr̄ hirsutus quasi hircos se quēs:qa īter oīa aīalia bruta hircus habet lōgiores crines. Decimū est ꝙ ipse est falax.i.deceptorius. Vndecimū est ꝙ ipse est irascens.i.de facili irascit̄ ꝑpter caliditatē. Et ergo dicit Aui.lo.p̄al.ꝙ ira frequens & a leui cā significat caliditatē:& hoc ē ꝑpter facilitatē cōmotiōis colerę & ebu litōis sanguīs circa cor. Duodecimū est qđ ipse est ꝓdigus:qa largus est in exponēdo ꝑpter honores hn̄dos. Decimūtertiū est qđ talis ē audax. qa audatia ēt ꝓuenit ꝑpter nimiā caliditatē & maxime cordis. Decimū quartū est qđ ipse sit astutus.i.cautus. Decimūqntū est ꝙ talis est graci lis.i.nō grossoꝝ mēbrorū neqꝫ multe carnis pp supfluā caliditatem ue hemēter resoluentē. Decimūsextū est qđ talis est siccus.i.macer pp sicci tatē cōplexiōis. Decimūseptimū est ꝙ talis est crocei coloris.i.citrini: & ergo dicit Aui.loco p̄al.ꝙ color subruffus significat colerę dominiū.

Fleūa uires mordicas tribuit:latosqꝫ breuesqꝫ
Fleuma facit pigues:sāguis reddit mediocres
Ocio non studio tradunt: sed corpora somno
Sensus ebes tardus motus pigritia somnus
Hic somnolētus piger in sputamine multus.
Est huic sensus ebes pinguis facit color albus

¶Hic ponit autor aliq̄ signa cōplexiōis fleumatice. Primū signū est paucitas uiriū fleumatici.n.paucitas uires habēt ꝑpter paucitatē caloris naturalis a quo oīs uis hēt exordiū. Secūdū est quod fleumatici sunt sati & breues:qa ī eis est paucus calor naturalis nō sufficiēs extēdere corpus in lōgū:extēdit igit̄ corpus ſm latū. Tertiū est qđ fleumatici sunt pingues pp eoꝝ frigiditatē & humiditatē:& ergo dicit Aui.lo.p̄al.qđ pinguedo uel adeps supflua significat excessum fri giditatis & humiditatis & cōplexionē corporū frigidā:& humidā:quia sanguinis unctuositas q̄ est utriusqꝫ materia cū resudat a uenis & obuiat mēbris frigide uel remisse calidis coagulatur ab eoꝝ frigiditate uel re missa caliditate:& fit pīguedo ut uult Gal.ii.cōplexionū. Et postea sub

dit hic textus ꝙ sanguinei sunt mediocres: supple in lõgitudine & breui tate. Quartũ est ꝙ fleũatici magis ad ocia inclinant q̃ ad studia pp frigi ditatẽ mouẽtẽ ad ocia & pigritiã. Quintũ est ꝙ multũ dormiũt: & hoc ẽ pp multã hũiditatẽ eoꝝ: & ẽt ꝓueĩt multus sõnus pp frigiditatẽ, ut ĩnuit Aui. lo. p̃al. Sextũ est ꝙ fleumatici sunt duri ingenii: qa sicut uiuacitas in tellectus & pspicuitas ĩgenii ꝓueniũt pp naturalẽ caliditatẽ: ita ebetudo intellectus & duricies ingenii pp cõtrariũ. s. frigiditatẽ. Septimũ est qđ fleumatici sunt tardi motus: & hoc ẽt pp frigiditatẽ q̃ facit motũ tardũ: sicut caliditas uelocẽ. Octauũ est ꝙ sunt pigri. Nonũ ꝙ somnus in eis est longus. Quorũ cã eadẽ est cũ p̃dicta. Postea ponunt duo alii uersus re colligẽtes signa p̃dicta cũ qbusdã aliis. Primũ est fleumaticus est somno lẽtus. i. ĩclinatus ad multũ somnũ. Secũdũ est qđ ipse est piger. i. tardus ad oẽm opationẽ. Tertiũ est ꝙ est multi sputi ꝓpter humiditatem in eo abũdãtẽ multiplicatiuã sputi. Quartũ est qđ talis est obtusus in sensibus: & nedũ in sensibus: imo ẽt in intellectu. Quintũ est quod talis ẽ pinguis. Sextũ est quod talis est albus in facie. Albedo enim cutis: & maxie faciei signum est priuationis sanguinis aut paucitatis eius cum frigiditate, ut dicit Aui. loco pręallegato.

Restat adhuc tristis colere substantia nigre.
Quę reddit prauos: p tristes pauca loquentes
Hi uigilãt studiis: nec mens est dedita somno
Seruant ꝓpositũ: sibi nil reputant fore tutum
Inuidus & tristis cupidus dextreq; tenacis
Non expꝭs fraudis timidus luteiq; coloris

Hic põit autor aliq̃ signa cõplexiõis melãcolię. Primũ est prauitas. melãcolia. n. reddit hoĩes prauos & malorum moꝝ: queãdmodũ sunt q seipsos interficiũt. Secũdũ est multa tristitia: melãcolici. n. multũ tristes sunt ut plurimũ ꝓpter spũs melãcolicos turbidos & tenebrosos: sicut hoĩes leti sũt: pp spirituũ claritatẽ. Tertiũ est taciturnitas: melãcolici. n. tacidi sunt: & paucoꝝ uer boꝝ pp frigiditatẽ: sicut nimia garrulitas ꝓuenit pp caliditatẽ. Quartũ est qđ melãcolici sunt apti studio: qa sp cupiũt esse soli. Quintũ est quod tales sunt insomnolẽti: nec bñ dormiũt pp nimiã siccitatẽ cerebri & pp fumos melãcolicos cõmouẽtes in eis somnia horribilia: qbus excitant a somno. Sextũ est qđ tales sunt tenacis ꝓpositi. i. ptinaces: & cũ aliqd in mẽte habẽt diu retinent: & difficulter placabiles sunt: & hoc pp siccitatẽ eoꝝ quę nõ sinit ꝓpositũ cito mutari. Septimũ est qđ melãcolici nihil re putãt eis esse tutũ: imo semper timent: & hoc est ꝓpter spirituũ tenebro sitatẽ: postea in duobus ultimis uersibus ponunt aliqua ex signis p̃dictis

& aliqua addunt. Primũ est ꝙ melancolicus est inuidus. Secundũ est qđ est tristis. Tertiũ est ꝙ est auarus. Quartũ est qđ est tenax. i. nihil uolens exponere & male soluens. Quintũ est qđ est fraudulosus: simplex: & propterea homines melancolici sunt deuoti: multũ legentes: ieiunantes: & alias multas abstinentias facientes. Sextum est qđ est multum timidus. Septimũ est quod est lutei coloris. i. terrestris siue fusci coloris. Color enim fuscus & maxime si uiriditati approximat: significat dominiũ melancoliæ: ſm Rasis. iii. Alman. in princi.

Hii sunt humores qui prestant cuiq; colores
Omnibus in rebus ex fleumate fit color albus
Sanguie fit rubeus/colera rubea quoq; ruffus
Si peccet sanguis: facies rubet: extat ocellus
Inflantur gene corpus nimiumq; grauatur
Est pulsusq; freqns plenus mollis: dolor ingẽs
Maxime fit frontis & cõstipatio uentris
Siccaq; lingua sitis & somnia plena rubore
Dulcor adest sputi sunt acria dulcia queq;

In hoc tex. Primo põit colores cõsequẽtes cõplexiões: & dicit qđ fleũaticus est albi coloris: sed colericus ẽ ruffi coloris & sanguineus rubei: & de melãcolico dicit ĩ fine ꝓcedẽtiũ uersuũ & de istis omnib⁹ dictum est prius. Scđo ponit. xiii. signa superabundãtis sanguis: quoꝝ. Primũ est qđ facies est rubea ꝓpter ascẽsũ sanguis ad caput & faciẽ. Secũdũ est qđ oculi plus uident exire solito pp extẽsionẽ q̃ facit sanguis multiplicat⁹. Tertiũ est qđ gene inflant pp silẽm cãm. Quartũ est qđ corpus totũ grauat: qa natura suppeditat nõ sufficiẽs regere humores & sustẽtare debite corpus. Quĩtũ est qđ pulsus fit freqns ꝓpter caliditatẽ q̃ inducit sanguis multiplicatus. Sextũ est qđ pulsus est plenus pp multitudinẽ uapoꝝ calidoꝝ & humidoꝝ. Septimũ est ꝙ pulsus est mollis ꝓpter humiditatẽ nimiã mollificãtẽ arteriã. Octauũ est qđ dolor fit ĩ fronte: & hoc propter sanguinẽ multiplicatũ ĩ rethi mirabili. Nonũ est quod uẽter cõstipat. i. durus fit: nec bñ assellant ꝓpter caliditatẽ nimiã exsiccãtẽ feces. Decimũ est quod lingua fit sicca pp similẽ cãm. Vndecimũ est quod sitis est magna propter exsiccationẽ orificii stomachi ex nimia caliditate. Duodecimũ est qđ fiũt somnia declinãtia ad rubedinẽ. & istud uult Aui. ii. doc. iii. c. vii. dicẽs: & somnia q̃ illud sercãt. s. abũdãtiã sanguis sunt sicut cũ hõ in somnis res uidet rubeas aut sanguinẽ multũ ex suo corpore exire: aut se in sanguine natare: & similia. Decimũtertium est quod sputum est dulce propter sanguinis dulcedinem.

Notādū circa istud quod sicut hæc ponunt signa supabūdātis sanguis: ita qdā etiā ponūt signa supabūdātię alioꝝ humoꝝ sub qbusdā uersibus: signa qdē superabūdātis colerę sub istis uersibus. Accusat colerā dextrę dolor aspera lingua. Tinnitus uomitusq; frequēs uigilantia multa: Multa sitis pinguis egestio torsio uētris: Nausea fit: morsus cordis: lāguescit orexis: Pulsus adest gracilis durus ueloxq; calescēs: Aret amarescit incēdia somnia fingit. Signa uero supabundantis fleumatis sub istis uersib⁹. Fleuma supergrediens proprias in corpore leges: Os facit isipidū fasti dia cerebra saliuas: Costarū stomachi simul occipitisq; dolores: Pulsus adest rarus tard⁹ mollis inanis: Pręcedit fallax fātasmata sōnus aquosa: Signa uero superabundantis melancolię sub his uersibus: Humorū pleno dum fex ī corpore regnat: Nigra cutis durus pulsus tenuis & urina: Sollicitudo timor & tristia somnia tempus: Accrescet rugitus: sapor & sputaminis idem: Leuaq; pręcipue tinnit & sibilat auris.

Denus septenus uix fleubothomiā petit an/
Spūs uberior exit p fleubothomiā (nus
Spiritus ex potu uini mox mnltiplicatur
Humorumq; cibo damnum lente reparat̃
Lumina clarificat sincerat fleubothomia
Mētes & cerebrū calidas facit eē medullas
Viscera purgabit stomachū uētrēq; coercet
Puros dat sensus dat somnum tedia tollit
Auditus uocem uires producit & auget

℄ In hoc textu autor loquit̃ de fleubothomia: & prīo ostēdit ætatē reqsitā ad fleubothomiā dicēs qđ ān⁹.xvii. uix petit fleubotomiā: & p isto dicit Gal.xi. de ingenio quod pueri nō debent fleubothomari nisi habeāt. xiiii. annos ad minus: & causa est: qa corpora puerorū sunt faciliter resolubilia a calore extraneo: & ideo debilitant̃ multū ex euacuatiōe forti facta p fleubothomiā. Itē qa idigēt nutrimēto duplici de causa. s. pp nutrimētū & augmētū: ideo minutio sanguinis nō cōpetit eis. Itē qa facile dissoluunt̃ a calore extraneo sufficit quod ab eis dissoluit̃: quare nō indigent fleubothomia. Et circa istud sciendū est q; sicut fleubothomia nō cōuenit pueris prędictis: sed cauēda est: ita etiā est cauēda in magna ætate. s. senii. ut uult Gal.ix. megategni qa ſm Gal. & Haly.iii. tegni in cōualescētibus & senibus est paucus sanguis bonus & multus malus: fleubothomia igitur rapiet bonum & dimittet malum: & īuit Aui.iiii. in cap.xx. de fleubothomia: & ideo in talibus non cōpetit fleubothomia. Secūdo ponit nocumētum fleubothomiæ: & est

quod spūs uberles exeūt p fleubothomiā: cuius rō pōt esse: qa cū multa euacuatiōe sanguis q̄ fit p fleubothomiā necesse est ēt multitudinē spiritū euacuari. Tertio tāgit remedia p q̄ spūs emissi refocillanť: & iterato multiplicanť: & dicit qđ ex potu uini subito regeneranť spūs: quia oīum sobito nutriētiū maximū est uinū: ut prius dictū ē: & spūs ēt regeneranť & refocillanť ex cibo: sed hoc sit lente & non subito sicut ex uino: & cibus q debet dari erit digestibilis: & multi sanguinis gñatiuus: sicut oua sorbilia: & similia. Et circa istud sciendū est qđ licet cibus regeneret spūs post fleubothomiā: tñ debēt cauere patiētes a multo cibo in pría & scđa die. Vnde dicit Isaac i dietis: cibus ē eis minuēdus & potus augēdus. s. respectu cibi: nō tñ respectu suę cōsuetudinis: imo minus debēt bibere q ante fleubothomiā: qa uirtus digestiua debilior est. Quarto ponit autor. xi. iuuamēta fleubothomię debitę factę. Primū est qđ tēperata fleubothomia cōfortat uisum: qa minuēdo humores ēt minuit effumationē ad caput & repletionē eius: offuscantes uisum. Secūdū est qđ clarificat: & sincerat mentē & cerebrū ꝑpter similē causam. Tertiū est qđ calefacit medullā: qa minuit sup̄fluitates q̄ ad eā ueniētes ipam īfrigidāt. Quartū est qđ purgat uiscera. i. īteriora: qa exonerata natura a sanguine: humores crudos in īterioribus cōtētos melius digerit. Quintū est qđ fleubothomia restringit uomitus & fluxū uētris: qa diuertit humores ab interioribus ad exteriora. Et istud uult Aui. lo. p̄a. dicēs: āplius fleubothomia ꝑpterea qđ ad diuersa trahit: naturā ſm plurimū retinet. Et istud maxīe uerū est qñ fleubothomia fit de uenis brachii: nā fleubothomia facta de uenis pedū nō sic retinet: potest tamē per accidēs cōtingere qđ ad fleubothomiā sequať maior fluxū uētris: & hoc dupliciter. Primo qa ex fleubothomia facta tolliť onus naturę: tunc. n. uirtus cōfortata aliqñ ꝓuocat alias euacuatiōes. Secūdo si fluxus uentris fiat ex multa debilitate uirtutis contentiue: tunc. n. qa ex fleubothomia debilitať uirtus: magis augebitur fluxus uentris. Sextum est qđ fleubothomia facit puros sensus: qa minuit euaporationē ad caput unde turbanť sensus. Septimū est qđ ipsa iuuat somnū impeditū: qa per ipsam euacuanť humores plurimi a qbus eleuanť uapores acuti & diuersi impediētes somnū. Octauū est qđ ipsa tollit tedia & grauitates nimias: qa per ipsam uirtus exonerať a suo grauamine: & ēt educto per ipsam sanguinē educiť simul melancolia fex sanguis q̄ inducit tedia & grauitates. Nonū est qđ ipsa confert auditui: qa per ipsam diminuunť uapores & humores ascēdētes ad caput impedientes auditū. Decimū est ꝙ ipsa cōfert uoci: qa per ipsam diminuunť superfluitates & humiditates quę possent peruenire ad pectus uel cannā pulmonis & īpedire uocē. Vndecimū ē ꝙ ipsa auget uires: qa per ipsam corpus a suo grauamine exonerať: quare uirtus augmentatur.

¶In hoc

¶ In hoc textu autor tria facit. Primo dicit qd' isti tres menses .s. maius September Aprilis sunt mēses lunares: & i eis sunt dies ꝓhibiti a fleubothomia: uidelicet prima dies maii: & ultima Septembris & aprilis: & istud cōmunes dicūt: uerum tamen est dictum fictū: nec alicuius ualoris: imo ꝑdicti dies pñt esse ita boni & electi sicut & alii: fm ꝙ diuersa constellatio in eis potest esse. Et subdit autor ꝙ in talibus diebus nulli uesci debēt carnibus anseris: qd etiā falsum ē & erroneū: & magis sortilegio attribuēdū: & forte autor & istud habuit a iudeis q istū ritū obseruant. Secūdo dicit ꝙ senex senectute & nō a senio & iuuenis uenas plenas habētes sanguine minui possunt oī mēse: qa isti nō faciliter resolubiles sunt: nec in eis solū paucus est sanguis bonus: imo multus. Tertio dicit ꝙ incisio uene ꝓ regimine sanitatis custodiēdo debet fieri in aliquo istoꝝ triū mēsiū: q sunt maius: sept ēbris: & aprilis: differēter tñ: qa in aprili & maio debet incidi uena epatis propter multiplicationem sanguinis eo tempore: cū sit tempus uernale: & in septembri uena splenis propter melancoliam quæ tūc habet multiplicari: cum sit tempus autunnale.

Tres insunt istis maius september aprilis
Et sunt lunares sunt uelut ydra dies.
Prima dies primi postremaqꝫ posteriorum
Nec sanguis minui nec carnibus āseris uti
In sene uel iuuene si uene sanguine plene
Omni mense dene confert incisio uene
Hii sunt tres mēses maius september aprilis
In quibus eminuas ut longo tempore uiuas

¶ Hic autor ponit .xii. quę impediunt fleubothomiā. Primum est frigiditas cōplexionis. Cū .n. fm Gal. i megategni fleubothomia infrigidat: tūc augmentaret frigiditatē: causa aūt quare fleubothomia infrigidat est: quia fm Isaac in urinis: sanguis est fundamētū caloris naturalis .i. illud in quo calor naturalis seruat: & qa fleubothomia sanguinē euacnat: iō & calorē naturalē: & tunc p cōsequēs infrigidat. Scđm regio frigida uehemēter: sub qua debet cōprehendi tēpus multū frigū qd' etiā ꝓhibet fleubotho-

Frigida natura frigens regio: dolor ingens
Post lauacrum coitum minor ętas atqꝫ senilis.
Morbus prolixus repletio potus & esce
Si fragilis uel subtilis sensus stomachi sit
Et fastiditi tibi non sunt fleubothomandi

miā : quia in regiōe & tpe mult ū frigidis: sanguis in frigiditate corpis includit: & ille q circa extremitates existit a frigiditate cōdensat & ineptus fit ad hoc qd fluat. Tertiū est intensus dolor sub quo ēt pōt cōprehendi nimia corpis inflāmatio: qa si in istis accidētibus fieret fleubothomia sequeret motus agitatiuus q est cōtrarius naturę: cū sit difformis & maior inflamatio q̄ etiā est naturā magis debilitans: & cā motus agitatiui in dolore intenso est: qa fit tractus ad diuersas ptes: p fleubothomiā. n. fit tractio ad locū fleubothomatū: & ex dolore forti fieret tractio ad locū doloris: causa uero maioris īflamatiōis est: qa ex fleubothomia cōmouent humores: q̄re magis inflāmant ex motu: & istud uerū est qñ fleubothomia sit pua & artificialis: si tñ fiat usq ad sincopim pdesti pdictis casibus: qa ista cū uicit attractioē doloris nō facit motū agitatiuū: & simil'r tollit iflāmationē cū nō sint humores ibi q cōmoueant & calefiant & maiorē in ā mationē inducūt. Et istud uoluit Gal. in cō. illius amphorismi. i. pti. ampho. quę egerunt: cū dixit: quod nō est melior medicina in apostemate uehementis inflāmationis: & similiter in febribus & dolore forti q̄ fleubothomia. Quartū est balneū & maxime resolutiuū : tale. n. phibet fleubothomiā: qa tale etiā est euacuatiuū iā natura nō facile tolerat euacuationē sup euacuationē. Quintū est coitus īmediate p̄cedens: post talē. n. non statim debet fieri incisio uenę: qa ex hoc maxima debilitatio naturę sequeret: cū p coitū prius natura debilitata sit. Sextū est ętas maior uel minor q̄ reqrit ad fleubothomiā: sicut ętas infantię & etas senii: put declaratū est prius. Et ista impedimēta tāgit Auic. lo. pal. dicēs: tibi quoq cauere debes a minuitione in cōplexiōe uehemētis frigiditatis : & in regionibus fortis frigiditatis: & in hora fortis doloris: & post balneū resolutiuū & post coitū: & in ętate q̄ est minor. xii. ānis senū q̄to magis poteris: nisi in figura cōfisus fueris: & in soliditate muscolo℞ & uena℞ amplitudine: & ea℞ repletione & coloris rubedine: & ulterius subdit: hos nāq ex adolescentibus: & senibus fleubothomare audiebis. Adolescentes tamen s̄m ordinem ad fleubothomandum paulatim prouehere debes cū pauca minutione. Septimū est morbus prolixus: quia tunc ex tali fleubothomia natura dupliciter debilitat: puta a morbo plixo & a minutione. Et istud est uerū s̄m Aui. lo. pal. Nisi sanguinis affuerit corruptio : quia si sic fleubothomia pōt conuenire. Octauum est nimia repletio potus. Nonum est nimia repletio cibi: sub qua etiā cōprehēdit indigestio cibi. Et causa horū est qa s̄m Auic. in. i. attrahentia sunt tria. s. uacuū: calidū: & tota speties. Si ergo uene p fleubothomiā a sanguine euacuarent cibū indigestum uel supfluū siue potum supfluū a stomacho uel epate attraherent q indigestus ueniens ad mēbra non corrigeret: qa tertia digestio non corrigit peccatū secundę: nec secunda primę: si peccatū sit magnū

ꝑpter q̄d in mēbra nō conuerteret: sed ibi remanens posset esse cā ęgritudinis. Decimū est fragilitas.i.debilitas uirtutis: fleubothomia.n.est fortis euacuatio: ſm Gal.ii.ampho.in cō.illius. In quo morbo: sed uirtus debilis nō pōt pati motū fortē. Vndecimum est subtilis sensatio orificii stomachi: ꝙ p̄cordiū dicit̄: qa ex fleubothomia in tali statim sequit̄ sincopis. Et sub isto etiā cōprehendit̄ debilitas stomachi: & facilis fluxus colerę ad orificiū eius inducens ad uomitū facilē colerę. Vnde inhabentibus p̄dicta accidētia nō conuenit fleubothomia. Per fleubothomiā.n. humores cōmoti ad os stomachi inducerent̄ tanq̄ ad locum cōsuetum: & qa est mēbrū debile & impotēs illi fluxui resistere: ideo illis multa mala p fleubothomiā accidūt. Et hoc est una causa: q̄re qn̄q̧ aliq in fleubothomia sincopant. s. qa colera ad stomachū fluit q̄ mordicando stomachū ex cōpassione cordis & stomachi sincopim inducit. Duodecimū est fastidium. Si.n.in fastidio fieret fleubothomia cum uene euacuarent trahęrent ad se materiā malā facientē fastidium. Et plurima istorū sex ultimoꝝ accidentiū tangit Aui.lo.p̄al. Et circa istud est sciendū ꝙ p̄ter p̄dicta accidētia sunt adhuc aliqua alia ēt impedientia fleubothomiā: quoꝝ. Primū est alia euacuatio ut qn̄ est fluxus menstrorū aut emorroydarū: tūc enim debet fieri fleubothomia: & hoc ad euacuationē: licet ad diuertendum fluxum seu materiā posset fieri. Secundū est corpis siue compositiōis raritas: qa corpibus raris multū dissoluit̄: & ideo sufficit ista resolutio nec euacuatione indigent. ut uult Gal.ix.magategni. Tertiū est humorum cruditas & uiscositas: tunc enim est cauenda fleubothomia: qa augmentaretur cruditas humorum: & ꝑpter hoc in morbis longis non est faciēda fleubothomia: quia cruditas humoꝝ augmentaret̄: & uirtus debilaret̄: & morbus ꝓlongaret̄: & ideo timendū esset de casu uirtutis: & ꝑpter hoc uult Auic. ꝙ in morbis cronicis facienda est famarcia ante fleubothomiā & nō fleubothomia ante facienda: licet utroq̧ indigeant patiētes: sed cruditas humorū pōt accidere duabus de causis: una cā est ꝑpter abundantiā humorū calorē naturalē suffocantiū q debilitatus & suffocatus humores crudos generat: & tūc bene cōpetit fleubothomia. Vnde ſm Alexandrū.ii.libro suo.ca.de ydropisi: fleubothomia in principio ypozarce cōpetit cū ꝓuenit ex multitudine sanguinis menstrualis cū ꝓhibeant̄ fluere menstrua pp cām aliquā: aut ex multitudine sanguīs emorrydalis: quia sicut ignis paruus sub multa lignorum congerie suffocat̄: similiter est de calore innato suffocato sub humorū multitudine. Secūda causa cruditatis humoꝝ est caloris innati debilitas ut in illis qui sunt debilis cōplexiōis & q habuerunt longā ęgritudinem & in senibus: & tunc non cōpetit fleubothomia: qa per hoc augeret̄ cruditas: qa sanguis in quo calor conseruat̄ extraheretur: & ita corpus infrigidaretur: &

humores magis incrudarent: debet ergo sanguis dimitti ut humorum cruditatem digerat. Quartũ est aeris indebita dispositio & nimia caliditas aut nimia frigiditas: quia per caliditatem multam fortis fit resolutio: & per frigiditatem multa ineptificatio humorum ad fluxum.

Quid debes facere qñ uis fleubothomari:
Vel qñ minuis fueris uel quando minutus
Vnctio siue potus lauachrũ uel facias motus.
Debent non fragili tibi singula mente teneri.

¶ In hoc passu autor põit quinq; quæ debent fieri circa fleubothomiã: aliqua qdẽ ante fleubothomiã: aliqua ĩ fleubothomia: & aliqua post fleubothomiã. Primũ est unctio que aliqñ fit in fleubothomia: sicut ũctio fleubothomi: ut dolor leniat: aliqñ uero post fleubothomiã: ut cõsolidatio uulneris retardet ad hoc ut post fleubothomiã humores relicti in uenis aliq̃ possint habere respirationẽ & fumi aliq mali exalent. Scdm est potus & maxĩe uini q ualet in fleubothomia si sincopis accidat: & ẽt ualet post fleubothomiã p regeneratiõe nouoꝝ spirituũ & noui sanguinis: & isto mõ iã faciunt cões. Tertiũ est lauacrũ .i. balneã ꝙ ualet per duos uel p tres ante: & p duos uel tres post fleubothomiã & nõ eodẽ die: ante qdẽ: si qs timeat ꝙ habeat in se humores grossos: qa balneũ humores dissoluit & cõmouet eos: & pp hãc cãm ẽt cõpetit añ acceptio si rupi acetosi: & mot⁹ ut humores dissoluãt & subtilient: & ergo qñ debet fieri fleubothomia dẽt fricari brachiũ: ut humores existẽtes in uenis ꝓpinqs brachio subtilent & ꝑparent ad exeundũ facilius: post fleubothomiã uero ualet ut reliqę humoꝝ & uapoꝝ derelicta resoluant: in die uero fleubothomię nõ cõuenit: qa p balneũ cutis lenis fit q̃ lenificat pcussionẽ factã in fleubothomia fugit: & hoc est piculũ. Quartũ est fascia .i. ligatura cũ pãnis lineis q̃ ualet post fleubothomiã ĩmediate ad retinẽdũ fluxũ: & ante fleubothomiã ad trahẽdũ humores ad locũ ubi q̃rit fleubothomia ut ex eo etiam uene ingrossent & melius uideant. Quintũ est motus siue ambulatio moderata q̃ põt fieri ãte ut humores dissoluant & subtilient: & post: ad resoluẽdũ reliqas humoꝝ ex fleubothomia derelictas. Circa prędicta sciẽdũ est ꝙ cões faciũt se fleubothomare ieiuni: sed qbusdam doctoribus melius uidet & cõuenientius: ꝙ ante fleubothomiã: primũ unũ ouũ sorbeãt molle cũ uino haustu uini circa nonã uel decimã horam ante prãdiũ & statim postea se fleubothomari faciant. Et huius cã est: qa stomacho uacuo natura fortius sanguinẽ retinet ne deficiat in nutrimẽto: sed cũ cibus q de se multum nutritiuus est fit in stomacho cuiusmodi sunt oua sorbilia & uinum: tunc natura melius sanguine exire permittit.

¶ In hoc passu autor ponit tres effectus fleubothomię: Primus est qđ fleubothomia exhilarat.i.letificat tristē hominem. Secūdus ē ꝙ fleubothomia placat

Exhilarat tristes: irritos placat amentes
Ne sint amentes fleubothomia facit.

iratos: & cā: utriusq est: qa in sanguine qñ multa cōmiscet melācolia fit tristitia: & qñ multa colera fit ira: cū melācolia sit causę tristitię: & colera irę iam uterq istoꝝ duoꝝ humoꝝ educit eductiōe sanguinis: qa ei commiscet. Tertius est ꝙ ꝓhibet amētes ne īsaniāt: qa facit humores fluere ad ptes exteriores: & a capite diuertit: p maiori declaratiōe sciendū est ꝙ quinq sunt causę ꝓpter quas debet fieri fleubothomia: quaꝝ. Prima est directa & alię q̃tuor indirecte. Prima q̄ est directa est ut abūdātia sanguinis euacuet: siue abūdet sāguis in q̄litate siue q̄titate siue utroq mō. nā ſm Aui.lo.pal. Duo genera hoīum sunt fleubothomāda: quoꝝ unū est ille modus hominū q iā parati sunt incidere in ęgritudines: ut q hñt abūdātiā sanguinis in q̄titate: & reliquū genus est genus illorū hominū q iam ęgritudinē inciderūt ꝓpter humorū siue sanguis malitiā: sed differt fleubothomia ista & illa: qa pp sanguinis abūdātiā debet fieri multa fleubothomia: sed si in qualitate peccet siue sit maliciosus: tūc competit fleubothomia pauca: unde ſm Gal.ix.megategni: si sanguis sit malus in corpe debet euacuari paulatī: & iō peccāt multū illi q qñ uident sanguinē malū fleubothomāt se quosq uideāt sāguinē bonū exire cū forte prius totus sanguis exire q̄ bonus exire: sed debet fieri pauca euacuatio: & tūc ſm Gal.in casu isto: priusq̄ fiat: fleubothomia debet dieta bonū sanguinē generās exhiberi ut loco mali sanguis bonus sanguis generet. Et postea debet fieri post modicū tēpus fleubothomia pauca: & sic deinceps: ista fleubothomia est directa: qa fit per se ad euacuationē illius ꝙ per se debet per fleubothomiā euacuari.s.ad euacuationē plenitudinis humorū siue sanguinis: principaliter tamen ſm qđ cum eo sunt alii humores. Prima causā indirecta est magnitudo morbi & magnitudo apostematis uehemētis inflatiōis: qa ſm Gal.in con.illius ampho. quæ egerunt &c. Nō est melior medicina in apostemate uehemētis inflamatiōis & in febribus & dolore forti q̄ fleubothomia: ut etiā dictū ē ibi frigida natura. Secūda causa indirecta est ut attrahat materia ad ptē illā p q̄ debet euacuari materia: unde in retentiōe mēstruoꝝ & emorroydaꝝ debet apiri sophena ſm Gal.& Auic.ut trahat materia sanguis ad iferius. Tertia cā indirecta est ut humores trahant ad locū cōtrariū illi loco ad quē fluunt humores: & hoc ad diuertendū materiā a loco ad quē fluunt humores: unde in nimio fluxu menstruorū debet fieri fleubothomia de balica ut

unde in nimio fluxu menstruorũ debet fieri fleubothomia de basilica ut trahat materia d cõtrariũ locũ ad quem declinat & diuertat a suo fluxu & pp hoc in pleuresi sinistre partis: debet fieri fleubothomia in pte dextra ut diuertat materia & attrahat ad locum cõtrariũ loco ad quẽ declinat: & similiter si sit in pte dextra debet fieri fleubothomia ĩ pte sinistra. Quarta causa indirecta est ut per fleubothomiã una portio materię euacuetur: & natura potentior sit supra residuũ. & sic cõpetit fleubothomia quãdo repletio est in corpe ne fiat apostema: qa natura est debilis respectu regiminis illoꝝ humoꝝ: ideo una portio illius materię est euacuãda ne ꝑpter impotentiã naturę in regẽdo illã materia: illa materia fluat ad aliquem locum debilem in quo aggreget & apostema generet.

Fac plagam largã mediocriter ut cito fumus
Exeat: uberius liberiusq cruor.

In hoc passu autor ponit unũ documẽtum de quãtitate scissure ĩ fleubothomia.

Et dicit q scissura debet esse larga mediocriter ut fumus & grossus sanguis liberius exeant: quia quãdo scissura est stricta: tunc solũ subtilis sanguis exit & grossus remanet. Circa istud est scindum q aliquãdo in fleubothomia debet fieri uultus magnum & aliquando paruum: debet aũt fieri uultus magnum tribus de causis. Primo quia humores sunt grossi: & grossus sanguis est euacuandus ut per illud uulnus magnum sanguis facilius possit exire: & ergo melancolicis faciẽdum est magnum uulnus. Secundo ꝑpter tpis frigiditatẽ q humores ingrossat: & ergo in hyeme debet fieri uulnus magnũ. Tertio ꝑpter abundantiã humorũ: qa tunc fit melius euacuatio p uulnus magnũ q̃ paruum: sed uulnus paruum fit cum est uirtus debilis: ut de spiritibus & calore minus euacuetur: & in tẽpore calido eadem de causa: & quando est sanguis subtilis.

Sanguine subtracto sex horis est uigilandũ.
Ne somni fumus ledat sensibile corpus
Ne neruum ledas non sit tibi plaga ꝓfunda.
Sanguine purgatus nõ carpas ꝓtinus escas.

In hoc passu autor tãgit tria cõsiderãda circa fleubothomiam. Primũ est q fleubothomatus nõ debet dormire ĩmediate post fleubothomiã: nisi ad minus trãsiuerint sex horę: & huius subdit autor cãm ne fumi: q. s. in sõno causant moti ad caput ledãt cerebꝝ: alię tñ pñt assignari causę: q̃rũ. Pria ẽ ne ĩ sõno uertat se patiẽs supra brachiũ fleubothomiaꝝ: & p hoc ledat. Scda est ne humores in sõno fluant ad mẽbrũ lesũ in quo est dolor pp ictũ fleubothomi & fiat apostẽa: unde

Gal.il.ãpho.ſup illo ãpho.in quo morbo:uult ꝙ in ſõno ſi fiat apoſtemã intra corpus aut mẽbrũ ſit leſum ad ip̃m fluũt humores: Auic.uero aliã aſſignat cãm.ſ.ꝙ p talẽ ſõnũ poſſet accidere cõfractio mẽbroꝝ. Et iſtius cã põt eſſe:qa ſicut ſm Gal.ſup illo ãpho.in quo morbo &c̃.ſõnos in pri cipio poxiſmi nõ cõpetit:qa calor naturalr̃ ad iteriora regredit̃:& exteriora ĩfrigidant̃:& fumi remanẽt nõ cõſumpti:pp ꝙ rigor augmẽtat̃ & paroxiſmus ẽt ꝓlõgat̃:ſic ẽt fumi p cõmotionẽ humoꝝ: & in fleubothomia ad neruos & ad lacertos eleuant̃ q nõ cõſumpti remanentes in ſõno infrigidant̃ ĩ exterioribus & ĩgroſſant̃ & iõ faciũt ad neruoꝝ & lacertoꝝ cõfractionẽ ſi fiat ſupdormitio ĩmediate poſt fleubothomiã: alia cã põt ẽẽ qa materiã eſt ingroſſans eſt faciẽs cõfractionẽ:ſicut in q̃rtana ĩ cuius typo fit ↄfractio pp frigiditatẽ & groſſiciẽ materię ꝫ nerui & lacerti ſũt frigidi:iõ ad ipſos ueniẽs iſte fum⁹ in ſõno in quo fit retractio caloris ad interiora infrigidat̃ & ingroſſat̃ & iſte fumus infrigidatus & ingroſſatus frigiditatẽ & ĩgroſſatione inducit in mẽbro ſiue cõfractionẽ: ſiue ad mẽbrũ cõſimile ꝑperãt ęgritudines cõſimiles. Et iſtud ueꝝ eſt de ſõno fleubothomię uicino & nõ de remoto poſtq̃ fumi illi fuerit cõſumpti. Scd̃m ꝙ dicit eſt ꝙ fleubothomãs dẽt cauere ne faciat nimis ꝓfundã apturã ĩ minutiõe:ita ꝙ cũ fleubothomo ledat neruũ uel arteriã uene ſuppoſitũ: nã ex leſiõe nerui ſeqt̃ ſpaſmus:ex quo ulteri⁹ acerbiſſima mors ſeqt̃ uel ad minus pditio mẽbri:puta brachii uel digiti &c. Ex leſiõe arterię ſeqt̃ fluxus ſanguinis arterialis difficilime curabilis. Tertiũ eſt qd̃ fleubothomatus nõ illico.i.ĩmediate poſt fleubothomiã cibũ ſumere dẽt: ſed dẽt expectare quouſq͵ in eo humores fuerint queti:ne cibus ante eius digeſtionẽ ad ſubueniendũ membro leſo cũ ſanguine ſimul attrahat̃.

Omnia de lacte uitabis rite minute.
Et uitet potum fleubothomatus homo
Frigida uitabis quia ſunt inimica minutis
Inter dictus erit minutis nubilus aer.
Spiritus exultat minutis luce per auras
Omnibus apta qes:eſt motus ualde nociuus

¶ Hic autor ponit.y.uitanda ab ipſo fleubothomato quorũ. Primũ eſt qd̃ fleubothomatus debet uitare lac & lacticinia:cui⁹ cã eſt: qa ex cõmotione hũorũ p fleubothomiã ſępe fluunt humores aliq ad ſtomachũ: ſi ergo lac ſumeret̃ ex cõmixtiõe illorũ humorũ lac in ſtomacho corrũpet̃: ex quo de ſe maxime corruptibile eſt:iã & lac pp dulcedine eius poſſet trahi ĩdigeſtũ ad uẽas: & pp cõmotionẽ humoꝝ facile corrũpi. Secũdũ eſt qd̃ fleubothomatus debet cauere a potu nimio: qa ꝑp euacuationem uenarum talis potus

traheret facile ad uenas indigestus: put prius dictũ est. Tertiũ est ꝙ fleu bothomatus dẽt uitare oĩa frigida tã itus sũpta q̃ exteri⁹ adhibita: puta cibaria mltũ frigida: aerẽ frigidũ: balneũ frigidũ: tenuitatẽ uestiũ: sessio nẽ supra petrã: frigiditatẽ capitis uel pedũ: qa cũ calor naturalis p fleu bothomiã debilitatus est. corpus facile supflue infrigidaret. Quartũ est ꝙ fleubothomatus nõ debet ambulare in aere tenebroso nebuloso tur bato: qa talis cõtristat aĩam: & pigritiã in corpibus ĩducit: ut prius dictũ est ibi: aer sit mũdus: nã tristitia cã est sãguĩs melãcolici: sed debet ãbula re ĩ aere claro & lucido: qa in tali aere spũs uitales naturales & animales recreant & ad extra mouent cũ gaudẽtes simili. Quintum est ꝙ fleubo thomatus debet querere quietem temperatam: similiter & motum ex cessiuum uitare: quia motus excessiuus tunc maxime debilitat: & humo res cõmouet: quies uero temperata motum sedat.

Principio minuas in acutis peracutis
Etatis medię multum de sanguine tolle
Sed puer atq; senex tollet uterq; parum
Ver tollat duplũ reliquũ tẽpus tibi simplum.

¶ Hic autor di cit quattuor. Pri mũ est ꝙ fleubo thomia facienda est ĩ prĩcipio ęgri tudinũ p acuta rũ. i. maxĩe acuta rũ: q̃. s. terminãt in die q̃rta: qa tales sunt breues: nec dant inducias: & iõ a principio me cãde sunt. Secundũ est ꝙ in ętate media. s. q̃ est a. 30. ãno usq; ad. 45. uel . 50. ãnũ plus de sanguine extrahẽdũ est q̃ ĩ aliq̃ aliaꝝ ętatũ: qa in tali ęta te maxĩe multiplicat sanguis: & eius subtractio nõ ĩpedit augmẽtũ: nec diminuit uirtus corpis: qa corpus in tali ętate non auget: neq; diminuit sensibiliter: sed stare uidet. Tertiũ est ꝙ senes & pueri paꝝ fleubothomã di sunt: qa in pueris sanguis multus requirit pp nutritionẽ & augmenta tionẽ in eis. Et in senibus uirtus incipit debilitari. Quartũ est q̃ in uere dupla q̃titas sanguinis abstrahẽda est p fleubothomiã respectu aliorum tpoꝝ: cuius rõ est: qa uer est tp̃s maxime multiplicatiuũ sanguis. ſm oẽs autores medicinę. Circa primũ dictũ p maiori declaratiõe ponẽdę sũt aliq̃ regulę circa fleubothomiã: q̃rũ prima est ꝙ in principio morbi nõ est faciẽda fleubothomia. Medicus. n. ẽ minister nature: ſm Gal. in reg. cã illo. Omniũ natura opatrix. Medicus uero minister: ſm Gal. iiii. ãph. in cõ. illius ægritudinibus qbuscũq; incipiẽtibus nulla euacuatio ĩ prĩci pio morbi ẽ naturalis: sicut ergo natura in principio morbi nõ euacuat: ita nec Medicus. Istud tñ ĩ tribus casibus hẽt instãciã. Primo ĩ materię fu niositate: unũ Aui. loco sæpe alleg. uult ꝙ ĩ prĩcipio morbi fleubothomia nõ debet fieri: qa fleubothomia hũores cõmoueret: & subtiliaret: & cur

rere p

rere p corpus faceret nisi materia sit furiosa. Scdo hēt īstātiā in materię multitudine. uñ Gal. sup illū āpho. Incohātibus morbis: uult φ oportet fieri fleubothomiā aut farmaciā ut natura alleuieť: q. s. onerata ē pp materię multitudinē. Tertio hēt īstātiā ī morbi magnitudine & acuitate: ut qñ est apostema magnū & dolorosū: licet nō sit multa materia. s. añcedēťis ī corpe. uñ dicit Gal. xiii. megategni. Si apostēa sit magnū fleubothomeť in pricipio: licet nō sit materię multitudo ne crepet aut apiať apostema añ sui maturationē. Ergo ut mala sinthomata uitenť minutio ē faciēda. Scda regula ē φ nō fiat fleubothomia ī die motus ęgritudīs: sicut in crisi nō est faciēda fleubothomia: nec aliq euacuatio: ne materia a loco ad quē natura mittit ipam diuertať: silr neq ī poxismo: uñ fm Gal. i. amph. In statu: neq fleubothomia: neq farmacia fieri dēt: qa ī eo fit coctio morbi: q melius fit ī qete q motu: sed sicut se hēt status ad morbū totalē: ita poxismus respectu dieꝝ īterpolātiōis: sicut ergo ī statu nō ē euacuādū: ita nec ī poxismo. Tertia regula ē φ fleubothomia nō ē faciēda ī pricipio morbi. cū crisis est remota: qa fm Isaac ī urinis: sanguis est fundamētū caloris naturalis ipm. s. sustinēs: licet cor sit fundamētū gñans: & spūs fundamētū deportās: sed sanguis ē fundamētū caloris naturalis: qa ex eo materialiter gñať calor naturalis: & iō aliqs sanguinē euacuādo euacuat calorē q materiā morbi hēt digerere: & p cōsequēs morbus plōgať: & uirtus debilitať: pp φ timēdū est ne pp lōgitudinē morbi & debilitatē uirtutis natura succūbat. Quarta regula est φ in corpe hñte fecē in ītestinis nō dēt fieri fleubothomia: cuius cā ē: qa tria sunt attrahētia. s. calidū: uacuū & tota spēs. Quia ergo p fleubothomiā uene euacuanť q a mēbris sibi pping̃s attrahūt: & ita meseraice a stomacho: uēter plus cōstipať: & natura ɔtēta in uenis plus inficiť: & meseraice attrahūt humiditatē secū: & feces plus desiccāť. Debet ergo uēter prio leniri: ut p suppositoria aut clisteria: nisi p se laxeť. Quīta regula est φ nō debet fieri fleubothomia mſta: qa ex hoc malū accidit ī senio. s. multi morbi mali sicut epilēsia appoplexia & paralisis: qa pp remotionē sanguīs: & caloris generāť multe sugfluitates fleumaticę: q sunt cause eaꝝ ęgritudinū. Sexta regula est φ nō dēt fieri fleubothomia ī muliere mēstruata aut īpregnata. In īpregnata nō dēt fieri: qa p hoc calor digerēs cibū diminuereť: & nutrimētū fetus auferreť: & maxie qñ fetus est magnus cū tūc indiget ampliori nutrimēto. Et istud dicit Ipo. v. āpho. In mēstruata uero naturalr. s. fm reuolutionē mēsis nō dēt fieri fleubothomia: qa ī fluxu nimio mēstruoꝝ eēt faciēda ad diuertēdū materiā: sed qñ eueniūt naturalr: & fm debitū cursū naturę: tūc nō dēt fieri fleubothomia: cū materia euacueť sufficiēter a natura: & natura nō dēt diuerti ab opatiōe. Septima regula est φ post colericā passionē nō dēt fieri fleubothomia. Cū. n. fleubothomia ɔmoueat humores p hoc posset hūor colericus ad stomachū fluere

& ipm inflamare:nec dēt fieri post uomitū ne similr̄ humores fluant ad stōachū:neq; post fluxū uētris:neq; post uigilias magnas:neq; post motū fortē:& breuiter nec post ullū calefaciēs multū : aut multū dissoluēs: q̄a fleubothomia hūores plus cōmoueret:& uirtutē magis debilitaret. Deīde uidēdū est ī q̄bus hoībus cōpetit fleubothomia:& p̄ illo ponēdę sunt aliq̄ regule: quaꝝ. Prīa est φ fleubothomia cōpetit hoībus delicatis ociosis & q̄escētibus: multū carnosis: & cibus multū sanguinē gn̄antibus utētibus. Scd̄a regula est φ fleubothomia cōuenit illis in q̄bus est abūdātia sanguis: φ cognoscit̄ p̄ urinę spissitudinē. Abūdātia.n. sanguis facit eā spissam: sed colerā subtilē. Tertia regula est φ fleubothomia dēt fieri in illis in q̄bus melācolia abūdat. Vñ cū ē multa melācolia naturalis currēs cū sanguine p̄ totū corpus: q̄a sanguis in epate ab ea mūdificat̄: tūc cōpetit fleubothomia siue minutio postea farmacia. Vñ duplex est melācolia: naturalis & ĩnaturalis: naturalis est fex sanguis: q̄ qñ abūdat ip̄a est currēs cū sanguine: q̄re cū sanguine p̄ fleubothomiā euacuat̄: iō faciēda est fleubothomia ad eius euacuationē cū sanguine: ab eodē.n. calore.s. calore tp̄ato fiūt sanguis: & melācolia: q̄ est eius fex. & postea faciēda est farmacia. Quarta regula est φ in illis in q̄bus timet̄ humorū ebulitio: cōturbatio: & calefactio: cōpetit fleubothomia: & isti statim qñ sentiunt se calefieri debēt fleubothomari cū sit timor ebulitiōis: cōturbatiōis: & calefactiōis: pp̄ humoꝝ abūdātiā. Aliqñ tñ aliq̄ decipiunt̄ p̄ istā regulā: q̄a statī qñ sentiūt calefactionē & timēt de humoꝝ ebulitione statim fleubothomāt se. Et qñ istud ē ex colere calefactiōe & incēsiōe. p̄ fleubothomiā nō cessat calefactio nec ebulitio: imo p̄ hoc augmētat̄: q̄a fleubothomia humores cōmouet: & p̄ corpus currere facit. Et ergo nō cōpetit fleubothomia nisi hoc fit ex abūdātia humoꝝ qđ cognoscit̄ p̄ sudoris multitudinē & maxīe in mane. Aliq.n. sunt q̄ nō sudāt nisi qñ euacuatiōe īdigēt. Quīta regula est qđ illis debet fieri fleubothomia q̄ habēt uirtutē fortē: & q̄ sunt sanguinę cōplexiōis nō frigidę & siccę. Vnde Rasis. vii. Almā. Corpora apta ad fleubothomiam & quæ habēt uenas amplas & manifestas & corpora pilosa & bruna & ex colere rubeo & fusco mixtis sunt colorata: & iuuenes & adoloscentes & senes nō decrepiti: sed pueri: & infirmi non sunt minuendi nisi magna urgente necessitate: & plurime istarū regularum colliguntur ex Aui. iiii. in. c. de fleubothomia.

Estas uer dextras: autūnus hyemq; sinistras
Quattuor hęc mēbra. cephe. cor. pes. epar. ua
Ver. cor. epar ęstas. ordo seq̄ns reliq̄s. (cuāda

¶ Hic ponit autor aliq̄ cōcernētia mēbra euacuanda fleubothomia: & dicit. Primo φ in uere: & ate debēt euacuari uenę dextrę: ut dextrę man⁹ uel dextri brachii uel

pedis: sed in hyeme & autũno debẽt fleubothomari uene sinistrę.s.sini-strę manus uel sinistri brachii uel pedis. Et istius cã põt esse: qa uer ẽ mul tiplicatiuũ sanguis: & istas colerę: ergo in uere & ęstate debent euacuari ille uene in qbus magis abũdãt sãguis & colera: sed ille sunt uenę dextrę: qa i pte dextra corpis situatũ ẽ mẽbrũ gñatiuũ sãguis. s. epar & recepta-culũ colere. s. cistis fellis. Sed autũnus est gñatiuus melãcolię q̃ ẽt coacer uat & nõ resoluit p hyemẽ: ergo in autũno & hyeme debẽt fleubothoma ri ille uenę i qbus magis dñat melãcolia q̃ sunt uenę sinistrę: cũ i sinistra pte corpis cõtineat splen: q est receptaculũ melancolię. Scdo dicit ꝙ ista q̃tuor mẽbra. s. cephe. i. caput. cor. pes. & epar. ẽm q̃ttuor ptes anni sũt euacuãdo: cor qdẽ i uere. epar i ęstate: caput i hyeme: & pedes i autũno.

Dat saluatella tibi plurima dona minuta
Purgat epar. splenẽ. pectus. p̃cordia. uocem
Innaturalem tollit de corde dolorem:

¶ Hic tangit sex iuuamẽta puenientia ex fleubothomia uenę q̃ dicit saluatella: & ẽ uena i dorso man⁹ in loco q ẽ iter auricularẽ digitũ & medicũ. Primũ ẽ ꝙ ipsa purgat epar. Secũdũ ẽ ꝙ ipa mũdificat splenẽ. Tertiũ ẽ ꝙ mũdificat pectus. Quartũ est ꝙ p̃seruat p̃cordia. i. orificiũ stomachi a nocumẽto. Quintũ est quod aufert nocumẽta uocis. Sextũ est ꝙ aufert dolorẽ inaturalẽ cordis: & rõ oĩum iuuamẽtoꝝ ẽ: qa p̃dicta uena ab oĩbus istis locis sãguinẽ euacuat: ut postea ẽt patebit. p maiori declaratione p̃dictoꝝ: sciẽdũ est ꝙ in fleu bothomia aliqñ apiunt uenę & aliqñ arterię. In aptiõe aũt arterię est ti-mor: & huius cã potissima est nimius fluxus sanguis: q duplici cã hẽt fie-ri in fleubothomia arterię. Una causa est caliditas uehemẽs sanguis ar-terialis: calidũ. n. est facile mobile & arteriã dilatans & apiens: & iõ iuuat multũ ad euacuationẽ sanguis in fleubothomia arterię. Secũda cã est ar terię mobilitas: & iõ tardius in ea uulnus curat cũ uulnera nõ sanant nisi qescũt: pdest tñ ista fleubothomia tripliciter. Primo cũ est in corpe san-guis subtilis abũdantia. Secũdo qñ uaporosi. Tertio quãdo calidissimi: sanguis. n. subtilis: ex quo calor naturalis & spũs fiũt: habitat in arteria: sed sanguis grossus: ex quo mẽbra nutriunt in uenis: similiter sanguis ua porosus in arteria cõtinet: & sanguis sanguineus in uenis: sanguis ẽt cali dissimus q a corde efficit & digerit: qđ est calidissimũ mẽbrũ ẽt cõtinet in arteria: alius aũt sanguis in uenis. Secũdo sciendũ ꝙ uenaꝝ aptio est in multis mẽbris: aliquãdo i brachio siue manu magna: aliqñ in parua: aliquãdo in pede: aliquãdo in naso: aliquãdo in fronte: aliquãdo i labiis: aliquãdo in lingua: siue in palato: aliquãdo in angulis oculoꝝ uersus frõ tẽ: in manu maiori q̃ est ab ascellis usq; ad cubitos sunt qnq; uenę aperiẽ dę ẽm Rasis. vii. Almã. & Aui. loco. p̃al. Una uocat cephalica q̃ est uena

capitis. Secunda basilica que est uena epatica. Tertia mediana siue cordiaca siue nigra: fm quod uocatur ab Auic. siue matrix: sicut uocatur a Rasi. quarta asceliaris: & quinta funis brachii: in manu minori est sceiles siue saluatella: & in brachio fm qd' continet maiorem manũ: & minorẽ sunt aperiẽdę sex uenę: cephalica a ptibus quę sunt supra collũ euacuat: & ideo passiõibus capitis ualet: ut in enigranea: mania: & in aliis calidis passiõibus siue ex materia calida: unde & ista incipit siue oritur ab humero: & tendit uersus partem sinistram brachii: basilica euacuat imediate a partibus sub collo ut a pectore & epate: unde in passionibus pectoris & epatis & similiũ ualet: unde ualet in pleuresi: & incipit ista ab ascellari: & tendit ad partem domesticam brachii: mediana uero est media inter duas predictas in situ & in cõpositione: quia ex eis cõponit: est. n. ramus utriusq;. Et est ẽt media in euacuatiõe: qa undiq; euacuat: & ab inferioribus ptibus sub collo: & a collo: & supra collũ. Vñ est uniuersalis toti corpori in euacuãdo: nõ uniuersalis sicut dicunt qdã: qa a corde oritur: sed qa ramus est cephalice & basilice. Et ergo cũ uolumus fleubothomare de cephalica: & nõ apparet: debemus accipere magis medianã q̃ basilicam: & similiter cũ uolumus fleubothomare basilicã & nõ apparet: magis debemus fleubothomare medianã q̃ cephalicã: qa magis ouenit cũ utraq; q̃ una cum alia: cum sit ramus istaꝝ: & de ista extrema: sceiles siue saluatella est uena q̃ est inter auricularẽ & medium: tendens plus uersus medicũ digitũ: & oritur a basilica: & ista aperitur in dextra manu in opilatiõe epatis: & in sinistra manu in opilatione splenis: & q̃re hoc fit nescit ratione: sicut dicit. Aui. sed experientia: hãc. n. inuenit Gal. per somnũ: ut ipse dicit: qa habebat quendã in cura habẽtẽ opilationẽ epatis & splenis: & somniabat se fleubothomare patientẽ de illa uena: & sic fecit & curatus est: de ista fit fleubothomia ponẽdo manũ in aqua calida: qa subtilis est: ideo ut ingrossetur: & dilatet: & ne uulnus claudat citius debito: & ut sanguis grossus subtilietur: ascellaris est illa que posita est sub basilica: & illa apparet in ligatura brachii: & de ista idem est iudiciũ cũ basilica: fumis brachii est illa q̃ est supra cephalicam siue os ultimũ: siue altius brachii uersus partem siluestrẽ: & est idẽ iudiciũ de ista & de cephalica: licet ergo fm Aui. & Gal in apertiõe uenę fit euacuatio uniuersalis a toto corpore: non tamẽ ab oĩbus uenis equaliter: ut uisum est: licet etiã uenę a toto corpore euacuent: nõ tamẽ in eis est timor equalis imo cephalica fm Ra. vii. Almã. est securior: & basilica est magis timenda: & cardiaca etiã multũ est timenda: licet minus q̃ basilica: cephalica est securior: qa neq; iuxta eã est neruus: neq; arteria: neq; super eã: sed sub cardiaca est neruus & altius supra eã est neruus subtilis: ideo timendũ est ne incidat neruus: basilica est periculosa ualde: qa est sub ea arteria: & iuxta eam est neruus & masculus: & ideo est timenda ualde: sceiles siue saluatella non

est piculosa: sed tamen subtilis est: & ideo ut aperiatur: melius est quod ponatur in aqua calida. In pede sunt tres uene. s. sciatica: sophena: & uena poplicis: & hec aperiuntur cũ uolumus trahere sanguinẽ ad partes inferiores: ut in prouocatione menstruorum: & illa quæ est in poplice secundum Aui. magis ualet quam sophena aut sciatica: quia propinquior est matrici: & ideo melius potest ab ea trahere: sophena uero a uirga testiculis & a matrice sãguinem attrahit: sed sciatica ab anchis renibus & mẽbris quę sunt situate uersus partem siluestrem melius trahit: sophena uero & a matrice a mẽbris positis uersus partem domesticã: licet sint rami unius uenę: ĩ medio frõtis est uena una que aperienda est in antiquatis passiõibus faciei: ut in morphea: & impetigine scabię: & ĩ passionibus oculorum. prius tamẽ debet fieri minutio de cephalica: & similiter est una uena in nasso: & in utriusque apertione debet collũ ligari: & postea aperiri una ante aliã: per ligationẽ enim colli melius manifestatur. In aliis etiã sunt uenę quę aperiuntur propter apostemata existẽtia in ore: aut gingiuis: cephalica tamẽ prius minuta: ĩ palato sunt quattuor uenę: quę si aperiantur ualent fluxui reumatis: & ad dentes in eis facientes dolorẽ: & iste uene sunt manifeste: & debẽt aperiri materia digesta: itẽ quædã sunt uene in angulis oculorum uersus frontem: & aperiuntur in passionibus oculorum: cephalica prius minuta: itẽ quædã sunt uene sub ligna quę aperiuntur in sequinantia: cephalica prius minuta: itẽ uene quę sunt in timporibus inciduntur propter emigraneã: & propter dolorem magnũ capitis & ęgritudinẽ capitis: diuturnã: & iste sunt quas uocat Ypo. & Aui. Iuuenales: quarũ incisio reddit hominẽ impotentẽ generare: item ĩ collo etiã sunt uene quę uocantur guides quę minuende sunt in principio lepre: & maxime quãdo anhelitus angustatur: unde in squinãtia ĩpediẽte anhelitum minuuntur.

Si dolor est capitis ex potu limpha bibatur
Ex potu nimio nam febris acuta creatur.
Si uertex capitis uel frons estu tribulẽtur
Timpora frõsque simul moderate sępe fricentur
Morella cocta nec non calidaque lauentur.

¶ In hoc passu autor duo notat. Primum est quod si dolor capitis accidat ex potu nimio & maxime uini uel alicuius alterius potus: quo contingit homines inebriari: tunc superbibi debet aqua frigida quę sui frigiditate atque ingrossatione impedit ne fumi ex tali potu leuari cerebrum ledant uel ad ipsum eleuentur. Secundum est quod si sumitas capitis uel frõs nimio calore uexetur: tunc debent timpora & frons moderate fricari: & postea debent ex aqua decoctionis morelle calida lauari: quia morella quę a communibus medicis solatrum dicitur habet infrigidare: quia frigida est.

¶In hoc passu autor plura notat. Primũ ẽ ꝙ ieiunare multũ exsiccat corpa ĩ ęstate: qa ex quo ęstas de natura: est calida & sicca: ipsa resoluit humiditates corpis: q̃ ẽt resolunt p sudores ĩ ęstate multiplicatos: & sic supueniẽte ieiunio corpa plus exsiccant: qa absente hũido cibali: calor nr̃i corpis agit ĩ hũidita tes pprias ipsas exsiccando: & ergo bñ dicit Ipo. .vii. pti. ampho. corpibus hũidas carnes hñtib⁹ famẽ adhibere cõuenit. Fames. n. corpa exsiccat. Scd̃m ẽ ꝙ uomit⁹ cõfert quolibet mẽse: qa p uomitũ euacuant hũores nociui cõtẽti in toto ãbitu stõachi: & istud etiã uoluit Aui. iii. i. i. c. xiii. de iuuamẽtis q̃ affert uomitus: cũ dixit. qḋ Ipo. pcepit uomitũ fieri bis in unoquoqꝫ mẽse. s. duob⁹ dieb⁹ cõtinuis: ut scd̃o die expellat illud ꝙ prio die nõ potuit ĩpelli: & p hoc fm Ipo. cõseruat sanitas: cũ talis uomitus mũdificat stõachũ euacuãdo fleuma & colerã: stõach⁹. n. nõ hꝫ aliqd ꝙ mũdet ipm sicut ĩtestina hñt colerã rubeam ipsã mũdificãtẽ: & postea Aui. lo. pal. põit plura alia iuuamñta uomit⁹ bñ facti: quorꝫ. Primũ ẽ ꝙ cõfert grauitati capitis: & hoc ẽ uerꝫ qñ illa grauitas accidit ex materia humorali uaposa pueniẽte a stõacho & mẽbris ĩferiorib⁹ ad caput. si. n. grauitas corpis fieret a nocumẽto pprio ipsi⁹ cerebri: tũc uomit⁹ magis noceret q̃ ꝯferret. Scd̃m ẽ ꝙ clarificat uisũ: & hoc qñ obscuratio uisus pueit ex materia uapali pueniẽte a stõacho ad ipsos oculos alias ãt nõ. Tertiũ ẽ ꝙ aufert fastidiũ. i. nauseã & abominationẽ: remouẽdo & euacuãdo hũorẽ a stõacho q ẽ cã fastidii. Quartũ est ꝙ cõfert ei ad cui⁹ stõachũ descẽdit colera corrũpẽs eius cibũ. Quĩtũ est ꝙ remouet abhominationẽ q̃ fit pp unctuositatẽ. Sextũ ẽ ꝙ remouet cãm desiderii: & illud ꝙ facit desiderare acutũ ponticũ aut acetosũ: qa uomitus remouet cãm oĩum istarũ dispõnũ: iã remota causat remouet effectus.

Temporis ęstiui ieiunia corpora siccat.
Quolibet ĩ mense cõfert uomitus quoqꝫ purgat
Humores nociuos stomachi: lauat ãbitus oẽs
Ver autũnus hyems ęstas dominat in anno
Tempore uernali calidus fit aer humidusqꝫ
Et nullum tempus melius fit fleubothomię.
Vsus tũc homini ueneris confert moderatus.
Corporis & motus uentrisqꝫ solutio sudor
Balnea purgent: tunc corpora cũ medicinis
Estas more calet sicca nascatur in illa.
Tunc quoqꝫ pręcipue colerã rubeã dominari.
Humida frigida fercula dent: sit uenus extra
Balnea non prosunt: sint rare fleubothomię.
Vtilis est requies: sit cũ moderamine potus

Septimũ est ꝙ cõfert laxitati.i.cathecie q̃ ꝓcedit ydropisim: euacuando materiã talis laxitatis & mũdãdo stõachũ. Octauũ est q̃d cõfert ulcerib⁹ in renib⁹ & uesica diuertẽdo materias currẽtes ad illa loca ad ptẽ opposi tã. Nonũ est q̃d cõfert lep̃ maxie qñ fit cũ uomitiuo forti: sicut elleboro: q̃a talis uomitus euacuat materias q̃ sũt ĩ locis remotis & difficilis eradi catiõis. ex q̃bus fit lepra: ẽt uomitus corrigit digestionẽ primã: ex q̃ alie digestiões melius fiũt: uñ lepra peccat ĩ corruptiõe digestiue. Decimũ ẽ q̃d cõfert malitię coloris ĩ cute ex aliquo humore diuertẽdo ip̃m a cute. Vndecimũ ẽ q̃d ↄfert epilẽsię stõaticę euacuãdo hũorẽ cõtẽtũ ĩ stõacho: ex cui⁹ effumatiõe causat̃ epilẽsia. Duodecimũ ẽ ꝙ cõfert ictericię: & ma xie illi q̃ ẽ ex opilatiõe. Nã pp motũ fortẽ ĩ uomitu: materia opilãs moue tur & r̃mouet̃ a loco ĩ quo faciebat opilationẽ. Silr̃ euacuãt̃ materia fleu matica p uomitũ q̃ cõiter ẽ cã istius opilatiõis. Decimũtertiũ ẽ ꝙ cõfert asmati euacuãdo materiã añcedẽtẽ ex stõacho: q̃ fouebat materiã asma tis: & ẽt calefaciẽdo mẽbra sp̃ualia & pulmonẽ: ex quoꝝ calefactiõe seq̃t̃ ↄsũptio sup̃fluitatũ faciẽtiũ asma. Decimũq̃rtũ ẽ ꝙ ↄfert tremori & pali si euacuãdo materiã istaꝝ passionũ. Decimũq̃ntũ ꝙ ↄfert hñtib⁹ uiscera nigra magna sup ptes extrẽas: diuertẽdo hũores a ptib⁹ extremis. Et li cet uomit⁹ debite mĩstratus ista cõferat iuuamẽta: sup̃flue tñ factus mul ta ĩducit nocumẽta: q̃a debilitat stõachũ & resoluit ip̃m: & facit eũ aptũ ut materię fluãt ad ip̃m: & obest pectori & uisui & dẽtibus: & antiq̃s capi tis dolorib⁹ &c. Prout dicit Aui.iiii.i.c.xiiii. Tertiũ q̃d notat hic tex. ẽ ꝙ q̃ttuor sũt tp̃a ãnĩ.s.uer est autũnus & hyems: ꝑut manifestũ ẽ: & iter ista tp̃a uer est calidũ & humidũ: & hoc respectu alioꝝ tp̃oꝝ: licet in se sit tp̃s tp̃amẽto attinẽs: ut uult Gal.i de cõplexiõib⁹. Et ex isto seq̃t̃ ꝙ istud tp̃s magis aptũ ẽ fleubothomię: q̃a magis ẽ multiplicatiuũ hũoꝝ q̃ alia tp̃a. Et ergo ẽt isto tp̃e p̃t ↄuenire moderatus usus coitus & motus tẽperat⁹. & uẽtris solutio siue fluxus: & sudor tp̃atus: & silr̃ balnea tp̃ata ad dimi nuẽdũ repletiõnẽ. Et ergo ẽt istud tp̃s aptũ ẽ ad purgationẽ corporis cũ medicis. Quartũ ẽ ꝙ estas calefacit & exsiccat: & ergo ĩ ip̃sa ẽt multipli cat̃ coleta rubea q̃ calida ẽ: & sicca: ꝑpter hoc ẽt ĩ ęstate fercula debẽt eẽ frigida & humida ad remouẽdũ distẽperãtiã caliditatis & siccitais ex cõ plexiõe ęstatis ĩductã: & debet fieri abstinẽtia coitus: cũ talia ẽt exsiccãt: abstinẽtia a multis balneis: simili de cã: & rara fleubothomia: eadẽ de cã: nisi necessitas hoĩem cõpellat: & debet fieri q̃es: & paucus motus: q̃a q̃es hũectat: & multus motus nimiũ exsiccat: & debet hõ p̃dicto tp̃e uti potu cũ moderamine & maxie frigido: q̃a ex superflua sũptiõe pot⁹ frigidi ꝑ pter aptiõnẽ poroꝝ aliquãdo seq̃t̃ subita ĩfrigidatio corporis uel para lisis: siue laxitas mẽbroꝝ: uel mors subita. A qua nos defendat q̃ eternali ter uiuit: & regnat in secula seculorum. Amen.

¶ Impressum Venetiis per Bernadinũ Venetũ de Vitalibus.

Domi' [illegible]

fomsey [illegible]